

Foto JMC

Nova poslovalnica ZKB v Sesljanu

SESLJAN **Zadružna kraška banka Svečano odprtje novih prostorov**

Na osrednjem trgu v Sesljanu je bila v sredo popoldan, 3. aprila, lepa slovesnost, na kateri so predali namenu nove prostore Zadružne kraške banke, ki je sicer tu že dolgo prisotna, a se je poslovalnica tokrat preselila v lepše in sodobnejše prostore.

Tudi sicer ima Zadružna kraška banka, ZKB, poseben posluš za naše ozemlje, saj je še edina slovenska banka, ki jo imamo. Že v njeni osebni izkaznici piše: "Identiteto Zadružne kraške banke razkriva že njeno ime: to je pripadnost sistemu združnih bank in posledično značaj banke z izrazitim posluhom za kreditiranje in torej podpiranje realne ekonomije. Naš slog zaznamujeta proaktivnost, vključevanje, mrežnost. Zadružništvo, vzajemnost in lokalizem so načela, na katerih temelji naša poslovna formula:

- združništvo kot pravna oblika poslovanja podjetja z razpršenim lastništvom, kar je izraz "kapitalizma za ljudi in skupnost";
- vzajemnost pomeni zapostavljanje dobičkonosnosti in sprejetje načela, da se pri kreditiranju daje prednost članom. To pomeni slediti logiki, ki postavlja korist na prvo mesto pred maksimiranjem dobička;
- lokalizem pomeni poslovanje znotraj točno določenega in omejenega območja, na katerega se Banka osredotoča in nad katerim uveljavlja svoje odločitve. S tem vzpostavlja celovito in trajno povezavo s prostorom".

/ str. 11
Jurij Paljk

Portal www.zajezik.eu **Sinergično in dosledno!**

"Zajezik" je skupna služba za jezikovne pravice pripadnikov slovenske narodne skupnosti v Italiji, ki sta jo lani ustanovila Svet slovenskih organizacij in Slovenska kulturno gospodarska zveza. Gre za svetovalnico, ki bi jim pomagala uveljavljati zakonsko priznane jezikovne pravice. V petek, 4. aprila, sta krovni organizaciji v Trgovskem domu v Gorici javno predstavili portal www.zajezik.eu, ki utegne biti res praktično in koristno sredstvo. Projekt Zajezik je začel svojo pot pred nekaj meseci, je uvodoma dejal Livio Semolič. To je sad dogovora med SSO in SKGZ, s katerim želijo "biti v oporo članom naše narodne skupnosti pri uveljavljanju členov zaščitnega zakona", predvsem tistih, kjer se omenja naš jezik, in sicer v obliki vidne dvojezičnosti, v pravilnem pisanju imen in priimkov na dokumentih ter pri uporabi našega jezika v odnosu do javne uprave. "Prvi naši sogovorniki so člani naše narodne skupnosti, za katere smo na razpolago, da pomagamo pri katerem koli dvomu ali problemu, ki ga lahko imajo pri uveljavljanju naših pravic".

/ str. 2

Srečujemo se tudi na spletu!

 Zahvaljujemo se vsem, ki navdušeno všečkajo naše vsebine na Facebooku in Instagramu. Dosegli smo res lepe številke!

 Hkrati vabimo še druge obiskovalce družbenih omrežij, naj se jim in nam pridružijo!

GORICA **Mi, Slovenci v Italiji Naša fotografija in izkaznica**

V sredo, 3. aprila, je bila v Galeriji Ars na Travniku goriška predstavitev informativne trojezične publikacije *Mi, Slovenci v Italiji*, ki je sad sinergij in skupnega hotenja, nastala je namreč v sodelovanju med dvema krovni organizacijama in SLORI-jem. O skupni brošuri so govorili predsednica SKGZ Ksenija Dobrila, predsednik SSO Walter Bandelj, Julijan Čavdek in Martin Lissiach. Publikacija je fotografija stanja naše družbene organiziranosti, je delo, ki ne prikazuje le prerez zgodovinskega dogajanja v slovenske narodni skupnosti, pač pa popolno oriše delovanje naših društev in organizacij, je izkaznica tega, kar smo bili, kar smo in kaj bi radi postali. Namenjena je vsem pripadnikom slovenske skupnosti in sosedom italijanske večine, prijateljem iz matične države in vsem tistim, ki se zanimajo in trudijo, da bi spoznali raznolikost delovanja in bogastvo naše skupnosti.

/ str. 2
Kat

POGOVOR **Igor Švab Izgubljena priložnost za Trst**

De 20. marca je na Občini Trst zaradi osebnih razlogov odstopil predsednik občinskega sveta Marco Gabrielli. Pomembno občinsko vlogo je tako prevzel podpredsednik občinskega sveta in svetnik stranke SSK Igor Švab, ki bo opravljal izvršitelja dolžnosti do ponedeljka, 15. aprila, ko bo na občinskem svetu večina izbrala novega predsednika.

Foto MČ

Nalogo ste prevzeli v delikatnem trenutku, kajne? Tako je. Najprej bi povedal, da sem bil na začetku mandata zelo počaščen, ko je opozicija videla v meni osebo, ki bi si prevzela odgovornost podpredsedniškega mesta.

/ str. 3
MČ

**Blagoslovitev obnovljenega
senika ob koči sv. Jožefa
v Žabnicah na velikonočni
ponedeljek, 22. aprila,
ob 12. uri.**

Med Slovenci na peti celini

Pogled v manjše skupnosti in v prihodnost (8)

Slovence, raztresene po vsej Avstraliji, še vedno povezuje tudi slovenska govorna in pisana beseda. Na državnem radiu SBS vsako soboto eno uro predvajajo slovenski program, oddajajo iz Sydneyja in Melbourne. Radijske oddaje potekajo tudi na nekaterih lokalnih radijskih postajah po središčih, v katerih živi večje število Slovencev. Poleg Misli, ki jih vsaka dva meseca izdajajo franciškani, nekatera društva ohranjajo svoja glasila. Z letom 2017 pa je štirikrat letno začela izhajati tudi popolnoma dvojezična revija Koklja / The Hen, ki jo pripravlja nekaj novonaseljencev pod

Druženje po maši v dvorani

osrednji medij, ki povezuje Slovence po Avstraliji, bran pa je tudi v Sloveniji in drugod po svetu, je potrebno omeniti Stičišče avstralskih

bodo gotovo pisali drugačno zgodbo slovenstva v Avstraliji. Ker so zadržani do vključevanja v tradicionalno skupnost, so se pojavili prvi zametki ločenega povezovanja. Najaktivnejša do zdaj je Slovenian Australian Academic Association - SAAA, vanjo pa se je vključilo tudi nekaj pripadnikov kasnejših generacij slovenskih potomcev. Takšno transgeneracijsko povezovanje pa bi bilo najboljši obet, da bo Avstralija vendarle ohranila tudi slovensko dušo.

/konec

Dejan Valentincič

Gledališka igra v Melbournu

vodstvom angažirane Jerneje Svetičič. Žal je v l. 2018 izhajanje zamrlo, upajamo, da se bo zopet obudilo. Kot

Slovencev www.glasslovenije.com.au. Ti, ki se iz Slovenije v Avstralijo izseljujejo danes,

S I. STRANI Mi, Slovenci v Italiji Naša fotografija in ...

Walter Bandelj je poudaril, da gre za promocijsko publikacijo, ki sta si jo pred leti zamislila z nekdanjim predsednikom SKGZ-ja Rudijem Pavšičem, ko so jim na obisku pri Južnih Tirolicah gostitelji različnih

spominja na kmečke korenine naše skupnosti, pomemben del naše biti, obenem pa kliče na prihodnost, na svežino in pristnost novih generacij. Pri oblikovanju tekstov so avtorji sodelovali s Slovenskim raziskovalnim inštitutom, nadgra-

ni, v 3500 kopijah pa so knjigo tiskali v goriškem podjetju Grafica Goriziana. Prisotne je pozdravil tudi podžupan občine Gorica Stefano Ceretta, ki je predstavnikoma krovnih organizacij čestital za pomembno publikacijo, "dokument", ki daje možnost drugim, da nas spoznajo. Predsednica SKGZ Dobrača je o knjigi še dodala, da predstavlja vedro sporočilo o naši prisotnosti v tem večkulturnem prostoru, kjer hočemo biti soustvarjalci in dodana vrednost ter ga prepajati z jezikovnega in kulturnega vidika. Publikacija nudi kapilaren pregled nad tem, kako slovenska narodna skupnost v Italiji kvalitetno sooblikuje prostor, predstavlja zelo su-

Martin Lissiach, Ksenija Dobrača, Walter Bandelj in Julijan Čavdek (foto dd)

društev in organizacij ponudili svoje brošure in predstavitevno gradivo. Tedaj se je jasno pokazala potreba po skupni publikaciji, ki naj bi obravnavala različna tematska poglavja, od šolstva, tudi glasbenega, do pravne ureditve, političnega predstavnštva in delovanja vseh 320 slovenskih društev in organizacij. Bandelj je ponosen na naslovnico knjige, saj

dili in dopolnili so tudi nekatere že obstoječe vsebine, ki so nastale pri projektu čezmejnega sodelovanja EDUKA. Poleg tega je bilo sodelovanje s SLO-RI-jem bistvenega pomena pri prevajanju besedil v italijanščino in angleščino. Fotografsko gradivo so prispevali tudi Novi glas in Primorski dnevnik, za grafično podobo knjige je poskrbel Andrej Pisa-

bljektiven pogled na naše delovanje, prikazuje, kako se sami predstavljamo drugim in kaj lahko kot skupnost ponudimo celotnemu geografskemu območju, na katerem živimo in delujemo. Knjigo lahko dobite na sedežih obeh krovnih organizacij, v Katoliški knjigarni in na uradu za slovensko narodno skupnost na goriški občini.

Portal www.zajezik.eu pravne službe za jezikovne pravice

Sinergično, dosledno in kapilarno - ZaJezik

Drugi sogovorniki so javne uprave, od ministrstev do krajevnih organov in uradov. "Dosedanja izkušnja načrta je pozitivna", je dejal Semolič. Nekatere zadeve so že rešili, za druge si še prizadevajo, da bi jih čim prej. Portal je pomemben instrument, po katerem sporočajo dosežene rezultate, posredujejo navodila, kako se lahko ravnamo ob določenih primerih, ter ne nazadnje osveščajo in spodbujajo ljudi, naj koristijo pravice, ki jih imamo. Okolje je v tem smislu danes veliko bolj prijazno kot v preteklosti.

Julijan Čavdek je orisal tehnične in vsebinske vidike spletne strani, ki je smotrno oblikovana, pregledna in praktična. Obiskovalci lahko najdejo koristne napotke in tudi dobre prakse. Projekt nudi svetovanje v zvezi s pravicami posameznikov, s slovensčino v javnosti, z vidno dvojezičnostjo v zasebnem oz. javnem sektorju. Najdejo se osnovni pravni akti, na katerih temelji uporaba slovenskega jezika. Krovni organizaciji topla spodbujata koriščenje dvojezične osebne in volilne izkaznice; evropske in občinske volitve ob koncu maja so lahko lepa priložnost, da si jih priskrbimo, je dejal Čavdek. Izrazil je željo, da bi jo člani naše narodne skupnosti dejavno uporabljali in sprejeli spodbude za koriščenje pravic. Sproti jo bodo urejevali in začetni osnovi dodajali nove vsebine, saj imajo vedno gradiva. Projekt ZaJezik je seveda prisoten tudi na družbenih omrežjih, kjer se sproti prikaže vsaka objava s spletne strani. O tem je spregovorila Stefania Beretta. "Če te v tem trenutku ni na socialnih omrežjih, praktično ne obstajaš", je zadržala. "Najprimernejši način, da se približamo mladim in vsem, ki uporabljajo splet, so prav družbe-

L. Semolič, S. Beretta, J. Čavdek (foto dd)

na omrežja". Na poseben način so postavili v žarišče vidno dvojezičnost: začeli so neke vrste kampanjo z naslovom "Fotografiraj vidno dvojezičnost tudi ti". V bistvu zbirajo fotografije z dvojezičnimi napisi v javnosti oz. spodbujajo fotografiranje in objavljanje na Facebooku in Instagramu. Kdor objavi tako fotografijo na svojem profilu, naj jo označi (#zajezik, #fotografirajvidnodvojezičnosttudi), tako bo vidna tudi na portalu www.zajezik.eu in omrežjih. Če bo teh fotografij vedno več, bodo ljudje - in mogoče tudi trgovci - bolj občutljivi za to in se bo dvojezičnost še bolj uveljavljala. Rudi Pavšič je na koncu opozoril,

da je treba v videmski pokrajini, najšibkejšem delu naše skupnosti, vložiti veliko več navora, da bi osveščali morebitne uporabnike dvojezičnosti, da lahko uporabljajo ta servis. Še drugi so pri nesli svoja pričevanja in vse zamejce spodbujajo: opogumimo se, bodimo bolj samozavestni in ne ustavljamo se pri prvi oviri! "Včasih je treba vztrajati", je povedala občinska svetnica Marilka Koršič, "je pa naše pravice mogoče doseči". Pomembno je, da ostanemo povezani in da vse naše organizacije postanejo promotorji teh prizadevanj. "Samo če bomo to delali kapilarno, dosledno in sinergično, bomo res uspešni", je sklenil Semolič. / DD

Odv. Martina Valentincic na listi SVP

Martina Valentincic, 35-letna odvetnica doma iz Števerjana, bo zastopala Slovensko skupnost na listi Južnotirolske ljudske stranke SVP na evropskih volitvah 26. maja 2019. Tako je soglasno sklenilo deželno tajništvo SSK na osnovi pooblastila strankinega deželnega sveta, ki je kandidacijo že posredovalo v Bocen. "Nosilec liste bo dosedanja evropski poslanec Herbert Dorfmann, s katerim stalno in plodno sodelujemo že deset let.

Sklep, da podpremo Južne Tirole, ni bil nikdar pod vprašajem, saj SVP je edina stranka, ki lahko stvarno omogoči izvolitev manjšinskega predstavnika v evropski parlament", je potrdil deželni tajnik SSK Igor Gabrovec. Odv. Martina Valentincic je zaposlena v odvetniški pisarni v Gorici in je veliko let zelo dejavna tudi v društvi in organizacijah slovenske narodne skupnosti zlasti na Goriškem.

Povejmo na glas

Vrednote vse bolj opuščene

Ni težko ugotoviti, da je v zadnjem času vse manj govora o vrednotah, torej o tistih koristnih in enkratno dragocnih ter seveda rešilnih smernicah, brez katerih si je težko predstavljati srečno sobivanje med ljudmi. Lahko rečemo še več, brez njih srečnega sobivanja ni in ne more biti. In vse vrednote nas prepričujejo, da je za naše dobro in dobro vseh drugih - resnično dobro je vedno dobro za vse - pametno in najbolj prav, da jih poslušamo in jim sledimo, kolikor je to le mogoče. Vrednote nam namreč vedno kažejo prave izbire, ker nam pač dopovedujejo, da za nas ni resničnega dobrega, če istočasno to ni dobro tudi za sočloveka, zato naj se tega pravila držimo, če nočemo zabresti v velike težave oziroma v neprijazne ali celo sovražne odnose z vsemi, ki nas obdajajo. In o teh vrednotah in njihovem bistvu je že nekaj časa vse manj govora, kar pomeni, da so vse bolj na delu druge silnice, ki se z njimi izključujejo. Ta preusmeritev pa je skrb vzbujajoča in je zanjo upati, da je prehodna in da se ne bo v prihodnosti stopnjevala. In vendar se je o vrednotah pred časom mnogo govorilo, priče smo bili dobesedno opajanja z njimi, povečevanja njihovega sporočila, povečevanja njihove lepote in plemenitosti, kar nas bo gotovo vedno navduševalo. Vzemimo za primer samo eno med njimi, da je različnost veliko bogastvo, različnost in drugačnost, ki zajemata neskončno pestrost vsega, kar nas obdaja: brezštevilne in lepe so različnosti v naravi, v drevesih, cvetli-

cah, ribah, pticah, morjih, barvah, da ne govorimo o različnosti človeka, njegovih nešteti jeziki, narodih, izročilih, o njegovih med seboj raznovrstnih stališčih, ki pa vsa lahko najdejo prostor srečanja, snidenja, razumevanja in celo ljubezni. Zdjaj pa kar nenadoma strah, ki se je zalezal med ljudi, strah pred različnostjo, strah pred drugačnostjo, strah pred tujcem, strah pred drugo barvo kože, strah pred drugim jezikom, strah pred prišlekom in že o čudovitosti različnosti ni več govora, ta vrednota je preprosto opuščena - zamenjala jo je nezaupanje do vsega drugačnega in se to nezaupanje spreminja v ogroženost, iz te ogroženosti v mržnjo in sovraštvo. Sovraštvo se sploh širi in z njim nasilje, drugi in drugačni postajajo za vse več ljudi nekaj nadležnega in potem nevarnega, spet se dvigajo že odpravljene meje med državami in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer o vrednotah ni več govora, kot bi bile za ta čas nepopravne, naivno romantične in na površje stopa politika, ki omenjeno počutje podžiga in stopnjuje. Npr. pregon Romov v Rimu, napadi na imetje župana v Mariboru, vse več osebne nasilja s poudarkom na umorih žensk itd., vse to in še mnogo drugega prihaja iz istega izhodišča in nas potiska v območje in v smer, kjer

Tudi slovenski dijaški predstavniki v Rimu

Poučen in zanimiv izlet

V sredo, 3., in četrtek, 4. aprila, so bili predstavniki dijaških konzult dežele Furlanije Julijske krajine v Rimu v sklopu projekta Studenti al Comando. Med njimi so bili tudi vsi štirje predstavniki goriških slovenskih višjih šol. Pokrajinski dijaški svet je italijanski institucionalni organ, ki zastopa vse višješolske, ustanovil ga je minister Daniele Motto leta 1973. Vsaka konzulta pripada pokrajinskemu šolskemu uradu, ima pravno osebnost in ohranja popolno avtonomijo v delovanju. En svet je prisoten v vseh sto sedmih pokrajinah Italije, sestavljata pa jo po dva šolska predstavnika za vsak šolski zavod. Vsaka pokrajina ima svojega predsednika, ki deluje v deželni koordinaciji konzulte, katere predsednik je tudi predsednik deželne konzulte. Aparat dijaškega sveta predstavlja najvišjo predstavništvo višješolskih dijakov in organizira dogodke in prireditve, sodeluje z raznovrstnimi projekti in pobudami, tako z državnimi in deželnimi kot s privatnimi

Predstavniki goriških slovenskih višjih šol s senatorko Tatjano Rojc; od leve proti desni: Martina Feresin, Simone Piccotti, Luka Paljki, Tatjana Rojc, Valentina Terpin

ali občinskimi, kot npr. goriški festival éStoria. Vse to se dogaja v luči izboljšanja šolskega sistema in uveljavljanja dijaških pravic ter njihovih pristojnosti. Predstavniki vseh štirih pokrajin dežele FJK so v sredo popoldne najprej obiskali

glavni štab orožnikov v Rimu, v sklopu projekta Educazione alla legalita'. Po začetnem pozdravu so si dijaki ogledali kratek predstavitveni film, v katerem so bile prikazane vse funkcije in vsi oddelki karabinjerjev. Nato so se po pogovoru z direktorjem štaba premaknili v glavne prostore, v katerih so si ogledali majhen muzej orožniške zgodovine in operativni center. Dijakom so karabinjerji poka-

zali sistem, s katerim lahko monitorirajo in nadzorujejo celotno Italijo, vse podatke o misijah in števila orožnikov, zaposlenih po svetu. Potem so dijaki imeli možnost si ogledati italijansko prestolnico in njene znamenitosti.

V četrtek zjutraj so konzulte šle v senat, na cesti pa jih je srečala senatorka Tatjana Rojc. Z njo so dijaki vstopili v senat, kjer jih je pričakal predsednik sedme komisije za šolstvo, senator Mario Pittoni. Dijake sta sprejela z uradnima pozdravoma dva senatorja, sledil pa je pogovor o dosežkih komisije in nalogah predstavnikov dijakov. Senatorka Rojc je povedala, da je posebej ponesna na dijake, ki se zanimajo za politiko in prihodnost. Tudi predsedniki pokrajinskih konzult so pozdravili senatorja in se obem zahvalili za izredno možnost in obisk, nato so vsi skupaj odšli v senat. Tu so dijaki prisostvovali seji z začetnim pozdravom predsednice senata Elisabete Casellati. Ob koncu seje so konzulte odšle iz senata in se kasneje vrnile domov. Šlo je za poučen in zanimiv izlet, ki je dijaške predstavnike osvestil glede političnega delovanja.

PALU

S 1. STRANI Pogovor: Igor Švab

Izgubljena priložnost za Trst

To ni majhna zadeva, saj v občinski upravi, kjer je večina desnosredinska, imamo podpredsednika, ki je izraz slovenske skupnosti. To je bilo veliko osebno zadoščenje in priznanje za to, kar sem naredil v desetih letih. Poleg tega je velika odgovornost, saj je treba poleg institucionalne vloge biti tudi garant opozicije do večine. Še večjo odgovornost pa imam zdaj kot predsednik. Marco Gabrielli, ki se mu osebno zahvaljujem, ker je vedno vodil občinski svet z veliko profesionalnostjo in spoštljivostjo, je odstopil v najbolj delikatnem trenutku, saj se je na občini obravnavalo sprejetje letnega proračuna in triletnega načrta. Večina bi lahko takoj izvolila novega predsednika, a so mi kljub temu zaupali vodenje tega pomembnega postopka.

V proračunu in triletnem načrtu je bilo marsikaj vprašljivega, s čimer se opozicija in stranka SSK nista strinjali. To ste tudi obrazložili na tiskovni konferenci SSK meseca marca...

Ja, Trst je ponovno izgubil priložnost za pogled v prihodnost, kot dokazuje tudi triletni načrt, ki nima neke vizije razvoja in sodelovanja. Na občinski ravni ima-

mo veliko odprtih vprašanj, med katerimi je investicija v staro pristanišče, težave z zaledjem in pripravljanje velikega dogodka za naslednje leto, ko bo Trst evropska prestolnica znanosti. Rajoni so popolnoma zanemarjeni. Zanimivo je, da se tudi v rajonih, kjer so predstavniki desnice, pritožujejo nad proračunom. Za ta in različna vprašanja večina nima jasnih načrtov. Mesto ima zaradi geografske lege in večkulturnosti veliko prednost in ogromen potencial, ki ga ne zna izkoristiti. Vrača se nestrpnost, namesto da bi ljudje pozdravljali evropsko sodelovanje med narodi. To je tudi veliko

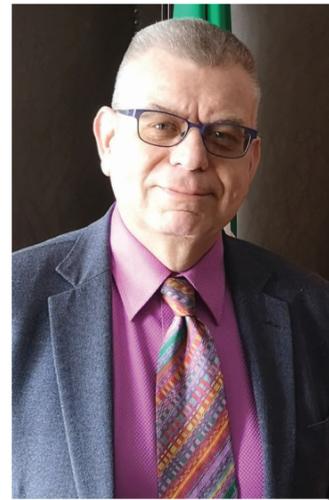

Foto MC

vprašanje in skrb v luči evropskih volitev. Kakšno Evropo si želimo? Evropo solidarnosti in sodelovanja ali Evropo naraščajočega populizma?

Do raznih popravkov, ki jih je predlagala opozicija, torej ni prišlo?

Sprejeti so bili le tehnični popravki, za politične popravke pa ta večina kot običajno nima poslušanja, kar zelo obžalujem.

Žalostna zgodba za Slovenijo ob zamujeni priložnosti Tržaško pristanišče kot konica kitajske "svilnate poti" v severnem Jadranu

Dogovor med Italijo in Kitajsko o trgovinskem in infrastrukturnem sodelovanju

Ob koncu marca 2019 je bil v Rimu podpisan odmeven dogovor med vladama Italije in Kitajske o trgovinskem in infrastrukturnem sodelovanju v okviru "svilnate poti", imenovane tudi "Belt and Road initiative" (Pobuda za pas in cesto), ki naj bi tesneje povezala Azijo, Afriko in Evropo in v katero naj bi Kitajska v naslednjih letih vložila nič manj kot "bilijon (tisoč milijard) ameriških dolarjev" (Reporter, 1. 4. 2019). Dogovor je sprožil določeno nelagodje v EU, češ da Italija "solira", pa tudi v ZDA, ki ne gledajo ravno naklonjeno na prodor Kitajske v Evropo, zlasti na področju razvijanja komunikacij, spletnih povezav in podatkovnih baz. Vendar naj bi po podatkih medijev podoben sporazum podpisalo že 13 držav članic EU in med njimi novembra 2017 tudi Slovenija. Dogovor naj bi služil kot okvir za morebitne trgovinske posle in za kitajske investicije v Italiji, a je z oceno njegove pomembnosti treba počakati, da se sklenejo konkretne pogodbe o trgovinski izmenjavi in kitajskih naložbah v Italiji.

Trst kot ena od morskih konic "svilnate poti" za prodor v Srednjo Evropo

Ob sklenitvi navedenega dogovora med državama je bil podpisan tudi memorandum med pristaniškim sektorjem Vzhodnega Jadrana (Trst, Tržič ter njuni logistični centri v zaledju) in kitajsko družbo China Communications Construction Company (CCCC), ki velja za glavnega graditelja na "svilnati poti", ki pa se je po nekaterih podatkih (PD, 20. 3. 2019) v preteklosti "soočala s spori v številnih državah, pa tudi s sumi goljufije v projektih na Filipinih in v Maleziji, zaradi katerih je Svetovna banka leta 2009 to družbo za osem let uvrstila na črni seznam". V kitajskih načrtih naj bi Trst in Genova, ob Pireju, predstavljala "evropski pomorski konici sistema trgovskih poti in infrastrukturnih projektov na svilnati poti". Memorandum je konkretniji od medvladnega dogovora in zajema naslednje tri sklope. Prvič: "finančno pomoč Kitajske pri razvijanju železniške infrastrukture med Trstom, Opčinami in Čerwinjanom, s posebnim poudarkom na gradnji novih železniških terminalov v Šklednju in Zavljah (projekt Trihub), ki bi služili prevozu blaga med pristaniščem, novo logistično

ploščadjo, logističnim Freeeste v boljunski prostocarinski coni, industrijsko cono in drugimi terminali". V projekt, vreden okrog 200 milijonov evrov, je Italija že vložila okrog 160 milijonov evrov in bi tako znašal kitajski prispevek okrog 20 milijonov. Pri tem se kitajska družba China Merchants Group zanima za nastajajočo novo logistično ploščad pod Šklednjem z okrog 28 ha površine, ki bo dograjena ob koncu leta in naj bi postala "kitajsko domovanje" v tržaškem

pristanišču. Drugi sklop predvideva vstop tržaškega pristanišča v projekt velikega intermodalnega centra, ki ga CCCC načrtuje v Košicah na Slovaškem, na tromeji z Ukrajino in Madžarsko, ki naj bi se razvil v enega glavnih celinskih prometnih vozlišč na "svilnati poti". Tretji sklop pa obravnava morebitno sodelovanje tržaškega pristaniškega sistema v naložbah na Kitajskem. Podrobnosti v zvezi z navedenimi sklopi naj bi posebne zadolžene mešane skupine dorekle v treh mesecih. Dogodek je nekaj dni polnil strani časopisov v Italiji, FJK in celo v tujini.

Pri tem pa so italijanski mediji (Il Piccolo, 13. 3. 2019) hoteli poudarjati, da je Trst s tem memorandumom dokončno preusmeril pozornost Kitajcev stran od Kopra in načrtovane nove proge do Divače ter jih priklenil nase. Eric Regter, član upravnega odbora železniške družbe Rail Cargo Austria, je ob robu mednarodnega posveta ob 300. obletnici razglasitve tržaškega svobodnega pristanišča ocenil (PD, 20. 3. 2029), da je Trst tudi po zaslugi podpisanega memoranduma "na dobri poti, da spet prevzame vlogo, ki mu jo je pred 300 leti dodelil cesar Karel VI.", to je, da postane glavno referenčno pristanišče za Srednjo Evropo. Dejal je sicer, da je za Avstrijo pomembno tudi koprsko pristanišče, zlasti zaradi svoje profesionalnosti, vendar je pri tem dodal, da pa

"Koper nima ustrezne železniške povezave z zaledjem in je tako Trst konkurenčnejši". V zvezi z urejanjem te povezave pa je še pripomnil, "da smo, žal, v zadnjih letih slišali veliko obljub, ki pa se niso uresničile. Zato upamo, da misli Slovenija tokrat resno".

Posledice dogajanja na področju luško – prometne infrastrukture v Severnem Jadranu

Kaj podpisani memorandum pomeni za razvoj tržaškega pristaniškega sistema, bo nekoliko bolj jasno, ko bodo po poteku treh mesecev zadeve konkretizirane. Nekdanji tržaški prvak Giulio

Camber je pri tem posvaril, da bi lahko "Kitajci požrli Italijane", kot so to storili z Grki, predsednik dežele FJK Luca Zaia pa, da bi lahko bila ta kitajska ofenziva "nova oblika kolonizacije". Vendar tržaške pristaniške zgodbe ni mogoče primerjati s pirejskim pristaniščem, v katerega so Kitajci najprej vlagali in ga nato ob veliki finančni krizi Grčije enostavno odkupili. Italijanska zakonodaja namreč tega ne dovoljuje, zato lahko Kitajci računajo kvečjemu na koncesijo. Predsednik tržaške pristaniške uprave Zeno D' Agostino je ob podpisu memoranduma napovedal, da prihaja s Kitajci trenutek, ko bo lahko Trst uresničil "milijardo evrov težke projekte za logistično potenciranje pristanišča in zaledja", in pri tem evforično dodal, da bi lahko Trst postal severnojadranski Hongkong. V Sloveniji pa so ta čas kopicili napako na napako.

Medtem ko so tržaške občinske oblasti tujemu koncesionarju poenostavile postopek pridobivanja soglasij za podaljšanje VII. pomola, da bi pospešile izvedbo projekta, in brez resnih zapletov omogočile izgradnjo velike logistične platforme pod Šklednjem ob samem mestnem jedru, so Slovenci npr. preprečili izgradnjo tretjega pomola, med ostalimi tudi z ustanovitvijo občine Ankaran, MO Koper pa je več let brez resnega razloga ovirala lastno pristanišče pri podaljšanju prvega pomola. Da ne omenjam pri tem zmešnjav v zvezi z zamenjavo luškega vodstva, pa slovenski paranoični odpor do tujih investicij idr. Pri nesrečnem 27-kilometrskem drugem tiru pa so Slovenci dve polni desetletji zajemali vodo z rešetom ter se na koncu nerazumljivo odločili za novo enotirno progo, in to po najdražji in tehnično najzahtevnejši trasi. Italija in Avstrija pa sta v tem času usposobili za visoke hitrosti (do 150 km/h) več stokilometrsko progo po Kanalski dolini in na odseku Celovec – Graz, s čimer se bo Trst povezal z bogatim blagovnim bazenom, ki je doslej v veliki meri gravitiral na Koper (Gradec, Dunaj, Budimpešta, Bratislava, Praga idr.), in to z najmanj dvakrat hitrejšimi prevozi, kot jih omogoča zastarelo slovensko železniško omrežje (50 km/h), ter bo s tem postal konkurenčnejši.

Večina navedenih projektov je bila zastavljenih z lastnimi sredstvi in sredstvi tujih koncesionarjev, morebitne dodatne finančne injekcije Kitajcev pa bodo pospešile njihovo izvedbo, čemur bo zanesljivo sledil nov močan val tovorov. S tem so Slovenci spremenili primat, ki si ga je Luka Koper v preteklosti ustvarila s svojo profesionalnostjo. Vlak je tako odpeljal in dani so vsi pogoji, da bo koprsko pristanišče potisnjeno v drugorazrednost. Prihod Kitajcev v Trst pa je le del te žalostne zgodbe, ki lahko vzpon Trsta samo še pospeši.

Milan Gregorič

Bodimo prizanesljivi, a ne brezbržni

Na Sveto Goro, z namenom...

Ze vrsto let se vsako postno nedeljo popoldan vije na Sveto Goro k Svetogorski Kraljici dolga vrsta ljudi, ki v molitvi, pesmi ali tišini sodeluje pri križevem potu. Na 4. postno nedeljo so bila premissljevanja ob vsaki postaji križevega pota namenjena stiskam, s katerimi se srečujejo mnoge družine in so marsikdaj tako hude, da brez pomoči bližnjega ne zmorejo. Med temi stiskami je tudi alkoholizem, ki uničuje življenje posameznika,

Karitas iz Vipavske in Goriške, gospoda Tomaža Kodriča in gospoda Cvetka Valiča. Prepevala sta moška zbor Janez Svetokriški in Šembiski zbor.

mo k njemu, nas čaka z razširjenimi rokami ter radostnim, odprtim in usmiljenim srcem". In jasna beseda vsem, ki zasvojenost skrivajo: "Ljudje lahko

zavajamo druge, svoje predstojnike, delodajalce, svoje domače, svoje kolege, svoje terapevte, lahko zavajamo sami sebe, Boga pa ne moremo zavajati".

Ob koncu pa škofovo sporočilo: "Ne mislite, da vam mi, ki smo danes z vami tukaj na Sveti Gori, želimo slabo. Nobena ne obsojamo, kritiziramo, opravljamo ali presojamo po merilih farizejske pravičnosti ali privoščljivosti. Bog ne da! Želimo vam dobro, želimo vam vstajenje, ozdravljenje, spremenjenje in novo življenje"! Med navzočimi so bili

ljudje, ki so se rešili jarma alkohola, mnogi so bili z družinami. Živa priča, da se da, če se hoče, je bilo tudi štirinajst možakarjev iz Vrtnice – socialna rehabilitacija oseb s težavami zaradi zasvojenosti z alkoholom. Naj velja za vse, bodimo prizanesljivi, vendar ne brezbržni, in postno povabilo "40 dni brez alkohola" je morda prvi korak.

Jožica Ličen

družine in družbe. Križev pot je vodil Tomaž Kodrič, predsednik Karitas vipavske dekanije. V lepem, sončnem vremenu se je svetogorska bazilika napolnila z romarji od blizu in daleč. Sveto mašo je daroval škof msgr. Metod Pirih, ob somaševanju rektorja bazilike p. Simona Petra ter predsednikov

Pridiga gospoda škofa Metoda je nagovorila vse, saj je primerjal ljudi, ki so zabredli v alkoholno omamo, z izgubljenim sinom in vprašal: "Ali mislite, da bo naš nebeski oče za vse, ki so zabredli zaradi alkohola storil kaj manj? Kadarkoli se vrne-

V razmislek Drobci o šoli in naših učencih

Ko govorimo o šoli, ugotovljamo, da so naši otroci preobremenjeni. Pa pogledjmo nekaj ugotovitev:

- Glede obsega učne snovi pri posameznih predmetih je učni načrt jasan. Na primer pri jeziku, katera slovnična poglavja in katera umetnostna besedila so v katerem letniku obvezna. Kako podrobno, pa je navadno prepuščeno učitelju.

- Opažamo, da zdajšnji generaciji otrok manjkata koncentracija in zainteresiranost za delo. Zato učitelj porabi precej energije, da učence pripravi k delu. So tudi zelo počasni. Preden kdo odpre zvezek, delovni zvezek, najde pisalo ... nato ugotovi, da nima bombice, da svinčnik ni ošiljen ... učitelju že gredo lasje pokonci.

- Povečuje se število otrok s primanjkljaji. Kakor hitro učenec ni tako uspešen, kot bi starši pričakovali, ga velikokrat peljejo testirati in v centrih gotovo ugotovijo kak primanjkljaj, da dobi kakšno priporočilo ...

- Učenci veliko izostajajo. So bolni, predvsem ko so napovedani pisni preizkusi ali spraševanje. Zdajšnje družine si privoščijo tudi več dopustov izven počitnic. Zato otroci težko nadoknadijo zamujeno snov.

- Starši pridejo na sestanke in velikokrat sprašujejo, kaj mora

učenec znati, da bo bolj uspešen ali da se znebi negativne ocene, kot da ne hodi otrok v šolo, ampak je to njihova skrb.

- Če učenec česa ne razume, lahko vpraša, marsikje se organizira tudi dopolnilni pouk, a tega večina ne koristi, saj starši raje plačajo inštrukcijo.

- Na marsikateri šoli se učencem ponuja trening učnih veščin, a ga ne koristijo v zadostni meri. Večina učencev odlaga – se učijo kampanjsko –, namesto da bi se učili sprosti, zato se pri takih učencih tudi znanje "zatakne".

- Opaža se, da se učenci učijo za oceno. Če učitelj zahteva kaj, kar ni za oceno, jih kar nekaj tega ne naredi.

- Tudi domače branje, ki je velikokrat le za preverjanje znanja, pri marsikaterem učencu ni upoštevano. Za to, kar ni za oceno, se učenci navadno ne potrudijo. Res je, da so preverjanja pri nekaterih primerih preobsežna, vendar z učiteljevim soglasjem bi se dalo tudi to uskladiti.

Če bi srednje nadarjen otrok pri šolskih urah redno sodeloval, doma vsak dan pregledal predelano snov, ne bi smel imeti težav.

Mogoče bodo te ugotovitve tudi komu koristile?

Ambrož Kodolja

Mag. Boštjan Hari med nami

Božja ljubezen odpušča

Grehi, krivde, težave, ki jih nosimo v sebi, se nam neprestano kopičijo. Nas tiščijo, nas težijo. Kako si lahko pomagamo, da si olajšamo te težave in se spravimo s seboj? O tem nam je spregovoril mladi teolog mag. Boštjan Hari, ko smo se tržaški verniki, na pobudo Področnega sveta, 29. marca zbrali v domu Jakoba Ukmarja v Škednju. Priznani predavatelj, pa tudi katehet, voditelj seminarjev za notranje ozdravljenje in osebnostno rast ter vodja duhovnih obnov, nam je na enostaven, a poglobljen

in Sv. pisma, ko Jezus pravi, da zdravnika ne potrebujejo zdravi, ampak bolni. In spet: "Nič ni zunaj človeka, ki bi ga lahko omakeževalo... kar pride iz človeka, to ga dela nečistega". Torej je to, kar pride iz nas, skozi usta, skozi naša dejanja, tisto, kar nas zastroplja. In seveda na vrhu lestvice je nedvomno sebičnost, ki je v nas samih. Sebičnost je prisotna že od izvirnega greha dalje. Dovolj je, da pomislimo na svoje vsakdanje molitve, ko med molitvijo velikokrat imamo Boga le na ustnicah, a naše srce je daleč od njega, najpogosteje pri naših

odpustimo. Le tako bo naša povezanost z Bogom nemotena in bomo lahko prejeli vse, kar potrebujemo. Tukaj pa se pokaže tudi bistvo zakramenta sprave, ko nam Bog po svoji milosti spravi iz srca ves strup, ki se nam je nabral, ko se iskreno spovemo in obžalujemo slaba dejanja in pregrehe. Za prejetje te milosti pa si Bog želi le eno, da tudi mi odpuščamo drugim, kakor je On odpustil nam. Pri vsem tem pa imamo tudi polmoč, da lahko spoznamo Božji načrt. Preko Besede, s prebiranjem Sv. pisma, ko se zaustavimo

način ponudil nekaj nasvetov, kako bi se zblížali z Bogom. Kje vsak človek potrebuje ozdravljenje? Kaj lahko ozdravi samo Bog? Ti dve vprašanji, tesno povezani med seboj, sta bili vodilo večera. V današnjem svetu zdravje izredno cenimo, želimo biti popolni, idealni. Za zdravje je človek pripravljen narediti vse. Mi pa kot Cerkev velikokrat ne zmremo odgovoriti na človeške potrebe in povedati ljudem, da je Jezus med nami, da nas ozdravlja. Cerkev je namreč ambulanta, postavljena za grešnike in pomoč na poti k svetosti. To tesno sovpadajo z vrstico

težavah. Bistvo molitve je, da odstranimo svoje probleme in da iščemo v molitvi le Boga, da se obrnemo k njemu in razmišljamo o njem. Saj Bog že pozna vse naše težave, pozna naše bolečine. Če pa hočemo živeti polnost življenja, moramo umirati v sebi, nositi svoje križe. To pa ne pomeni, da nas Bog kaznuje, temveč da se moramo svoji sebičnosti odreči in se razdajati za druge, živeti za Boga in sočloveka. Bistvo je, da imamo Boga na prvem mestu, le tako bomo lahko imeli pravi odnos do bližnjega. Jezus želi, da se v srcu najprej spravimo med seboj, pomirimo,

pri evangeliju in o njem razmišljamo. Tukaj spoznamo sporočila, ki nam jih Jezus sam daje, in tako pridemo do spoznanja, kako se moramo ravnati, da bomo živeli polno življenje. Da bi lahko že na tem svetu bolje živeli, se moramo Jezusu podrediti, mu zaupati. Priznati mu moramo svoje težave in šibkosti in vztrajati na njegovi poti, ga prositi, da nam pomaga hoditi po pravi poti. Glejmo, da ohranjamo čisto srce, da odpuščamo z vso iskrenostjo iz srca in ne le z besedami. Le tako bomo lahko postali pravi Jezusovi učenci.

Matej Kos

ZAKAJ PRAV JEZUS? (64)

PRIMOŽ KREČIČ

Jezusova pot v Jeruzalem

Jezus se je umaknil iz Galileje in v molitvi k Očetu premišljeval o poslanstvu, ki ga je čakalo. Bil je pozoren na to, da ne bi dajal ljudem napačne podobe o sebi. Trije sinoptični evangeliji govorijo, da se je odpravil na sever, pod goro Hermon. Papež Ratzinger pravi, da je bil tam začetek hoje v Jeruzalem, na kateri se je dopolnila Jezusova usoda in odprla veliko dejanje vstajenja. Na tej poti se je začela rojevati bodoča Cerkev. Razlagalec Fausti kaže na pomen poti,

na kateri se človek nagiba naprej in v tem gibanju oblikuje svoje osebno središče. Na poti, ko so bili pri Cezareji Filipovi, je Jezus postavil vprašanje učencem, kaj pravi drugi o njem? Odgovori učencev so se gibali na ravni človeškosti, da je Jezus velik prerok. (Mr 8,28) Nato se je obrnil k njim in jih vprašal, kaj oni sami mislijo o njem, kdo je? Mnogi sodobniki tudi danes postavljajo Jezusa Kristusa med največje religiozne genije, čeprav jih povsem presega zaradi svoje Božanskosti. Jezus je povabil učence, da bi v njem prepoznali to

Božjo globino. Evangelist Luka začenja pripoved z Jezusovo molitvijo, (Lk 9,18) s čimer želi pokazati, da sprejema učence v svoj notranji odnos z Očetom. Tako so mogli spoznati skrivnost njegove osebe, ki je drugi niso začutili in videli. Evangelij poroča, da je v imenu vseh spregovoril apostol Peter in rekel: "Ti si Mesija". (Mr 8, 29) Pri Luku ga je Peter imenoval: Kristus (Maziljenec) Božji, (9,20) pri Mateju je rekel: "Ti si Kristus, Sin živega Boga". (Mt 16,16) Pri Janezu je povedal: "Ti si Svetnik Božji". (Jn 6,69) V teh različnih izjavah se zrcali različna pot učencev do Jezusove osebe. Izraz "Mesija" je bil bližji judovski izkušnji, ki pa je bila prežeta z globoko zakoreninjenim 'političnim mesijanizmom'. Jezus je strogo zavrnil Petrovo razmišljanje, rekel mu je, da je kot hudič, ker se je postavil proti Božji volji. (Mr 8,30)

V Matejevem evangeliju je prisotna še Jezusova napoved: "Ti si Peter in na tej skali bom sezidal svojo Cerkev in vrata podzemlja je ne bodo premagala". (9, 18) Zgodovinsko literarna kritika

poudarja, da ta napoved ni helenističnega, ampak aramejskega izvora. De Spinetoli pravi, da se je morda ohranila v palestinski Cerkev, ki je bila bolj pozorna na Petrovo vlogo. (Apd 1,15) Papež Ratzinger poudarja, da je to Jezusovo naročilo na drugačen način, vendar v jedru enako, tudi pri Luku, Janezu in Pavlu. Jezus je izvolil apostole, Petru je dal posebno naročilo, ki se razlikuje od naročila, ki ga je bil kasneje deležen apostol Pavel. Za to jamčijo apostoli. (Apd 1,21) Papež se tudi sprašuje, od kod naj z prišlo razumevanje učencev, če ne bi imeli predhodne izkušnje v Jezusovem javnem delovanju?

Potem ko je Jezus zahteval od učencev, da ga sprejmejo na poti v Jeruzalem, se je obrnil k množici in povedal, da se morajo pri hoji z njim odpo vedati vsemu, kar posedujejo in bi jih oviralo na tej poti. Kdor bo hotel zadržati kaj zase, bo vse izgubil, podaritev zaradi evangelija pa bo prinesla ponovno življenje. (Mr 8, 34-35) Markov evangelij govori še o dveh napovedih trpljenja in vstajenja. Pri drugi napovedi je Jezus govoril o

ponižnosti, da se učenci umaknejo na zadnje mesto in ne sanjajo o visokih vlogah v bodoči skupnosti. (Mr 9, 33-37) Pri tretji napovedi je izpostavil služenje, ki se razlikuje od vzvišenega ravnanja mogočnikov tega sveta. (Mr 10, 41-45) Jezus je šel odločno proti Jeruzalemu. Čeprav so ga spremljali učenci, je bil v resnici sam. Pri drugi napovedi je povedal, da bo izročil v človeške roke in ga bodo umorili, toda po treh dneh bo vstal. (Mr 9, 31) Učenci ga niso razumeli. Skušali so preslišati njegovo napoved. Kljub temu jih je vabil, naj vztrajajo z njim na poti. Po tretji napovedi sta Janez in Jakob prosila, da bi mogla biti pri njem na privilegirani način. Pogosto se zgodi, da človek prosi Boga, da bi izpolnil njegove sebične želje. Zato je moral iti Jezus v Jeruzalem in prečistiti poglede učencev. Njihova sebična počasnost se bo pozdravila s služenjem in ljubeznijo. Jezus je prišel, da bi stregel in dal življenje za druge. Fausti pravi, da je to najlepša opredelitev, ki jo je Jezus dal o sebi.

Kratke

Drugi koncert Snovanj 2019: Mi smo pomlad

V soboto, 13. aprila, ob 18. uri bo v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž koncert Mi smo pomlad iz cikla Snovanja 2019, ki ga šola Komel in društvo ArsAtelier namenjata spoznavanju in druženju med učenci sorodnih glasbenih ustanov. Letos sta organizatorja povabila k sodelovanju Glasbeno

šola iz Postojne in glasbeno društvo Artegioia iz Remanzacca, ki se bosta predstavila pretežno z glasbo na strunah. Učenci SCGV Emil Komel pa bodo popestrili program tudi z nenavadno tolkalno skupino in z otroškim zborom Emil Komel. Poleg solističnih točk bodo

prevladovali skupine, kar predstavlja obogatitev za mlade, saj v skupnem muziciranju lahko doživljajo ne le lepoto umetniškega poustvarjanja, ampak tudi uspešnost sodelovanja in obenem prijetno druženje.

Koncert je namenjen predvsem mladim glasbenikom, a je primeren za vse poslušalce, ki se želijo sprostiti in uživati ob prijetni družbi in dobri glasbi. Vstop je prost.

Po zaslugi Združenja staršev ima pevski vrtec nove tehnološke pripomočke

Združenje staršev otroškega vrtca Pikapolonica iz Pevme je v lanskem šolskem letu vložilo prošnjo na urad Dežele FJK za nakup tehnoloških

Starši Združenja in otroci otroškega vrtca Pikapolonica

sredstev. S pridobljenim prispevkom je nabavilo vrtcu nov prenosni računalnik, pametno tablico in večfunkcijski tiskalnik. Nova oprema je v veliko zadovoljstvo otrok in vzgojiteljic, saj pomeni izboljšanje kakovosti vzgojno-didaktične ponudbe.

Združenje staršev že vrsto let uspešno sodeluje z vrtcem in mu s svojo prizadevnostjo nudi vsestransko podporo, za kar se mu otroci in vzgojiteljice iskreno zahvaljujemo.

Deseta Pravljična urica v Feiglovi knjižnici

Dobrota poplačana, hudobija kaznovana!

Na sončno ponedeljkovo popoldne, 25. marca 2019, se je v mladinski sobi Feiglove knjižnice na Verdijevem korzu v Gorici še zadnjič v letošnjem šolskem letu pretakal sladki pravljичni sok. Na vrsti je bila namreč zadnja Pravljična urica, ki jo je kot vselej zelo privlačno vodila izvrstna pravljичarka Vesna Tomsič. Tudi tokrat je pravljичno dogajanje spremenila v pravi mali igrani utrinek, saj njena gledališka žilica ni zamrla, čeprav se v zadnjem času ukvarja z

drugimi zadevami. Približno trinajst zelo pozornih otrok je popeljala v pravljico bratov Grimm *Zlati dež*. Otroci so spoznali dobro, marljivo, lepo pastorko, hudobno mačeho in njeno grozno leno in grdo hčerko. Pastorka je morala delati vse, tudi presti. Nekega dne se je zbudila v vreteno in prejo umazala s krvjo. Mačeha jo je nadrla in poslala oprat prejo k vodnjaku. Ko se je deklica sklonila čez rob vodnjaka,

ji je vreteno zdrsnilo iz rok in potonilo globoko v vodi. Uboga pastorka je morala skočiti v vodnjak ponj. Tam pa je doživela nekaj krasnega. Odprl se

ji je nov svet. Ker je rada vsem pomagala, je, gredečo po poti, pečene kruhke izvlekla iz peči, ker so jo milo prosili, obteženi jablani je obrala jabolka, nazadnje pa dospela do hišice, kjer ji je stara ženica naročila, naj ji pomaga stresati blazinice, da bo perje padalo iz njih in bo na "gornjem" svetu snežilo.

Za vestno opravljeno delo jo je starka-zima bogato poplačala: na deklico se je z oboka ulil zlati dež. Veselo je odšla domov in povedala vso zgodbo zavistnim mačehi in njeni hčeri, ki je še sama skočila v vodnjak, da bi tudi njo doletela taka sreča. A ker tam ni nikomur pomagala, se je nanjo ulila le črna smola! Lepo, nevisljivo vzgojno sporočilo je tako jasno, da so ga otroci brž zaznali. Pa še kruhke

so ob koncu lahko pokusili; pripravila jih je pretrežljiva knjižničarka Breda Bertalančič. Sama je za pravljico iz lepenke in papirja pripravila tudi krušno pečico s kruhki, pa še jablano, polno zrelih, rdečih jabolok. Vse to je seveda Vesna skrbno uporabila ob razpredanju pravljичne zgodbe.

Tako se je izpel letošnji niz desetih zelo doživljajevih in pestrih Pravljičnih uric, ki so grele srca v otožnih jesenskih in zimskih dneh in se spomladaj poslovile od malčkov, saj zdaj cvetoča narava vabi na sprehode in izlete. Ilustrirane knjige na policah mladinske sobe Feiglove knjižnice pa bodo še naprej čakale male bralce, da si jih pridejo izposoditi in z njimi doma na krilih domišljije poletijo v neizmerni pravljичni svet, kjer dobrota vselej zmagaja.

IK

Goriški vrtljak / Abonma Mali polžek

Večno mlada Trnuljčica je spet očarala mlade gledalce

Mali polžki, malčki iz zadnjega letnika vrtcev in prvo ter drugo letošnji iz goriškega in dobredobskega ravnanstva Večstopenjskih šol, so v torek, 19. marca 2019, prav na god sv. Jožefa oz. na dan očkov, še zadnjič veselo prikoralali s svojimi učiteljicami in kakšnim redkim učiteljem v veliko dvorano Kulturnega centra Lojze Bratuž. Goriški vrtljak jim je ponudil v ogled še zadnjo letošnjo abonmajsko predstavo. Tokrat je bila na vrsti očarljiva pravljичna uprizoritev *Trnuljčica*. Klasična pravljica ima nič koliko različic, a najbolj znana je tista, ki sta jo zapisala brata Grimm. Prav po njenem besedilu je na odru zaživela kot lutkovno-igrana predstava v produkciji Me-

stnega gledališča Ptuj. Izčiščeno režijsko podoba, ki jasno razpreda pravljico nit skozi sodobne oči, je podpisal Saša Jovanović. Čeprav so jo premierno na Ptuj uprizorili že 25. septembra 2017, ostaja enako sveža in prikupna v izvrstni, tenkočutni, pa tudi zabavni interpretaciji igralk Tine Oman in Lidije Sušnik, ki sta tudi spretno vodili velike in male, natančno izdelane lutke in jim prepričljivo podarjali svoje glasove v raznih barvah in tonih. Kljub posodobljenosti ostaja pravljичna zgodba ravno tako magična, včasih prav skrivnostna ob pojavnosti vil sojenic in hudobne nepovabljene vile (na dvoru so imeli le dvanajst zlatih krožnikov, zato najbolj zoprne, trinajste vile niso povabili!). Za-

radi tega se je maščevala in komaj rojenega, kot sončce lepega otroka ob sodila na prezgodnjo smrt. Kruto obsodbo, da se bo Trnuljčica ob dopolnitvi petnajstega leta zbudila v prst na vreteno kolovrata, ni mogla spremeniti nobena od dobrih vil. Tista, ki ji ni še poklonila daru, je to prekletstvo lahko le omilila na stoletno spanje. Z mislijo, da bi to preprečil, je kralj, ki mu je ljubljena kraljica Trnuljčico povila po dolgem neuspešnem pričakovanju otroka, dal sežgati vse kolovrate v kraljestvu. Kljub vsemu njegovemu prizadevanju je Trnuljčico doletela zla usoda. A ker v pravi pravljici mora dobro nujno zmagati, je spečo lepoticu pogumen kraljevič s poljubom rešil iz stoletnega sna in s tem prebudil ves dvor, ki se je veselil kraljičine zaroke z režiteljem. Praznovanje je bilo veselo in tudi ples ni manjkal. Pravo dvorno plesno vzdušje sta seveda pričarali igralki.

Z lutkami milih potez in oblečenimi v natančno izdelane oblekice se je ujemale scenska podoba, ki je bila pomaknje-

na malce v ozadje na sredino odra. Stilizirano je ponazarjala stopnišče s skrivnostnim stolpom in dopuščala veliko prostora za gibanje po prizorišču.

Res krasna predstava, domišljeno stkana iz lutk in igralk, ki sta se spojili z njimi in kar nekajkrat povabili male gledalce k sodelovanju. Le-ti so z veseljem in takoj sprejeli povabilo. S to privlačno, premišljeno, dodelano predstavo se je končal letošnji abonmajski niz Malega polžka v gledališki ponudbi Goriškega vrtljaka. Že enaindvajseto leto ga je priredil Kulturni center Lojze Bratuž s sodelovanjem SNG Nova Gorica in Pastirkom, ob pomoči Dežele FJK ter Urađa Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu in s privolitvijo ravnateljstev Večstopenjskih šol iz Gorice in Doberdoba.

Učencem in malčkom iz vrtcev so se navadno pridružili še triletne otroci slovenskih občinskih jasli Tika taka iz ul. Rocca v Gorici; ti so zgledno spremljali odrske vsebine.

Preden se je še zadnjič na odru začela odvijati pravljичna nit, sta pod odrom nagovorili "male polžke" Tamara Kosič, vodja otroškega gledališkega abonmajskega programa KCLB, in igralka Tina Oman. Z njima so otroci osvežili, kako se je treba obnašati v gledališču. Če lutke kaj vprašajo, jim je tudi treba odgovoriti, je pojasnila Tina Oman.

Goriški vrtljak tako že odhaja na zaslužene počitnice, da bi se spočit z novimi predstavami in zamislili lahko spet vrnil v začetku prihodnjega šolskega leta.

IK

JAZBINE ZCPZ / "Krona s trnja venec je njegov"

Več kot samo postni koncert

foto dd

Pravi užitek za ušesa in dušo je bil v petek, 5. aprila, v cerkvi Marije Pomočnice na Jazbinah postni duhovni koncert *Krona s trnja venec je njegov*, ki ga je organiziralo Združenje cerkvenih pevskih zborov iz Gorice v sodelovanju z Zvezo slovenske katoliške prosvete. Šlo je za več kot koncert, za večer, ki je ob izbranih biserih sakralne glasbe, povsem primerne za postni čas, ob globoki duhovni misli vabil k zbranosti in molitvi.

Po uvodnem pozdravu odbornice ZCPZ Martine Gereon, ki se je zahvalila gostiteljski župnijski skupnosti (prisotna sta bila tudi dekan Marijan Markežič in župnik iz bližnjega Moša Maurizio Qualizza) in nastopajočim, je g. Mirko Butkovič zaigral na orgle Bachovo skladbo, imeniten uvod v tak večer. Bach je zazvenel še dvakrat: dva stavka iz Suite št. 2 v D-molu je občinstvu poklonil čelist Luca Bregant. Mešani pevski zbor Jazbine-Pevma je pod vodstvom Zdravka Klanjščka zapel Levičnikovo Večerjo zadnjo in ganljivo Bratuževo Strašno trpiš,

v kateri se je izkazal solist Martin Srebrnič. Manjša, a odlično ubrana zasedba Dekliške vokalne skupine Bodeča Neža je zapela dva gregorijanska korala. Ob Butkovičevi orgelski spremljavi je s svojim toplim sopranom odpela dve pesmi mlada Ivana Jug: mirno lahko zapišemo, da se tak glas v naših

logih gotovo ne rodi vsako leto! Na koncu je stopil v prezbiterij še Mešani pevski zbor Hrast:

pod taktirko Hilarija Lavrenčiča je zapel krasno Ubi caritas norveškega skladatelja Ole Gjeila, pretresljivo Crucifixus Antonia Lottija, vedno lepi Mozartov Ave Verum in čudovito Pesem žalno poje Hugolina Sattnerja ob spremljavi godalnega kvarteta (Aleš Lavrenčič, Blaž Terpin, Joachim Nanut in Jurij Lavrenčič). Vmes je g. Butkovič z nekaj postnimi mislimi ponudil nekaj "hrane" za dušo. Povedal je, da smo v svetem postnem času poklicani, da razmišljamo o Kristusovem križu in trpljenju. "Skrivnost križa je umeščena v okvir Božjega načrta in Jezusovega prihoda na svet". Nadnaravni cilj stvarjenja je zedinjenje z Bogom. Toda greh je globoko spremenil red stvarstva. In Bog je hotel poslati na svet svojega Sina, da bi z žrtvovanjem svojega življenja uresničil odrešenje ljudi. "Križ razodeva Božje usmiljenje in pravičnost". Devica Marija naj nas uči stati pod križem. Post je tudi čas dobrih del in nortanje prenove, je dejal g. Mirko. Na križu nam Jezus daje zgled

ljubezni, pokorščine, ponižnosti, krotkosti in potrpežljivosti. Pomembno je, da se ne navezujemo na zemeljske stvari. V srce si vtisnimo, da smo lahko z molitvijo in dobri mi deli tudi mi soodrešeniki s Kristusom in sodelavci njegovega zveličavnega križa in vstajenja". / DD

SCGV E. KOMEL Snovanja 2019

Bleščeč uvod z dvema mladima, odličnima pianistoma

Bolj vzpodbudno in blesteče bi se ne mogel začeti letošnji, po vrsti že štirinajsti glasbeni niz *Snovanja*, ki ga prireja Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel iz Gorice in ArsAtelier, mednarodni center za glasbo in umetnost, ki ga je v sklopu SCGV Komel ustanovil v 90. letih prejšnjega sto-

letja prof. Silvan Kerševan, pokojni ravnatelj te zdaj uveljavljene goriške glasbene šole. Bogat niz glasbenih dogodkov se je začel v zelo dobro zasadenem občinskem gledališču Verdi v Gorici v nedeljo, 31. marca 2019, v poznih popoldanskih urah. Uvodni večer *Snovanja* je postregel s koncertom, povezanim s širokopoteznim načrtom izvedbe vseh simfonij slovitiga Ludwiga van Beethovna, kot so si ga zamislili in ga uresničujo trije najbolj reprezentativni simfonični orkestri Furlanije Julijske krajine, ki radi segajo po klasičnem repertoaru. Ti orkestri so videmski Collegium Apollineum, ki ga je l. 2005 skupaj z vokalno skupino ustanovil dirigent Marco Feruglio in je že večkrat sodeloval v pomembnih koncertnih sezonah in z uglednimi solisti, pordenonski Orkester San Marco, ustanovljen l. 1969, ki je imel koncerte po vsej Italiji, in goriški orkester ArsAtelier, v katerem sodelujejo italijanski in slovenski glasbeniki iz širšega goriškega

območja in je tudi prepoznavno na glasbeni sceni. Letos so na originalnih instrumentih izvedli manj izvajano *Simfonijo št. 4 v B duru op. 60*, ki jo je veliki nemški skladatelj zasnoval l. 1806 in je bila prvič izvedena leto potem na Dunaju. Ta simfonija ne nosi v sebi tiste veličastnosti, kot jo ima npr. Eroica, je nekako bolj

doma iz Enne in je klavir začel študirati v Catanii, pa SCGV Emil Komel in prof. Gadjev, ki mu je razprl glasbeno obzorje. V Gorico je prišel zelo mlad, pri šestnajstih letih (obema je stal očetovski oz. prijateljski ob strani prof. Silvan Kerševan). Oba se zdaj izpopolnjujeta v tujini. Alexander si nabira dodatno znanje na Mo-

kar ni hotelo ponehati, je bilo najbolj zgovoren dokaz, kako je njuna izvedba dela Wolfganga Amadeusa Mozarta, *Koncerta za dva klavirja št. 10 v Es duru K 365* navdušila publiko, med katero so bili glasbeniki, a tudi ljubitelji glasbe. Mozart je to skladbo napisal l. 1779 in jo morda izvajal s sestro. Na to naj bi kazal značaj

tega dela, ki je intimističen in igriv, tak, kot je igra dveh klavirjev, ki sta jo zvočno tako polno in usklajeno, zraven pa še lahkotno in igrivo, znala preigravati mlada solista. Poznavalci pravijo, da je ta eden najlepših koncertov za dva klavirja. Za nas poslušalce je bil pravi užitek, ko sta se harmonično oglašala klavirja v gibki interpretaciji mladih poustvarjalcev. V njej se je zrcalila tudi sproščena igra v sicer zahtevni Mozartovi mojstrovini. Orkester je vseskozi diskretno spremljal njuno izvajanje, nikoli ju ni preglasil; spretno se je spletal z njuno igro. Da je bilo tako, gre seveda zasluga tudi dirigentu Ferugliu, ki je znal z eleganco voditi glasbenike, da je iz koncerta prišel do izraza Mozartov glasbeni značaj. Ker se poslušalci kar niso hoteli ločiti od mladih pianistov, sta jim onadva podarila še sanjavo živahen štiriročen Brahmsov valček, prava češnjica na slastni, čudoviti glasbeni torti!

A. Gadjev

G. Guarrera

zarteumu v Salzburgu pri prof. Pavlu Gililovu, Giuseppe pa pri prof. Eldarju Nebolsinu na Hochschule für Musik Hanns Eisler v Berlinu. Oba imata za seboj že veliko nagrad na prestižnih svetovnih tekmovanjih in ničkoliko koncertov na festivalih in po raznih znanih koncertnih dvorinah, kamor prihajajo legendarne osebnosti iz klasičnih glasbenih krogov. Vsakič, ko se vračata v naše kraje, bi si morala Gorica to šteti v čast. V slovenskih glasbenih krogih so ponosni na ta dva mlada glasbenika, ki stremita po nadaljnjih uspehih. Vztrajno, prisrčno nedeljsko ploskanje, ki

težkim telesom, naravno, vendar nadzorovano agresivnostjo. Zanimanje za to žival ga je sčasoma pripeljalo do podrobnega preučevanja različnih pasem in razumevanja fizičnih razlik med njimi, tako da jih je lahko podrobno prelihl na papir, platno in v skulpturo. Umetnik se je zanimal tudi za astronomijo, mite in zgodbe, vezane na bika, kot so tiste o egipčanskem bogu Apiju in grškem Minotavru. Zgledoval se je po delih velikih umetnikov Veroneseja, Tiziana, Tiepola, Rembrandta in drugih. Tokrat je razstavljenih veliko del, nekaj zgodnjih iz leta 2007, večina pa jih je iz let 2018 in 2019. Umetnik uporablja mešane tehnike na platno in različnih vrstah papirja, na starem papirju in na novejših, ročno izdelanih papirjih, pri tem se poslužuje akvarelov, čistih barv, akrila, tuša in oljnih pastelov - za vsako podlago izbere primerno tehniko in pri tem doseže izvirne in edinstvene rezultate, tako da se Gonanov "Taurus" spreminja in nas vsakokrat znova preseneti.

IK

Razstava v Galeriji Ars na goriškem Travniku

Gonanov "Taurus"

Močne barve, odločni gibi čopiča izpod izkušene roke goriškega umetnika argentinskega rodu Juana Ariasa Gonana so zarisali na platno in papir mišična, mogočna telesa bikov in minotavrov, ki bodo do 13. aprila krasili Galerijo Ars na goriškem Travniku.

Juan Arias Gonano je rojen v kraju La Falda, v bližini Cordobe, v Argentini, že dolgo let pa živi v Italiji. Iz likovne umetnosti je diplomiral na univerzi v Rosariu, kasneje je obiskoval tečaj fotografije, restavriranja in mozaika v naši deželi. V devetdesetih letih prejšnjega stoletja je poučeval različne umetniške tehnike v Argentini, po letu 2000 pa v Firencih, Piacenzi, Trstu in Gorici, kjer danes poučuje tudi na Uni-

verz za tretje življenjsko obdobje. Ustvaril je, postavil in predstavil samostojne in skupinske razstave v Italiji in tujini na področju slikarstva, kiparstva, različnih umetniških predmetov in fotografije, v soboto, 30. marca, pa je odprl svojo razstavo "Taurus" v Galeriji Ars. Izjemno množično občinstvo, ki so ga sestavljali umetnikov prijatelji, študenti in ljubitelji umetnosti, so najprej pozdravili predstav-

nik organizacije Pro Loco iz Gorice, ki je razstavo organizirala, Mario Ascari, predstavnik Univerze za tretje življenjsko obdobje, in odbornica Chiara Gatta v imenu goriškega župana Rodolfa Ziberne. Umetnika in bogato razstavo je predstavila umetnostna kritičarka Cristina Feresin. O mogočnem biku, liku, ki ga je umetnik izbral za svoje delo, je povedala, da je žival predstavljena v vseh mo-

gočih interpretacijah, prosta v naravi in kot mitološki lik, poln simbolike in misticizma. Juan Arias Gonano je bil vedno navdušen nad bikom, njegovo močjo in veličino, njegovim

primerno tehniko in pri tem doseže izvirne in edinstvene rezultate, tako da se Gonanov "Taurus" spreminja in nas vsakokrat znova preseneti.

Kat

Obvestila

Slovensko planinsko društvo Gorica prireja v nedeljo, 14. aprila, izlet po strugi reke Idrije. Odhod ob 8. uri izpred osnovne šole v Pevmi. Informacije in prijave na tel. št. 331 8329452 (Mirko).

V okviru Tedna otroške literature Librilliamo in Goriških dnevoj knjige Feiglova knjižnica iz Gorice vabi na ogled razstave Pravljični svinčniki. Ilustracije Michele Occhi in Ivana Mitrevskega bodo v Kulturnem domu Gorica razstavljene do 14. aprila 2019, v Goriški knjižnici Franceta Bevka Nova Gorica pa od 15. do 30. aprila 2019. Razstavo organizira NŠK - Feiglova knjižnica v sodelovanju z Goriško knjižnico Franceta Bevka Nova Gorica in Kulturnim domom Gorica.

Romanje v Medjugorje bo letos od 3. do vključno 6. maja. Odhod zgodaj zjutraj iz Nove Gorice in Rožne Doline preko Kozine do Medjugorja, kamor bodo romarji dospeli v popoldanskih urah. Udeležili se bodo sv. maša in raznih bogoslužnih obredov. Informacije in vpis pri g. Darku (0481 32121 ali 370 3201305), za Tržaško pa pri g. J. Markuži, župniku v Zgoniku (tel. 040 229166), za Slovenijo pri ge. Ani (05 3022530). Pri vpisu se poravnajo stroški. Na poti domov, v ponedeljek, 6. maja, bodo imeli sv. mašo v hrvaškem Lurdu v Makarski. Lepo vabljeni!

Društvo slovenskih upokojevc za Goriško prireja 18. maja, v sodelovanju s turistično agencijo, enodnevni izlet na Dolenjsko z enim avtobusom. Program predvideva ogled Kostanjevice na Krki, Kartuzije Pleterje - Muzeja na prostem in Mlina Košak. Sledilo bo druženje v značilni dolenski gostilni, po kosilu bo sprejem na veliki kmetiji med dolenski griči. Odhod proti domu po kratkem ogledu Otočca. Vpisujejo samo do 17. aprila po tel. 0481 884156 (Andrej F.), 346 1206031 (Sonja K.), 0481 882183 (Dragica V.), 0481 78138 (Sonja Š.). Avtobus bo odpeljal ob 5. uri iz Gorice s trga Medaglie d'oro/Goriška z običajnimi postanki pri vagi blizu Pevmskega mosta, v Podgori pri telovadnici, v Štandrežu pri lekarni in na Pilošču, v Sovodnjah pri lekarni in cerkvi, na Poljanah in v Doberdolu. Organizatorji priporočajo točnost.

PD Rupa-Peč vabi ob 23. do 29. avgusta 2019 na čudovit izlet po Cilentu, Amalfijski obali in mestecu Materi, Evropski prestolnici kulture za leto 2019. Informacije Ivo Kovic (0481 882285, 3470967807).

Prispevke za SCGV Emil Komel v spo-

min na ravnatelja prof. Silvana Kerševana lahko nakazete na bančni tekoči račun: Banca di Cividale - IBAN IT 97 M 054 841 240 1CC 003 003 6225; SWIFT CIVIIT2C s pripisom: za SKLAD SILVANA KERSEVANA. Informacije na tajništvo SCGV Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569. "Male oglase" najdete na našem portalu www.noviglas.eu.

Čestitke

Na Solkanskem polju, na Podveršičevi domačiji je bilo v petek, 5. aprila, spet veselo. Imeli so namreč kar dva slavljenca, starejšega in mlajšega gospodarja, **Tončeta in Jadrana**. Vsi domači, posebno Marica in Cinzia, jima želijo še veliko zdravih, zadovoljnih in uspešnih let. Aaron prisrčno objema ljubljenege nonota in očeta. Čestitkam se pridružujejo vsi njihovi goriški prijatelji, pa še Novi glas, saj sta naša zvesta bralca.

Dne 11. aprila praznuje pomemben okrogel življenjski jubilej **Luciano Kerpan** iz Štandreža. Ob tem lepem dogodku mu iz srca čestitajo tudi člani PD Štandrež in se mu obenem zahvaljujejo za vso pomoč, ki jo je družstvu velikodušno nudil vsa ta leta.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 12. 4. 2019 do 18. 4. 2019)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97,5, 91,9 Mhz; za Furlanijo 103,7, 103,9 Mhz; za Kanalsko dolino 95,7, 99,5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98,2 Mhz; za Karnijo 97,4, 91, 103,6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 12. aprila (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Sobota, 13. aprila (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, terskem, rezijanskem in ziljskem narečju.

Nedelja, 14. aprila ponovitev oddaje Okno v Benečijo.

Ponedeljek, 15. aprila (v studiu Miha Kovic in Jakob Leopoli): Mihec in Jakec show.

Torek, 16. aprila (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 17. aprila (v studiu Danilo Čotar): Samotni pastir: Sramotni križ je postal znamenje naše vere. - Izbor melodij.

Četrtek, 18. aprila (v studiu Andrej Bavcon): Četrtek večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

Dragemu

LUCIANU KERPANU,

ki bo 11. aprila naštel 80 pomladi,

želijo še na mnoga zdrava, zadovoljstva polna leta v krogu domačih in da bi še veliko prepeval

Sonja, Flavia, Anica, Luciano in nečaki

Predvelikonočno "srečanje" pod lipami

Na večeru Srečan pod lipami, ki ga prireja Kulturni center Lojze Bratuž in Krožek Anton Gregorčič v četrtek, **11. aprila 2019, ob 20.30**, bo gost murskosoboški škof, salezijanec in teolog, msgr. dr. Peter Štumpf. Ob duhovni misli, namenjeni velikonočnemu slavlju, bo msgr. Štumpf spregovoril tudi o stoletnici združitve prekmurskih Slovencev z matičnim narodom.

Srečanje bo kot vselej v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici, drevored 20. septembra 85.

Franciškski samostan Kostanjevica Nova Gorica / Donacija likovnih del Zmagoslavje svetlobe v križih Klavdija Tutte

Topli žarki pomladnega sonca so lili na zelo lepo obnovljeni atrij Frančiškanskega samostana Nova Gorica v soboto dopoldne, 30. marca 2019. Bili so kot blagoslov iz nebes ob slovesnem odprtju stalne postavitev likovnih del, naslovljenih *Zmaga svetlobe*, ki jih je mag. likovne umetnosti Klavdij Tutta daroval kostanjeviškemu samostanu. Odslej bo pomenljivo število del, 33, kot Kristusovih let, krasilo hodnike tega samostana, ki je tudi zelo priljubljena turistična točka (v soboto sta se pripeljala do njega kar dva avtobusa izletnikov). Poleg drugih umetniških zanimivosti bodo zdaj na ogled še Tuttovi križi, stalnica v podarjenih delih. Ti križi niso simbol teme, uničenja in smrti, ampak odrešenja, kot je na predstavitvi poudarila umetnostna zgodovinarica Anamarija Stibilj Šajn. Pozdrav je številnim prisotnim izrek gvardijan kostanjeviškega samostana p. Niko Žvokelj v svojem značilnem duhovitem slogu. Povedal je tudi, da ga s slikarjem Tutto veže več kot dvajsetletno prijateljstvo. Izrazil mu je globoko hvaležnost za ta dragoceni dar, ki ga je namenil samostanu. V njem bo odslej ta "dodana vrednost". Dejal je tudi, da se veseli tega sobivanja preteklosti in sedanjosti in da so dela vlila samostanskim hodnikom dih sodobnosti. Kratek nagovor je imel mladi župan Mestne občine Nova Gorica dr. Klemen Miklavčič. Med drugim je opozoril, kako raznolika je pomembnost umetnosti, ki zaobjema tudi socialno in duhovno razsežnost. Prav to duhovnost, ki je bila zadnja leta potisnjena v ozadje, je treba spet ovrednotiti, je mnenja dr. Miklavčič. Spomnil je še, da gre za sluzga za to, da krajsijo samostanske stene Tuttova dela, tudi nekdanjemu županu Mateju Arčonu, ki

si je prizadeval za to. Nekaj toplih besed je vsem namenila tudi Jožica Ličen, izredno prizadevna ravnateljica Škofijske Karitas. Poudarila je, da je bil Tutta od vsega začetka sooblikovalec kolonije na Sinjem vrhu in da so nje-

zicipiji, temu prostorskemu principu, ki zaznamuje evropsko umetnost. Pred dvema desetletjema pa se je odločil, da se posveti krščanski ikonografiji. Tej odločitvi je botrovalo njegovo poznanstvo s pokojnim duhovnikom Cirilom Brglezom,

gova dela izraz duše umetnika, ki v mnogočem posebej svobodno dušo primorskega človeka, ki ostaja zvest svoji deželi s podobo Stvarnika. Natančno in s strokovnim poudarkom je umetnika in njegova dela predstavila umetnostna zgodovinarica Anamarija Stibilj Šajn. Dejala je, "da je danes poseben dan, ko lahko resnično govorimo o zmagi svetlobe zaradi te čudovite atmosfere in zaradi svetlobe, ki sije iz razstavljenih, podarjenih del Klavdija Tutte". Slikarja poznamo kot mediteranskega popotnika, ki odkriva različne koticke te svoje zemlje; le-ta je njegov neizčrpni vir navdiha. Povedala je, da so njegova barvitost in slikovitost in nešteti detajli bujnega mediteranskega prostora vedno bili zanj pot iskanja, a tudi potapljanja v tiste globlje, simbolne vsebine. Križni princip kot način kompozicijske gradnje je Tutta osvojil že v svojih študentskih letih in ob koncu študija se je zapisal križni kompo-

župnikom v Stražišču pri Kranju. Skupaj sta organizirala likovno kolonijo za opremo tamkajšnjega župnišča. V tistem času so nastali njegovi akvareli s podobo Kristusa, barvno in oblikovno dovršeni v slogu znamenitega angleškega akvarela. Avtor je spremljal Kristusovo trpljenje do zmage s tankočutno interpretacijo njegovega obličja. Od tedaj je njegova ustvarjalna pot šla dalje. Kako se je razvijala, je bilo razbrati na njegovi lanskoletni retrospektivni razstavi na Gradu Kromberg. Na tej poti ni barva nikoli izgubila svoje moči. Umetnikova pot je pot preporoda in očiščevanja. Kot takšna se odraža tudi v njegovi krščanski ikonografiji. Ta je zorela predvsem na likovnih delavnicah, kot je bila tista v Strunjanu in drugje, seveda tudi na Sinjem vrhu, na katerem tudi dominira križ,

je opozorila Anamarija Stibilj Šajn. Vse se prepleta, je dejala umetnostna zgodovinarica, in v vseh teh delih čutimo utrinke ambientov, v katerih je avtor ustvarjal. Čutimo pa tudi nenehno povezavo z njegovim Mediteranom. Zgodbo o križu avtor namreč nikoli ne ločuje z občudovanjem mediteranskega prostora. Križ, (latinski ali grški) ki je temeljni simbol krščanstva, Tutta ne pojmuje kot simbol trpljenja in smrti, ampak življenja, zmage, svetlobe, barvitosti, radosti, ki jo prinaša življenje, čeprav v vseh njegovih zgodbah živita tudi preteklost in spoznanje o minevanju.

To spoznanje je avtor v obliki kolažnih interpretacij prerezal iz svoje krajsinske tematike. Na takšen način nastopa tudi v teh delih. Prav osrednje razpelo, posvečeno Mantegni, ima v središču kolažno oazo. Kristus, na katerega avtor gleda v značilni mantegnevski znižani točki očišča, leži na obrazih ljudi. Zgodba križa je zelo sodobna,

modernistična, hkrati pa zgodba, ki utrjuje vez med Bogom in človekom. Ta pot križa, ki jo je Tutta prehodil, je pot sodobnosti, toda avtor se vedno znova ozira v preteklost. V njem so vidni vplivi velikih mojstrov krščanske umetnosti. Njegova umetnost je sodobna z značilno avtorsko preobleko. Sam slika latinski ali grški križ in vanj vstavlja tudi kolaž. Gre za kombinacijo med živimi barvami in kolažnimi aplikacijami. V nekatere niše križa položi kose vejčevja in se s tem dotakne simbolike drevesa, ki raste od zem-

lje do neba, od materialnega k duhovnemu (v krščanski ikonografiji je drevo simbol spoznanja). Ta dela so simbolno pomenljiva, materialno bogata, globoko poduhovljena in pomenljivo sporočilna. So dokaz, kako lahko sodobna umetnost živi tudi v takih ambientih, ki imajo svojo zgodovino, ki nosijo patino časa. Krščanska ikonografija je večna, zato si lahko nadene tudi povsem sodobno preobleko. Ob koncu je Anamarija Stibilj Šajn zaželela, naj ta dela žarijo in naj obiskovalcem prinašajo sporočilo svetlobe nad temo.

Za njo je spregovoril še avtor Klavdij Tutta, ki je povabil obiskovalce, naj si natančno ogledajo razstavljenega dela. Ta so sestavljena iz množice portretov; ti se počasi zabrisujejo, v smislu "prah si in v prah se povrneš". V vse te križe pa je hotel prinesiti neko dozo optimizma, svetlobe, kot jo poudarja tudi današnja Cerkev. Upa, da je sporočilnost njegovih del dovolj jasna, da jo bodo obiskovalci razbrali.

Mlada pianistka Kristina Vuga, šest let že učenka prof. Andreje Konjedic, je v samostanskem refektoriju doživeto zaigrala Haydnovo Sonato, 3. stavek v G Duru, finale, in še kratko skladbo Čajkovskega. Tako sta se v harmonijo spojili dve umetnosti.

Ob tej donaciji je izšel katalog s spremnimi besedami p. Nika Žvoklja, dr. Klemen Miklavčič, župana Mestne občine Nova Gorica, Jožice Ličen in Anamarije Stibilj Šajn. Povzetki njene predstavitve so v italijanščini, nemščini, francoščini in angleščini. Katalog bogatijo fotografije in spisek razstavljenih Tuttovih slik ter njegova biografija. Tutta se je rodil l. 1958 v Postojni in otroštvo preživel v Novi Gorici. Šolal se je pri raznih znanih umetnikih in na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani. Ukvarja se s slikarstvom, grafiko, skulpturo, oblikovanjem... Imel je nad 240 samostojnih razstav in sodeloval pri več kot 400 skupinskih razstavah. Za svoje delo je prejel številne nagrade. Zadnja leta je poleg drugega umetniški vodja Mednarodnega festivala likovnih umetnosti Kranj.

Iva Koršič

DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (59)

Dimitri Tabaj

Matura goriške gimnazije 1919 (4)

Lorenzonijev ostri članek proti slovenskim učiteljem in duhovnikom se tako nadaljuje: "Kadar pride italijanske oblasti ali fašisti kako slavnost patrijotičnega značaja med Slovenci, sledi hitro s strani slovenskih duhovnikov v onih krajih versko-politična prireditve, kakor da se ima nevtalzirirati ona mala gorečnost za italijanstvo /.../ V Gorici je centrala duhovske kulturne organizacije. Tu ima sedež generalni štab protitalijanske propagandne armade. Vodijo ga možje, ki uživajo zaupanje nadškofijske kurije. Organizacija je popolna, občudovanja vredna in za vzgled si jo lahko vzamemo pri ustanovitvi morebitne proti organizacije. Povsem nedolžno ime "Mladika". Po deželi ima 161 sekcij s približno 10.000 mladimi člani obojega spola. Preteklo leto je bilo 400 propagandnih predavanj, 280 predstav, ne glede na precejšnje število posebnih tečajev. Geslo društva je: Bog in narod!" Komentar Jutra na Lorenzonijeve besede je bil: "Na učitelje je padlo že precej usodnih udarcev. Sedaj je na vrsti du-

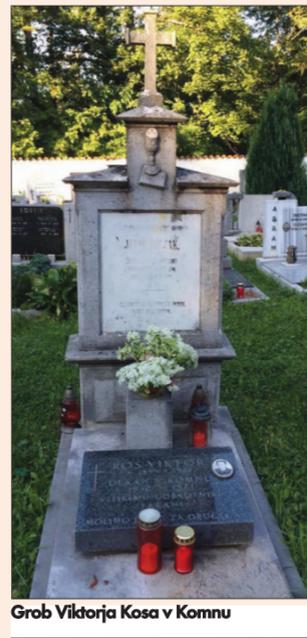
hovščina. Zbira se material. Vsa sredstva, tudi najbolj zavržena, so dobra /.../ Uprizarja se velika borba proti slovenski duhovščini /.../ Ni dvoma, da bo v boju proti slovenski duhovščini triumfalni fašizem in razglašeno bo urbi et orbi, da je ukročen julijski Jugosloven "per sempre"... Zgodovina nam priča o zatirancih, ki so preživeli zatiralce z vsemi njihovimi zmagami in triumfi".

Član komisije je bil tudi Umberto Bonnes (1890-1945), profesor italijanščine, francoščine in nemščine na italijanski realki. Čeprav je bila njegova mati Slovenka, se je politično udejstvoval kot italijanski liberalni nacionalist, kasneje pa kot socialist. V knjigi Branka Marušiča Sosed o sedem beremo, da je sodeloval v goriškem CNL in da je umrl v nemškem koncentracijskem taborišču Flossenbürg. Do Slovenec je imel precej ambivalenten odnos. Pred sto leti je medvojna generacija dijakov uspešno končala študij na zadnjih maturah goriške slovenske gimnazije. V naslednjih - nič manj težkih - letih so se

Viktor Kos iz Podmelca, duhovnik in dobrotnik

uspešno uveljavili. Naj tukaj omenimo Viktorja Kosa, ki je kasneje postal duhovnik. Leta 1932 je nasledil Bogomila Nemca, dekana v Komnu, ki je padel kot žrtev italijanskega preganjanja in mučenja. Viktor Kos je znan tudi po tem, da se je leta 1944 s kaplanom Mirkom Renerjem prostovoljno pridružil skupini 1100 komenskih in rihemberških prebivalcev, ki jih je nemški okupator interniral v taborišče Neumarkt. Z njimi je ostal 17 mesecev in jih oskrboval fizično in duhovno. V taborišču je krstil 67 otrok vseh narodnosti, pokopal 167 ljudi (nekateri viri navajajo le 50, kar se verjetno nanaša le na Kosove internirance),

Grób Viktorja Kosa v Komnu

Stavba goriške gimnazije je danes sedež goriške knjižnice na Šolski ulici (Italijani jo imenujejo Via Mameli).

poročil dva para. 20. julija 1945 se je vrnil v požgani Komen s preživlimi interniranci. Po letu 1971 je bil bolniški kurat v bolnišnici v Šempetru pri Gorici. V svojih spominih, ki jih je prepisala njegova nečakinja, je napisal: "Kakšna nezasišana sreča za duhovnika, če ima priliko in možnost priskočiti na pomoč skrajno zapuščenim, posebno če vidi v njih vero in zaupanje. /.../ Nad vsem je bil in je ljubi Bog, kateremu gre vsa zahvala. Resnično je, kar pravi božja beseda: Gospod je moj pastir, nič mi ne manjka. V Tebe Gospod zaupam in ne bom osramočen vekomaj!" (Zahvaljujem se prijatelju Jožefu Furlanu z Malega dola št. 15 (Komen), ki mi je posredoval kopijo rokopisa: morebitni zainteresiranci me lahko kontaktirajo, saj jim bom rade volje posredoval dokument v elektronski obliki).

DELNO OBJAVLJENO TUDI NA PORTALU KAMRA, PORTALU DIGITALIZIRANE KULTURNE DEDIŠČINE SLOVENSkih POKRAJIN (www.kamra.si), KI GA UPRAVLJA OSREDNJA KNJIŽNICA CELJE

Stavba goriške gimnazije je danes sedež goriške knjižnice na Šolski ulici (Italijani jo imenujejo Via Mameli). V ozadju Goriški grad.

Spominska plošča Viktorju Kosu na cerkvi v Rihemberku (Braniku). Viktor Kos je znan tudi po tem, da se je leta 1944 s kaplanom Mirkom Renerjem prostovoljno pridružil skupini 1100 komenskih in rihemberških prebivalcev, ki jih je nemški okupator interniral v taborišče Neumarkt.

Gorica / Krst knjižnega prvenca Jasne Reščič Mladinski fantazijski roman pri GMD

Pri Goriški Mohorjevi družbi, ki je bila ustanovljena pred 96 leti, je zavela pomlad. S to pomenljivo mislijo je prof. Marija Češčut, duša in motor goriške založbe, v petek, 5. aprila 2019, v prostorih Galerije Ars na Travniku v Gorici uvedla krstno predstavitev prav posebne knjižne novosti. Iz tiskarne je namreč prišel mladinski fantazijski roman, prvenec dvajsetletne avtorice Jasne Reščič iz Solkana z naslovom *Mrzlica*; z barvnimi ilustracijami jo je opremila njena vrstnica Valentina Lazar. Ilustratorica, tudi ona iz Solkana, je povedala, da rada ustvarja že od malih nog. Še zelo mlada je začela risati, ustvarjati iz gline, se na sploh ukvarjati z umetnostjo. Sedem barvnih ilustracij za *Mrzli-*

ca, ki se lepo dopolnjujejo s tekstom, je pripravila na pobudo prijateljice Jasne še zelo zgodaj, ko je bila knjiga sama še v nastanku. Nastale so kot sad njunih srečanj, ko sta se veliko pogovarjali in primerjali ideje. V pogovoru s prof. Marijo Češčut je Jasna Reščič o sebi povedala, da je po devetletki v Solkanu obiskovala splošno gimnazijo v Novi Gorici. Tako v osnovni kot srednji šoli je sodelovala na tekmovanjih, udeleževala se je tekmovanj iz slovenščine in zgodovine. Bila je ena izmed osmih novogoriških t. i. zlatih maturantov, ki so lani prejeli maturitetno spričevalo iz rok predsednika Boruta Pahorja. Zdaj je vpisana v prvi letnik dvo- predmetnega študija slovenistike ter primerjalne književnosti in li-

terarne teorije na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Roman *Mrzlica* je končala pisati novembra 2015, ko je bila stara komaj 16 let. Kako to? "Ustvarjam že od majhnega". Preden je znala pisati, je njeno prvo pesmico zapisala mama. Zgodbi- ce je sprva samo risala, potem so dobivale vedno več besedila, slike pa so postale le še ilustracije. V družini so vedno veliko brali, starši ali stari starši so pripovedovali pravljice, ki jih je rada poslušala. Odločilno vlogo so imeli starši, zaradi česar jim je svoj prvenec tudi posvetila. Ko je bila v petem razredu, je z njimi prebrala *Jalnoze Bobre*, ki so ji bili tako všeč, da se je nato sama na

vrtu igrala, da je koliščarka. Ko se je igra končala, jo je zapisala. Nastale so tri knjižice, trije deli *Bobri na solkanskem polju*, ki so jih dali stiskati sorodniki iz Gornje Radgone. V *Mrzlici* se prepletata fantazijski in resnični svet, je povedala mlada pisateljica. Glavne junakinje so vile Potonika, Vijolica, Vrtnica in Melisa. Gre za napeto zgodba

foto dd

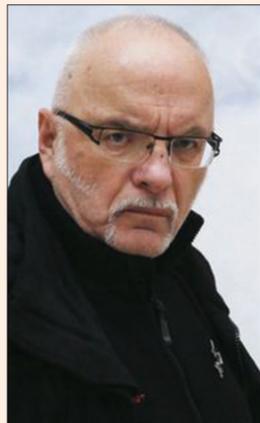
o izbruhu virusa na Goriškem, ki poveže vile, živali in ljudi; ob iskanju zdravila zoper mrzlico se skozi zgodbo pletejo tudi čustveni odnosi med vilami in ljudmi. Vilinska dežela je res izdatno opisana: bralca presenetijo avtoričino poznavanje živalskega in rastlinskega sveta, bogato besedišče in zelo lepi opisi narave. "Občudujemo

njen bogati besedni zaklad, ki je prečiščen in mestoma pesniški", je dejala prof. Češčutova. "S svojim prefinjenim občutkom za lepoto nam odkriva in poklanja svoja skrita fantazijska obzorja, ki pa so tudi le povezana z realnostjo". Avtorica je povedala še eno zanimivo zgodbo: pot do založbe je našla prek dolgoletnega profesorja tolkal Patricka Quaggiata. On ji je svetoval, naj se obrne na GMD. "Brez njega te knjige najbrž ne bi bilo, za kar sem mu zelo hvaležna". Tik pred koncem prijetne predstavitve se je oglasila Jasna učiteljica z novogoriške gimnazije in povedala, da je nanjo ponosna. "Ni bila izjemna samo pri slovenščini. Kar dvakrat zopred je bila najboljša na Cankarjevem tekmovanju, kar je v Republiki Sloveniji zelo težko doseči". Učiteljica iz tretjega razreda pa je dodala, da je že takrat, ko je bila še majhna, občutila veliko razliko, ko je brala njene povedi ali stavke drugih. "Že takrat se mi je zdelo, da bo iz te punce nekaj nastalo"! / DD

Nagrada Hinka Smrekarja 2019

Dobitnik za življenjsko delo je Kostja Gatnik

Nagrado Hinka Smrekarja za življenjsko delo 2019 prejme Kostja Gatnik. Kot piše v utemeljilni, je zlasti v ilustraciji uveljavil popolnoma nove paradigme, ne oziraje se na to, ali so bila besedila, ki jih je ilustriral, namenjena otrokom ali odraslim, prozna ali pesniška. Nagrado prejme v sklopu 13. slovenskega bienala ilustracije. Kot je v utemeljilni zapisal umetnostni zgodovinar Brane

Kovič, je Gatnik s svojo vsestransko in pestro umetniško produkcijo nedvomno svojevrsten fenomen med našimi sodobnimi likovnimi ustvarjalci. Z izjemno inventivnostjo in izvedbeno odličnostjo se je v minulih desetletjih izkazal v vseh zvrsteh tabelnega slikarstva, vzporedno pa je z nič manjšim elanom ustvarjal na področjih ilustracije, stripa, grafičnega oblikovanja in fotografije. Izmikal se je ustaljenim slogovnim obrazcem, spontano je prehajal iz enega tematskega sklopa v drugega in svojo likovno govorico premišljeno dopolnjeval z elementi, ki so najustrezneje poudarjali vsebinske

razsežnosti zadanih nalog. V ilustraciji se je postavil proti kanonu vsečnosti in ljubkosti. Ustvarjal je izvirne like, ki so bralce včasih spominjali na stripovske junake, duhovito je znal poudariti smešne plati v posameznih pesmih in pripovedih, se brez zadržkov spuščal do roba karikature in groteske, si drzno privoščil parodije in paradoksalne zasuke v obravnavanju tradicionalnih vrednot, predvsem pa ni bil nikoli dolgočasen in ukalupljen v vnaprej izbrane upodobitvene sheme. Svoja razmerja do literarnih predlog je izumiljal sproti, vsako besedilo mu je predstavljalo izziv, za katerega je treba poiskati specifično likovno rešitev. Kljub temu si je onstran vsakega dvoma zagotovil zanesljivo avtorsko prepoznavnost. Ob tem po Kovičevih besedah ne gre prezreti dejstva, da je pozoren tudi do tehničnih in tehnoloških inovacij: uporabo računalnika kot sredstva, ki je nadomestilo prostoročno risanje in barvanje, je vključil v svoje ilustratorsko delo. Vendar se z uporabo novega orodja ni spremenilo nič pomembnega, Gatnikova risba je ostala sproščena, kompozicija enako premišljena, barvne rešitve vedno presenetljivo sveže in skladne.

Naštevaje vseh knjig, ki jih je Gatnik ilustriral med letoma 1972 in 2013, bi bilo po Kovičevih besedah preobsežno. Med drugim je izpostavil iz 70. let minulega stoletja ilustracije za zbirke otroških pesmi Toneta Pavčka: Čenčarije, Mokedaj in Slon v žepu, pozneje sta se pesnik in slikar sijajno povezala v zbirki Majnice. Plodno je bilo tudi sodelovanje s pesnikom Nikom Grafenauerjem: začelo se je z Avtozavrom, nadaljevalo z Zmajčkom razgrajčkom in knjigo Kam pelje vlak?. Priljubljene pa so postale tudi Gatnikove naslovnice in ilustracije za besedila Svetlane Makarovič, med njimi Gal v galeriji in Pekarna Mišmaš. Ob avtorjih, kot so H. C. Andersen in brata Grimm, je s svojimi ilustracijami obogatil vrsto posameznih besedil in zbirk ljudskega pripovedništva, z nič manjšo občutljivostjo je pristopal k romanopisju in drugim proznim zvrstem, je še zapisal Kovič. Gatnik se je rodil leta 1945 v Ljubljani. Študiral je na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani, kjer je končal tudi slikarsko specialko. Bil je nagradjen na področjih slikarstva, stripa, ilustracije in grafičnega oblikovanja. Med drugim je leta 2010 prejel Prešernovo nagrado za življenjsko delo na področju likovne umetnosti in leta 2011 Levstikovo nagrado za življenjsko delo. Kot so sporočili iz Cankarjevega doma (CD), kjer v Galeriji CD poteka od 27. marca do 19. maja 13. slovenski bienale ilustracije, bodo Gatnika predstavili zunaj tekmovalnega bienala z izborom ilustracij in knjig ter predvajanjem umetniškega portreta v režiji Amirja Muratovića (produkcija Radiotelevizija Slovenije, 2018).

20 let največje spletne knjigarne Emka.si Po prenovi je dostopna na vseh napravah

Prva slovenska spletna knjigarna Emka.si uspešno deluje že dvajset let. V tretje desetletje vstopa z novo podobo, še bolj ažurno ponudbo in rešitvami po meri sodobnega uporabnika. Emka.si omogoča izbiro med 520 tisoč knjižnimi naslovi slovenskih in tujih avtorjev.

Spletna knjigarna Mladinske knjige je zaživela v letu 1999. Na začetku so kupci lahko v spletni knjigarni Emka.si izbirali med 3000 knjigami Mladinske knjige in Cankarjeve založbe. Leta 2008 je v svojo ponudbo vključila še knjige drugih slovenskih založb. V naslednjih dveh letih je privabila tudi kupce učbenikov, saj so

lahko izbirali v celotni ponudbi za šolsko sezono in naročali šolske pakete. Prelomnica je bilo tudi leto 2012, ko je ponudbo slovenskih knjig široko nadgradila s tujimi knjigami. Zdaj ima v ponudbi 500.000 tujih in 20.000 slovenskih knjig. Kupec ima na voljo vse slovenske knjige, učbenike, šolske potrebščine in aktualne angleške naslove. Vsak teden je ponudba bogatejša za približno 50 novih slovenskih knjig in povprečno 3000 angleških. Obiskovalec pa lahko v spletni knjigarni Emka.si preveri, ali je knjiga na voljo tudi v določeni knjigarni.

Prenovljena spletna knjigarna Emka.si je po prenovi dostopna

Robert Volčanšek
(foto Saša Kovačič)

na vseh napravah - na računalniku, tablicah in mobilnem telefonu. Novi iskalnik ima vgrajene naj-sodobnejše pripomočke in pomaga obiskovalcem hitro najti želene knjige. Med kupci v spletni knjigarni močno prevladujejo ženske (70

odstotkov), stare od 25 do 45 let. Med najbolj prodajanimi naslovi so knjige za osebno rast, knjige s področja popularne psihologije in zdravlja, kuharske knjige in otroške knjige. Emka.si obiščejo tudi kupci iz tujine, večinoma gre za uporabnike, ki se učijo slovensko, ali pa za naše izseljence. Emka.si bo tudi v prihodnje skrbela za zanimive programe in širitev ponudbe. "Ponudbo širimo z darilnim programom, kupcem pa bomo ponudili tudi revije - tako tiste, ki nastajajo pod

okriljem Mladinske knjige Založbe, kot tuje revije, ki so zanimive za slovenski trg. Gre za približno 100 revij, od The Economist naprej. Še naprej bomo iskali sinergije med spletno in zidano knjigarno", je povedal Robert Volčanšek, vodja spletne knjigarne Emka. si.

Vladka Tucovič Sturman

Špargelj, šparga, šparanga ...

Za tokratno Jezikovnico sem izbrala povsem sezonsko temo. Goto- vito vas je veliko bralcev *Novega glasu* tudi vnetih pomladanskih nabiralcev užitnih divjih rastlin, kot so regrat, koprive, kislica, čemaž itd., med naštetimi pa vsaj na Primorskem kraljuje špargelj, ki je zanimiv tudi z jezikovnega stališča. Oglejmo si, zakaj je tako. Za marsikatero užitno rastlino, ki so jo ljudje v preteklosti nabirali ali gojili, velja, da se je zanjo uveljavilo več narečnih oblik. Pri tem še kako velja tisti rek, da ima vsaka vas svoj glas. Pomislite samo na krompir, ki se mu reče tudi bob, repica ali čompe, koruza je lahko turščica ali frmenton, regrat je radička, solkanski radič pa celo regut. Tudi za šparglje velja, da imajo več narečnih poimenovanj. V Istri jim rečejo šparge ali šparuge, na Krasu šparange, gotovo pa sem kakšno narečno različico nehoti izpustila ... Če pobrskamo po spletnem jezikovnem portalu Fran. si, iz *Slovenskega etimološkega slovarja* izvemo, da smo besedo špargelj v slovenščino dobili prek nemščine. V nemškem jeziku je špargelj namreč der Spargel, v italijanščini asparago, latinsko asparagus, grško pa asparagos. Latinsko ime za divji špargelj je *Asparagus officinalis*.

Beseda asparagus večino med vami gotovo spomni na italijansko besedo za špargelj, že prej omenjen asparago. Mene pa na znamenito lončnico iz Štajerskih kmečkih vež in verand, imenovano asparagus ali preprosto *zeleje* (zelenje). Izgovoriti jo je treba s tremi dolgimi in širokimi eji, ki ponazarjajo zelene slapove košatih poganjkov te rastline, ki ji je hvalospev v romanu *Primerljivi hektarji* (2017) napisala tudi mlada slovenska pisateljica Nataša Kramberger, doma iz Slovenskih goric. Pri meni pa je še živ spomin na rojstnodnevno torto za šesti rojstni dan, ki jo je moja praktična mama v pomanjkanju drugega dekorja okrasila s cvetovi pelargonij (goreč) in zelenim vencem iz asparagusa, pač tistim, kar je bilo pri roki ...

Če se vrnemo k užitnemu šparglju, se lahko zaustavimo pri njego-

JEZIKOVNICA

59

vi sopomenki, to je beluš. Divji špargelj bi naj bil samo špargelj, gojeni šparglji, ki so debelejši, pogosto pa zato, ker so osipani in rastejo pod zemljo, bele barve, so beluš.

Seveda pa nas tu ne zanimajo njune kulinarne posebnosti, temveč špargljeva jezikovna plat. Špargelj je namreč samostalniško moškega spola, ki pri sklanjanju izgubi e v obrazilu -elj. Sklanjamo ga torej: špargelj, šparglja, šparglju, špargelj, pri šparglju, s špargljem. Če ga primerjamo z drugima dvema rastlinama (oz. plodom mandljevca), ki imata enako obrazilo, kot sta nagelj in mandelj, nam *Slovenski pravopis 2001* pove, da se nagelj lahko sklanja naglja (kot špargelj), pa tudi nageljna, enako je z mandljem (tudi z mandeljnomo), za špargelj pa v današnjem knjižnem jeziku velja samo s špargljem (ne špargeljnom). Enako je še npr. z avrikljem (ne avrikeljnom), ki je v imenovalniku avrikelj, in pegastim badljem (ne badeljnom), ki je v imenovalniku badelj. Jezik pač ima svoje zakone, po katerih se nam nekatere besede zdijo zelo podobne, pa niso. Tudi beseda učitelj se konča na -elj, pa eja pri sklanjanju sploh ne izgubi (učitelj, učitelja), vendar ga po drugi strani tudi ne sklanjamo kot učiteljna, čeprav se konča na -elj. Zakaj sem prej poudarila, da se špargelj, šparglja sklanja v sodobnem knjižnem jeziku? Zato ker je

Pleteršnikov Nemško-slovenski slovar iz leta 1894 še dopuščal sklanjanje špargelj, špargeljna, vendar ga je že pred več kot stotimi leti postavil v oklepaj. Ima pa Pleteršnik poleg oblike špargelj tudi obliko šparga, ki jo je povzel iz še starejših jezikovnih virov Gutsmanna, Cigaleta in Janežiča. Bi torej lahko rekli, da je na začetku bila šparga, šele potem špargelj? Mogoče se boste spomnili na to, ko vas bodo med nabiranjem špargljev, šparg ali šparang njihovi šparžini pikali po rokah ...

Doc. dr. Vladka Tucovič Sturman na Oddelku za slovenistiko Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem (Koper) izvaja pravopisne in lektorske vaje. Jezikovna vprašanja, o katerih bi radi brali v Jezikovnici, ji lahko pošljete na e-naslov: vladka.tucovic@fhs.upr.si ali na uredništvo *Novega glasu*.

DSI / Zanimivo srečanje o izbiri jezika pri slovenskih piscih

“Propagandni spot” ali slabljenje materinščine?

Društvo slovenskih izobražencev in založba Mladika sta v ponedeljek, 1. aprila, priredila zanimiv večer o jeziku in pereči problematiki o slovenskih avtorjih, ki izbirajo tuj jezik za pisanje svojih del. Revija Mladika je o tej temi, ki že dalj časa odmeva v matični državi in pri nas, namenila lansko 9. številko. Avtorji člankov so v Fokusu razmišljali o več vidikih tega vprašanja, o definiciji slovenskega pisatelja, jezikovni identiteti, medkulturnosti in večjezičnosti v sodobnih delih, o jeziku kot osnovi, na katerem se gradi identiteta narodne skupnosti. O tem so marsikaj povedali gostje večera z naslovom *Slovenščina, kje si?*, in sicer literarna zgodovinarica Marija Pirjevec, esejistka in pisateljica Vilma Purič ter pisatelj Marij Čuk in Dušan Jelinčič. V uvodu je glavna urednica Mladike Nadia Roncelli predstavila goste in temo večera. V matici obstaja vprašanje definicije slovenskega pisatelja. Do nedavnega je bil jezik osnovno merilo in pogoj za članstvo v društvu slovenskih pisateljev, od leta 2014 je postal enako merilo za članstvo geografski vidik. Takemu mnenju nasprotuje pisatelj in prevajalec Aleš Berger, za katerega je lahko slovenski pisatelj

samo tisti, ki piše v slovenskem jeziku. Pisateljica ameriškega rodu Erica Johnson Debeljak, ki je nasprotnega mnenja, pravi, da je treba upoštevati druge elemente identitete. Rodila se je v ZDA, piše v angleščini, a večina njenih knjig je izšla v Sloveniji ter večkrat obravnava slovensko tematiko. To je vprašanje, ki je neposredno povezano s problemi v naši skupnosti, kjer so jezikovna prehajanja iz slovenščine v italijanščino vse pogostejša. Tako je na primer literarna zgodovinarica Tatjana Rojc napisala prvenec v italijanščini, Anja Zobin (žal zaradi boleznih ni bila prisotna na večeru) piše kriminalke v italijanščini, Claudia Voncina in Nelida Ukmar objavljata kratko prozo in pesmi v italijanskem jeziku. Obe sta bili vabljeni na večer, a se ga nista mogli udeležiti, poslali pa sta vsekakor kratek zapis. Claudia Voncina je zapisala, da se ustvarjalnost rojeva v globini duše, da je izbira jezika lahko tudi podzave-

stna, predvsem pa odvisna od zgodovinskih, osebnih dogodkov in šolske izobrazbe, ki vplivajo na mišljenje in izražanje. Dela v tujih jezikih prispevajo k boljšemu medsebojnemu razumevanju, so znak odprtosti in

usodna izbira materinščine 300 let kasneje za Franceta Prešerna. Prepričan je bil, da ima vsak jezik skupaj z literaturo pravico do lastne nezavirane rasti. Razmere so se zaostriale v prvi polovici 20. stoletja predvsem na obrobju slovenskega etničnega prostora, ki je bil z rapalsko pogodbo in koroškim plebiscitom ločen od matične države in s tem obsojen na narodno smrt. Takrat so naši pisatelji in pesniki že v zgodnji mladosti doživljali hude travme ob prepovedi materinščine. Poskusiti kreativno pisati v tujem jeziku

lahko tudi nevaren, je sklenila prof. Pirjevec. Pisateljica Vilma Purič se je osredotočila predvsem na naše čase s posebnim poudarkom na pesnice. Zadnja leta, pravi pisateljica, se pri pisanju potencirajo predvsem sporazumevalne funkcije jezika in se nekoliko zanemarja doživljanje jezika oz. jezikovno zavest. Boris A. Novak pravi, da se v dvojezičnih avtorjih oz. slovenskih avtorjih, ki pišejo v italijanskem jeziku, pojavlja neke vrste kontrolirana shizofrenija, in ugotavlja, da bogastvo obvladavanja dveh jezikov in svetov pomeni v isti sapi tudi bolečo razcepjenost. S temi predpostavki je Vilma Purič prebrala poezijo slovenskih avtoric, ki pišejo v italijanščini, in skušala ugotoviti, ali izbira jezika vpliva na vsebino in obliko. Dognala je, da največje prilagoditve nastanejo v vsebini, vezani na krajinsko motiviko, da avtorice drugače upravljajo z etično vsebino in da so narodne vred-

note spremenjene in zelo oddaljene od tradicionalnih razlag prostora. Prevladujejo vmesne vsebine, tiste, ki jih lahko prebirajo slovenski in italijanski bralci. Težijo k poenotenju določenih pogledov in skušajo izdelati neki označevalen mehanizem, ki skuša odpravljati razlike. V bistvu so to avtorice, ki privilegirajo in spodbujajo srečanje z drugim pred samospoznanjem, ki je pa značilno za slovensko literaturo, kjer prevladuje iskanje znotraj sebe. Dušan Jelinčič je slovenski avtor, ki piše v obeh jezikih. Zaradi tega je prišlo pred kratkim tudi do nekaj nesporazumov, saj so o slovenski verziji *Bele dame devinske* napisali, da je to prevod in ne izvirno delo v slovenskem jeziku, kar je avtor s prizivom dal spremeniti. Avtor je tako na večeru poudaril, da on napiše vsa svoja dela najprej v slovenščini in jih potem v primeru zanimanja sam prevede in predela v italijanski jezik, saj dobro obvlada oba. Tako je prevedel monolog *Aleksander od kresnic*, ker so ga za to vprašala nekatera tržaška gledališča, delo *Bela dama devinska*, ker ga je vprašal Il Piccolo, in *Tržaške prikazni*, ker ga je italijanska založba prosila, naj napiše kaj o Trstu. Dušan Jelinčič je tako absolutni zagovornik pisanja v italijanščini, če je delo tudi v slovenskem jeziku. Navedel je tudi primer Tatjane Rojc, ki jo je pomembna italijanska založba vprašala za knjigo in ona jo je napisala v italijanščini, kajti, pravi avtor, težko je odkloniti tako priložnost. Povedal je tudi, da je Rojčeva začela prevajati v slovenščino, a se je to zaustavilo zaradi vedno večjih obveznosti. Te knjige imajo tudi velik pomen, ker so “propagandni spot” za našo realnost, je sklenil Jelinčič. Ob koncu je spregovoril še pisatelj Marij Čuk, ki je povedal, da še zdaleč mu ne pride na misel koga prepričevati, naj ne piše v drugih jezikih, ali ga zaradi tega, ker piše v tujem, opredeljuje kot večjega ali manjšega Slovenca. Zaskrbljen pa je za jezik, ki ga ljudje opuščamo. Kot primer je navedel ribarnico in mesnico v vasi. Nekega dne se ljudje odločijo, da ne bodo jedli več mesa, in mesnica zapre. Isto se dogaja z jezikom. Tako tudi mi, če opuščamo jezik, predvsem tisti, ki naj bi bili ustvarjalci in varuhi jezika, počasi zapiramo. In to jasno vidimo v vsakdanjem življenju, ko govorimo in se sporazumujemo. Izgubljamo bogastvo svojega jezika. Književnost je izraz nekega družbenega stanja, utripa v družbi in je občutljiva za te zadeve, ki so jih omenili na večeru. Pisatelj ne obsoja izbire jezika, saj je to izbira vsakega posameznika, ne smemo pa se čuditi, da jezik pri tem slabi.

Foto MČ

kohezije med različnimi kulturami na našem ozemlju. Podobno Nelida Ukmar piše, da ji je pisanje v italijanščini obogatilo življenje in ponudilo možnost za poklicno izpopolnjevanje. To jo veseli in ne škoduje njeni slovenski pripadnosti.

Sledil je poseg Marije Pirjevec, ki je z zornega kota slovenske literarne zgodovine obrazložila problematiko ustvarjalnega prestopa iz enega jezika v drugega. Ni naključje, da smo jezikovni narod, je poudarila Pirjevec, saj se je slovenski narod skozi dolga stoletja počasi uveljavljal na področju jezika in kulture. Vprašanje knjižnega jezika kot potrjevalca in notranjega povezovalca narodne identitete je bilo že pri Trubarju odločilno. Prav tako je bila

je po besedah prof. Alojza Rebule kretinja, ki jo lahko navduhujejo slavohepnost, manjvrednostni kompleks ali eksperimentiranje. Z eno besedo nekaj, kar diši po nepristnosti. V današnjem globaliziranim svetu se problematika nadaljuje. Tako slovenski pisatelji v matični državi pišejo v francoščini in angleščini. To pa ne gre brez notranjih dvomov in travm. Zanimiv je bil primer Tomaža Šalamuna, ki ga je ameriška večletna avantura tako posrkala, da je začel celo sanjati v angleščini. Sam je napisal, da je bila to velika stiska, ki je zadelo bistveni živec njegove poezije, in se je zato odločil za vrnitev k slovenščini. Ob tem lahko spoznamo, da je prehod iz materne jezika v tuj jezik za marsikaterega pisatelja boleč in

note spremenjene in zelo oddaljene od tradicionalnih razlag prostora. Prevladujejo vmesne vsebine, tiste, ki jih lahko prebirajo slovenski in italijanski bralci. Težijo k poenotenju določenih pogledov in skušajo izdelati neki označevalen mehanizem, ki skuša odpravljati razlike. V bistvu so to avtorice, ki privilegirajo in spodbujajo srečanje z drugim pred samospoznanjem, ki je pa značilno za slovensko literaturo, kjer prevladuje iskanje znotraj sebe.

Dušan Jelinčič je slovenski avtor, ki piše v obeh jezikih. Zaradi tega je prišlo pred kratkim tudi do nekaj nesporazumov, saj so o slovenski verziji *Bele dame devinske* napisali, da je to prevod in ne izvirno delo v slovenskem jeziku, kar je avtor s

MČ

Kratke

Poštna palača / Razstava o dolinskem poštnem uradu in družini Pangerc

V petek, 5. aprila, so v poštni palači v Trstu odprli razstavo, ki jo je Srednjeevropski inštitut za zgodovino in kulturo, v sodelovanju z Deželno FJK, italijanskimi poštami, poštnim muzejem in

Foto MČ

podjetjem Miot, namenil dolinskemu poštnemu uradu in poslancu Josipu Pangercu. Razstava je sklenila projekt, ki ga je inštitut v lanskem letu posvetil 150. obletnici rojstva Josipa Pangerca. Višek projekta je bil koncert za mir orkestra konservatorija Tartini, prav v tržaški poštni palači. Prisotne sta pozdravila generalna direktorica tržaških pošt Letizia Fumagalli in Marco Manin, kustos razstave, predstavnik Srednjeevropskega inštituta in med drugim sorodnik Josipa Pangerca. Manin, ki upravlja družinski muzej v Dolini, je vodil prisotne po razstavi. Dokumentarno razstavo sestavljajo dvojezični panoji, na katerih so opisani in prikazani zgodovina in delovanje dolinskega poštnega urada, zgodovina družine Pangerc, predvsem življenje Josipa in sestre Uršule, družinski dopisi, razglednice in slike iz tistih časov. Na razstavi so organizatorji uredili tudi ekrane, na katerih si lahko obiskovalci ogledajo uspešen koncert za mir, kateremu so meseca decembra zaradi prostora prisostvovali le nekateri.

Zanimive drobce slovenske zgodovine si lahko torej ogledate v središču mesta, v veliki loži v prvem nadstropju poštne palače od ponedeljka do petka od 8.20 do 19. ure in ob sobotah od 8.20 do 12.35. / MČ

Ponovno odprtje Sprejemnega centra doline Glinščice

Sprejemni center Naravnega rezervata doline Glinščice je spet odprl svoja vrata javnosti in vabi na ogled. Odprt je vsak petek, soboto in nedeljo od 9. do 17. ure.

Za ljubitelje narave in krajevne dediščine so pripravili letos v Naravnem rezervatu dolina Glinščice pestro ponudbo delavnic in srečanj. Zato vabijo, naj zainteresirani spremljajo dejavnosti na strani Facebook in uradni spletni strani Rezervata www.riservavalrosandra-glinscica.it

Društvo Finžgarjev dom / Gost duhovnik in kuhar Marko Čižman

“Skrb za povezanost je zelo pomemben del posta!”

Četrto srečanje niza *Za prijateljše življenje in prijaznejše odnose*, ki ga prireja Društvo Finžgarjev dom, je bilo res posebno. V četrtek, 4. aprila, je bil gost večera, z naslovom *Okoli dišeče potice kaj več prijaznih besed...*, duhovnik in teolog, a tudi izšolan in cenjen kuhar Marko Čižman. Najprej se je šolal za kuharja in študij tudi dokončal, med drugim je enkrat kahal tudi za Drago mladih prav v Finžgarjevem domu, potem pa je odgovoril na Božji klic, se vpisal na teologijo in začel duhovniški poklic. Bil je tudi tajnik nadškofa Urana. Vse svoje konjičke pa ni zapustil, predvsem ljubezen do kuhanja. Vsi ga opisujejo kot posebnega župnika, saj poleg duhovniškega poklica prireja celo vrsto dejavnosti v župniji, od kuharskih tečajev do tečajev kitare. Na večeru je predavatelj delil istočasno življenjske, družinske ter verske misli, a tudi marsikateri kulinarčni nasvet. Vsem je razdelil recept za potico. Ker je postopek za pripravo potice daljši in bolj zapleten, je za “kuhanje v živo” izbral lažji recept in svetoval prisotnim, naj

začnejo s tem in potem šele s potico. Med pripravljanim testa je Čižman prvi nasvet namenil za koncencem. *Izraz pop kultura*, ki ga

zorno poslušamo sočloveka, če pa gledamo vstran, se zdi, da nas ne zanima. Objem je tudi zelo pomembno dejanje, ki lahko

Foto MČ

tako radi uporabljamo v današnjih časih, lahko pride v poštev tudi za zakonsko življenje. Tako si lahko zamislimo, da črke besede pop pomenijo pogled, objem in poljub. Pogled je zelo pomemben, kajti, če gledamo v oči, damo razumeti, da po-

spremeni dan. Nazadnje poljub, ki ga je Čižman obrazložil bolj kot primer dejanja, ki ga lahko storijo zakonci, ko se ujezijo na tak način, da si ne govorijo za cel dan ali celo več. Sonce naj ne zaide nad vašo jezo, pravi Sv. pisimo. Tudi če ste jezni s partner-

jem, ohranite vsaj neko malo gesto, preden greste spat, in naj postane prvi korak do sprave. To je lahko poljub, lahko križ na čelu itd., je povedal duhovnik.

Testo je bilo medtem že narejeno, kuhar je začel pripravljati namaz in medtem prešel na velikonočne praznike. Prazniki so lepa, a lahko tudi nevarna zadeva, je povedal. Eden vedno dela več kot ostali in zaradi tega pride tudi do kratkih stikov v družinah. Pomembno je dobiti primerno sorazmerje, da lahko vsi veselo uživajo praznike. Na koncu je Čižman predlagal, naj v vsakdanjem življenju pomislimo na kesanje “v mislih besedah in dejanju”. Te tri besede oz. področja so zelo pomembna. V mislih moramo skušati dobiti dobre in pozitivne lastnosti v sočloveku ali vsaj ne takoj podčrtati slabe in rajši dvakrat pomisliti. Besede pa niso tako nepomembne, imajo veliko moč. Ni treba preveč jamrati, ker bomo na ta način samo nejevoljni. Nazadnje pa so pomembna dejanja, tudi tista zelo majhna, ki se nam zdijo nepomembna. Lepo je pomagati družini v hiši in pohvaliti starše ali partnerje tudi za mala dejanja, kot pomivanje posode ipd. To so dejanja, ki zblizujejo in povezujejo. “Skrb za povezanost je zelo pomemben del posta!”, je sklenil Marko Čižman.

MČ

Podelitev priznanj Naša Slovenija 2018

Med nagrajenci Dragica Sosič

Kraj letošnje podelitve priznanj *Naša Slovenija 2018* je bil Kulturni dom Alberta Sirka v Križu. Podelitev organizira gibanje Kultura-Natura Slovenija, ki si prizadeva za ohranjanje in uveljavljanje slovenske kulturne in naravne dediščine. Jutro se je začelo s sproščenim in veselim petjem otrok iz osnovne šole Alberta Sirka iz Križa, ki so pod vodstvom Olge Tavčar zapeli in recitali pesmi o temi vasi. Prisotne je najprej pozdravil Franko Košuta, predsednik društva Ribiški muzej tržaškega Primorja, ki je skupaj s SKD Vesna gostitelj srečanja. Povedal je, kako je izrednega pomena gibanje za ohranjanje slovenske dediščine predvsem v času vse večje globalizacije. Sledili so govori predsednika gibanja Kultura-Natura Slavka Mežka, častnega pokrovitelja letošnje podelitve, ministra RS za Slovence v zamejstvu in po svetu Petra Jožefa Česnika, in predsednice odbora za izbor prejemnikov priznanj Herte Maurer Laussegger. Slavko Mežek je obrazložil, da hoče biti priznanja najprej zahvala in spoštovanje za tiste, ki se trudijo, da širijo in ohranjajo našo kulturo. Predsednik se je tudi zahvalil vsem slikarjem, ki so do zdaj prispevali

dela, ki so podeljena kot priznanje. Letos je svoja dela podaril akademski slikar Andrej Jemec. Minister Peter Jožef Česnik je pohvalil mlade pevce osnovne šole,

Foto MC

ki so s petjem in recitiranjem nastopali kot eden, in sicer skupaj, si pomagali in vsi z istim ciljem. Tako bi se morali obnašati tudi Slovenci. Delovati bi morali kot eno, ker z razcepljenostjo ne bomo preživeli. Herta Maurer Laussegger je poudarila, kako je pomembno, da podelitev priznanj poteka tudi čezmejno. Kot ko-

roška Slovenka dobro pozna težave, ki so jih imeli in jih še imajo Slovenci izven matične države. Take pobude povezujejo in vračajo pogum ljudem, da ne skrivajo več svojih korenin in zopet širijo slovensko kulturo, jezik in spomine. Nastopu Moškega zbora Vesna pod vodstvom Lada Miliča je sledilo podeljevanje priznanj. Za ohranjanje dediščine sta prejela

slug posameznikov in organizacij so prejeli priznanje Vladimir Silič (Bled), Dragica Sosič, skrbnica Kosovelove domačije v Tomaju, Zdravko Likar (Pot miru, Kobarrid) in Franc Kattinig (Celovec – Rožek). Nazadnje je Čezmejna delovna skupnost Geopark Karavanke (Šentjanž v Rožu) prejela priznanje za izobraževanje, usposabljanje in ozaveščanje. Podpisani kulturni delavci iz Slovenije, Italije in Avstrije so predlagali, da prejme letošnje priznanje v kategoriji "zasluzeni posamezniki" gospa Dragica Sosič. Tako so utemeljili:

"Gospa Dragica Sosič je s Kosovelovo domačijo v Tomaju povezana že več desetletij, še med življenjem avtorjeve sestre Tončke Kosovel, s katero so jo družile tudi sorodstvene vezi. Po Tončkini smrti je bila domačija dolgo let zaprta, a Dragica je edina skrbela in skrbno opravljala vsa vzdrževalna dela, da je hiša, četudi prazna, živela naprej. Po letu 1997 je gospa Dragica sodelovala pri prenovi hiše in muzejske zbirke, ki sta bili 28. avgusta leta 2000 slavnostno odprti in dostopni za javnost.

Odtlej gospa Dragica Sosič že skoraj dve desetletji skrbi za hišo, njeno okolico in je na voljo številnim obiskovalcem. Gospa spada med tiste izjemne, zelo redke posameznike, ki s svojim nesebičnim in predanim delovanjem skrbijo za našo kulturno dediščino".

MČ

S 1. strani

Svečano odprtje ...

Prav to nam je potrdil pred skromno, a lepo slovesnostjo predsednik ZKB Adriano Kovačič, ki se je s podpredsednikom banke Gabrielom Ferfoglio udeležil svečanega odprtja: "Tu smo prisotni veliko let; že res, da so naše stranke pretežno slovenske, a vse več je tudi italijanskih ljudi, ki v našem hranilnem zavodu prepoznajo banko, ki zagovarja lokalno pripadnost, jih nagovarja in je po meri našega človeka. Že drugo leto smo na poti posodabljanja, predvsem skušamo slediti sodobnim zahtevam strank, zato imajo vse naše poslovalnice posebne avtomatske aparate, ki niso več samo bankomati, ampak lahko naša

Adriano Kovačič in Daniela Palloffa (foto JMP)

Foto JMP

stranka na njih izvaja plačila, izplačila, z njimi nudimo skoraj vse usluge, ki jih sicer ponujamo tudi v poslovalnici. Zdaj smo prav na trgu v Sseljanu, prostori so lepši, sodobnejši, predvsem pa je pred poslovalnico veliko parkirišče, kar tudi pomeni veliko". Predsednik je tudi izpostavil dobro delovanje že utečene ekipe, ki deluje v poslovalnici v Sseljanu. Tudi v prihodnje bo poslovalnico v Sseljanu vodil Aleš

Stefančič, ob njem bosta še Danijel Gomisel in Matija Gregori. Na slavlju, ki se ga je med drugimi družbenopolitičnimi delavci udeležil tudi deželni svetnik FJK in tajnik SSK Igor Gabrovce, je predsednik ZKB Adriano Kovačič tudi povedal, da si pri banki prizadevajo, da bi posodobili vse prostore. Poslovalnica v Sseljanu je že četrta v vrsti, saj so že prenovili poslovalnico v ulici Carducci v Trstu, openko in na-

brežinsko, poteka pa tudi prenova poslovalnice v Ronkah. Devinskonobrežinska županja Daniela Palloffa je pozdravila prisotne najprej v slovenščini, nato pa povedala, da se Zadrudni kraški banki zahvaljuje za dolgoletno prisotnost v občini, predvsem pa za lepo, plodno sodelovanje pri ustvarjanju boljšega in lepšega življenja v občini. Zaželela je uspeha, tako banki kot klientom, poudarila, da občina zelo tesno sodeluje z ZKB. Nove, sodobne prostore je blagoslovil sseljanski in devinski župnik g. Fabio La Gioia, ki se je predsedniku Adrianu Kovačiču najprej zahvalil za povabilo, saj: "Vse manj je vabil za blagoslov, a blagoslov je lep trenutek, ni si-

cer zakrament, ampak je zakramental, a naj bo zato današnji blagoslov namenjen tako tistim, ki bodo v teh lepih prostorih delali, kot vsem strankam, ki bodo vanje vstopali, pa tudi vsem nam, ki smo se tukaj zbrali, vse naj nas torej blagoslovi Dobrohotni Gospod!" Blagosloven je sledila zdravljica, druženje, na katerem smo namestnika direktorja Zadrudne kraške banke Iva Cotiča povprašali, kako gre. Povedal nam je, da so časi sicer zahtevni, vse več je novih pravil, a banka deluje dobro in stoji ob strani strankam, saj to je njeno bistvo: "Skušamo biti prisotni na našem območju, biti banka, ki pomaga ljudem!"

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV - TRST

obvešča, da bo

OPENSKA DEKANIJSKA REVIIJA POSTNIH PESMI

v soboto, 13. aprila 2019, ob 20. uri
v cerkvi sv. Andreja ap.

Vabljeni!

ZŠSDI Briščiki / Šolski jezikovni poligon

Zmagovalec je NSŠ Simon Gregorčič Dolina

Hitrost, gibalna spretnost, znanje slovenskega jezika. Zabava, smeh, tekmovanje. Skok, podaja, ravnotežje. Zmaga, poraz, razočaranje, veselje. Skrb za materni jezik. Vse to je Šolski jezikovni poligon, ki ga Združenje slovenskih športnih društev v Italiji prireja tretje leto zapored s strokovno pomočjo Slovenskega raziskovalnega inštituta. Športno razvedrilna prireditev, na kateri mladi pod 14. letom utrjujejo svoje znanje slovenskega jezika z igro in zabavo, je dosegla svoj letošnji vrhunec v torek, 26. marca, v telodavnici na Rouni pri Briščikih, kjer je v dopoldanskih urah potekal deželni finale za slovenske nižje srednje šole v Furlaniji Juljski krajini. Na-

stopilo je deset ekip, ena za vsako srednjo šolo v naši deželi. Udeleženci so se borili, se trudili in po svojih močeh premagovali izzive poligona, ki so ga pripravili operativni tajniki in prostovoljci ZŠSDI. Z uporabo računalniške tipkovnice in miške ter v pisni obliki so odgovarjali na vprašanja, ki jih je pripravila jezikoslovka Matejka Grgič. Na koncu je zmagala ekipa, ki je pokazala največ na obeh področjih, na katerih sloni idejna zasnova projekta ZŠSDI: športnem in jezikovnem. Na najvišjo stopničko so stopili učenci NSŠ Simona Gregorčiča iz Doline, ki so postali letošnji deželni prvaki, potem ko so v času 8.42 nabrali minuto in pol dodatka zaradi napak na poligonu ter mi-

nuto in dvajset sekund odbitka po zaslugi pravilnih odgovorov na vprašanja. S skupnim časom 8.52 so Luca Cavarra, Mattia Žerjal, Karin Lovriha, Damjan Smotlak in Jakob Tul - ki so se na tekmovanju predstavili z ekipnim vzdevkom "Istrijani" - prejeli glavno nagrado, in sicer bon v vrednosti 250 evrov za nakup športnih rekvizitov, ki jih bo izkoristila dolinska srednja šola.

Na drugo mesto so se uvrstili "Goričani" oz. učenci NSŠ Ivana Trinka iz Gorice. Za zmagovalci so zaostali samo za 10 sekund in si tako prisluzili drugo nagrado, in sicer bon v vrednosti 150 evrov. Varovanci profesorja telesne vzgoje Aleksandra Kodriča so tudi tokratni prejemniki posebne nagrade za slovensčino. Ob odgovorih na vprašanja so prejeli največ točk, zato so bili nagrajeni še z bonom v vrednosti

100 evrov za nakup knjig. Tretja pa je bila ekipa, ki je tekmovala z vzdevkom "Ledena kocka". To je bila peterka NSŠ Srečka Kosovela z Opčin, ki sta ji že tretjič zapored pripadala tretje mesto in nagrada v višini 100 evrov za nakup športnih rekvizitov.

Vsi udeleženci dogodka so prejeli spo-

minsko majico in so si po kosilu ogledali znamenito Briško jamo, ki je od telodavnice na Rouni oddaljena le kak kilometer. Nedaleč od Briščikov, in sicer v športnem parku Pavla Sedmaka na Opčinah, pa bo v petek, 31. maja, potekal društveni Jezikovni poligon, ki je namenjen mladim članom ZŠSDI. To bo ponovna priložnost za hitrost, gibalno spretnost, znanje slovenskega jezika. Za zabavo, smeh, tekmovanje. Za skoke, podaje, ravnotežje. Za zmage, poraze, razočaranje in veselje. Za skrb za materni jezik. Za lepšo slovensčino.

Končna lestvica:

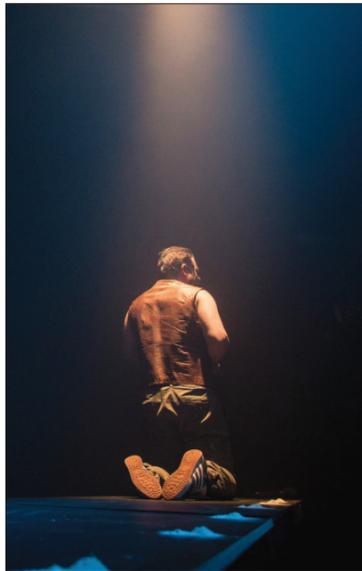
1. S. Gregorčič - Dolina
2. Ivan Trinko - Gorica
3. Srečko Kosovel - Opčine
4. Ivan Cankar - Sv. Jakob
5. Igo Gruden - Nabrežina
6. Fran Levstik - Prosek
7. Pavel Petričič - Špeter
8. Sv. Ciril in Metod - Sv. Ivan
9. Doberdob
10. Sv. Ciril in Metod - Katinarina

Abonmajnska sezona SSG v Gorici / Juda "Vso krivdo sem prevzel nase"!

Predzadnja predstava v letošnji abonmajnski sezoni Slovenskega stalnega gledališča Trst za Gorico je v goriskem Kulturnem domu v ponedeljek, 25. marca 2019, žal maloštevilnim gledalcem ponudila v globoko razmišljanje vrsto tem, ki zaznamujejo naše bivanje na tej z vsem močim oskrunjeni Zemlji. Postavlja pa tudi vprašanja o naših dejanjih in odločitvah,

ki navadno ostanejo brez končnega odgovora. Prav dobro se je ujemala s postnim časom, v katerem naj bi kristjani ob misli na Kristusovo trpljenje bolj poglobljeno iskali v sebi tudi smisel bivanja. V lanskej sezoni v aprilu je bila na odru Kulturnega doma v Trstu premierno uprizorjena monodrama *Juda*, ki jo je, upoštevajoč svetopisemsko dejstva, predvsem pa ob oseb-

nih pogledih na lik Juda Iškarjota I. 2007 napisala nizozemska dramatičarka Lot Vekemans (1965). V svojih delih rada obravnava prav take kontroverzne like in jih predstavlja z malce drugačnega zornega kota. Juda je v kar intenzivni interpretaciji Primoža Forteja, ki je tokrat pod razpoznavno režijsko roko Igorja Pisona ubral malce drugačno izrazno pot, doživel

dosledno spremlja polmrak s prebliski bele in rdeče svetlobe. K temu ozračju pripomore tudi glasba po režiserjevem izboru. Juda teži že ime, ki ga je včasih imel tako rad in ga s ponosom nosil, saj je to bilo zelo pogosto ime pri Judih. Zdaj pa se nihče noče več tako imenovati, saj je njegovo ime povezano z izdajstvom našega Odrešenika. Ta neizbrisni črni madež ga bo spremljal za vse večne čase. Usoda je hotela, da je bil prav on tisti, ki je s poljubom (sicer znakom spoštovanja in prijateljstva) izdal Jezusa in zato prejel 30 srebrnikov. Preden se je

obesil, je te vrnil velikim duhovnikom, ko je spredel, da je izdal "nedolžno kri". Dejanja se je takoj pokesal, a krivde ni mogel in ne more izbrisati. Juda se opravičuje, rekoč, da je "nekdo moral to narediti", ker je bilo pač tako prerokovano, usojeno. Jezus je pravzaprav umrl "za moje grehe", zatrjuje Juda, ne za "tvoje", ker on sam nosi krivdo vseh. Krivda vseh se je "pilepila nanj" in zato ga vsi zaničujejo in bo tako na veke. Sam je preživel zadnja tri leta s Kristusom in, kako je on to doživljal, ni nikjer zapisano. Z njim oz. pred njim je tudi umrl (kot samomorilec). Krivda ga je preveč težila, pa tudi očitajoča vest ga je morila. Avtorica Vekemans je v drami želela, mimo poznanih dejstev, zapisanih v Svetem pismu oz. vseh štirih evangelijskih, razkriti kaj več o sami osebnosti tega človeka, najbolj osovražene (vsaj za kristjane) v vsej zgodovini človeštva. Juda se v drami Vekemansove izpoveduje, ne da bi pri tem hotel izbrisati svoje krivde. Avtorica ga osvetljuje s človeškega zornega kota, ne pogloblja se v teološka razmišljanja, podaja le dejstva. Juda se v njenem opisu izrisuje kot tragična figura in se zdi nemočen v rokah usode, ki ga je pahnila v to grozljivo dejanje. Dramaturg Sandi Jesenik kot tudi režiser Pison in igralec Forte niso imeli lahkega dela pri razčlenjevanju besedila, ki ponuja večplastno branje, pa tudi ne pri izoblikovanju lika samega. Primož Forte se je gotovo pošteno namučil, da bi čim bolj prepričljivo orisal Judovo osebnost in podal njegove misli in pomisleke. *Juda* je predstava, ki zahteva pozornega gledalca. Nagovarja pa vsakogar in ga sili k razmišljanju o marsičem, tudi o šibkosti, ki jo nosi vsak človek v sebi, in o naši svobodni volji. Ta nas včasih, žal, usodno vodi v pogubo.

Iva Koršič

Katja Ferletič

TAKI SMO (73)

Temna plat mode

Za vse tiste, ki nas privlači lepo, predstavlja moda sredstvo, da lahko izrazimo svojo kreativnost, da se dobro počutimo "v lastni koži", da uživamo ob gledanju in kupovanju lepih oblačil in modnih dodatkov - moda nam nudi dosegljive sanje, lepoto v detajlih. Če smo se do zdaj ukvarjali izključno z umetniško in kulturno sfero mode in sledili najbolj očarljivim modnim defilejem, je prav, da usmerimo pozornost tudi na industrijsko področje, ki se je v zadnjih letih bistveno spremenilo, saj je modna industrija postala eden od vodilnih sektorjev svetovnega gospodarstva. V zadnjih petdesetih letih je ta industrijska brana zaradi precejšnjega napredka na tehnološkem področju in tudi zaradi globokih družbenih preobrazb doživela izredno hiter razvoj. V štiridesetih letih prejšnjega stoletja v Franciji in v petdesetih letih v Italiji je najprej nastal in se razvil sektor "prêt-à-porter", francoski ekvivalent ameriškega "ready to wear" - velike modne hiše, ki so se do tedaj ukvarjale samo z visoko modo - "haute couture", so se začele naslavljal na širšo javnost, njihove stvaritve niso bile več aristokratske in meščanske eliti, ampak so postale dosegljive vsem na masovnem trgu. Temu procesu pravimo "demokratizacija mode", ki se je v zadnjih letih

razvila v nekaj še bolj dosegljivega, še bolj nevarnega - nastala je nizkocenovna "low cost" moda pomembnih blagovnih znamk, ki omogoča vsakomur, da se lahko oblači po najnovejših modnih smernicah in po vedno nižjih cenah. Preden karkoli kupimo, pa je primerno, da se vprašamo, kako lahko modni izdelek, npr. preprosta majčka, za izdelavo katere je potrebno določen material ustvariti, ga rezati, sešiti, dokončati, opremiti z etiketo, pakirati in nesti v skladišča ter trgovine, stane manj kot 3 evre. Na spletu so z lahkoto dosegljivi podatki o tem, kaj določa končno ceno npr. majčke, ki je bila izdelana v Aziji in prodana v Evropi: 3 % končne cene določajo stroški za delovno silo, 5 % razne dajatve in prevoz, 6 % so stroški proizvodnje, 11 % stroški za surovine, 15 % je strošek za blagovno znamko, na 60 % končne cene pa vplivajo takse in dobiček distributerjev. Grozljivo je, kako malo vplivata na končno ceno strošek delovne sile in uporabljeni materiali.

Modna industrija zaposluje danes več kot 15 milijonov ljudi v Aziji in približno 4 milijone ljudi v Evropi. Te osebe proizvajajo veliko večino oblačil, ki jih mi vsak dan kupujemo in nosimo, delajo in živijo pa v neopisljivih higienskih in varnostnih razmerah in so prisiljene zdržati take delovne urnike, ki si jih mi, prebivalci "bogatega zahoda", sploh ne moremo predstavljati. Mediji bogatih industrializiranih držav so se začeli zanimati za te ljudi šele, ko se je zgodila tragedija: 24. aprila 2013 je pod ruševinami tovarne Rana Plaza v Bangladešu, ki je izdelovala oblačila za znane blagovne znamke, izgubilo življenje 1135 ljudi (o tem dogodku poročajo tudi v dokumentarnem filmu "The True Cost" - "Prava cena", ki je nastal leta 2015 v produkciji Netflix). Čeprav je pravica do dostojne plače in dela v humanih pogojih določena in priznana v pomembnih listinah, kot sta Splošna deklaracija o človekovih pravicah, ki jo je sprejela ge-

neralna skupščina Združenih narodov na svojem zasedanju 10. decembra 1948, in Evropska socialna listina, ki je nastala že leta 1965 in je revidirana začela veljati leta 1999, žal smo še zelo daleč od popolnega spoštovanja življenja delavcev. V zadnjih letih je prišlo do pomembnih izboljšav pri zaščiti človekovih pravic v modni industriji, vendar je pred nami še dolga pot in težave ne ostajajo več omejene le na nekatere azijske države, saj smo danes priča ponovni selitvi produkcije zlasti v države vzhodne Evrope, kjer skrb vzbujajoče narašča prisotnost nezakonitega, negotovega dela, v najnižjih sektorjih proizvodnih verig.

Nečloveške delovne razmere, divja proizvodnja, izredno nizke cene, slaba kakovost: to so sestavine nizkocenovnih modnih izdelkov, ki prihajajo iz industrije "fast fashion", med drugim pa pridobivanje surovin za tekstil in proizvodnja vplivata izredno negativno na okolje in naše zdravje. Pomislimo samo na uporabo barvil, ki vsebujejo rakotvorne sestavine, kot sta nikelj in krom, ali na surovine, ki so potrebne za izdelavo blaga - npr. za pridelovanje bombaža, najbolj razširjene naravne tkanine na svetu, uporabljajo velike količine nevarnih gnojil in pesticidov, poliester, zelo strupen in

biološko nerazgradljiv sintetični material, pa pridobivajo iz petroleja. Ti materiali ne onesnažujejo samo med proizvodnjo, ampak tudi čez celotno dolgo življenjsko dobo (za popolno razgradnjo modnega izdelka iz nizkokakovostnih vlaken je potrebno vsaj 200 let!). Vsako leto na tone tekstilnih odpadkov konča na odlagališčih - to je gotovo nevzdržna izguba dragocenih virov. Zato da bi preprečila negativno mnenje, ki si širša javnost ustvarja o njej, skuša danes hitra modna industrija, ki se ne poslužuje dragih "ekoloških" tkanin, podpirati gibanje "trajnostna moda", včasih označeno kot "eko moda", ki sloni na konceptu "zerowaste". To je tista moda, ki želi uporabljati odgovoren sistem proizvodnje oblačil in obutve z namenom, da bi pri tem ustvarila čim manj odpadnih proizvodov ali jih na drugačen način ponovno uporabi (blagovna znamka H&M se npr. poslužuje zbirnih akcij za rabljena oblačila v zameno za popuste pri nakupih - nekatera oblačila ponovno uporablja za ustvarjanje novih tkanin, druge pa uničuje v skladu s standardi kakovosti in protokolov).

Nedvomno je pomembno gledati na ekologijo, vendar živeti "etično" ne pomeni samo spoštovati naravo, temveč predvsem ščititi najšibkeje: če se na ekološki fronti nekaj spreminja, empatije do tistih, ki so prisiljeni imeti nevarno delovno mesto in bedno življenje, da lahko "nahrinjajo" garderobe zahodnega sveta, pa je še vedno premalo - dejanski strošek mode, "the true cost", je torej suženjstvo moških in žensk, ki delajo v strašnih razmerah. Spomnimo se, da je temeljna pravica vsakega potrošnika ta, da ve, od kod prihaja izdelek, ki ga kupuje, in v katerih razmerah je nastal. Potrošniki imamo možnost izbire, torej v skladu z lastnimi finančnimi zmogljivostmi skušamo kupovati modne izdelke blagovnih znamk, za katere vemo, da proizvajajo modo, ki spoštuje človekove pravice in okolje - tudi izbira posameznika je pomembna!

prazvedbo v slovenščini in sijajnem prevodu Mateje Seliškar Kenda. Prvič se je tako predstava pojavila tudi na "italijanskih" tleh. Juda - Juda Iškarjot svojo izpoved razbremenjujoče začne z dvema viciema v stilu judovskega humorja, pa tudi s tem, da se neposredno obrača na publiko ("Ste vsi tukaj?", v smislu ste res pozorni?) in na tistega gledalca, ki ni poravnal vstopnice. Potem pa se kar stopnjuje mračnost pripovedi, ki jo razpreta na dolgi privzdignjeni rampi (delo izkušenega scenografa Marjana Kravosa) in jo

privoščil močnika. Neverjetni zgodbi je seveda priložen tudi recept za močnik, ki ima lahko veliko različic. Tomo Korošec je prevedel češko ljudsko pravljico *Kdo je neumnejši*. Božena Nemcova jo je preredila in napisala za Galebove bralce. Zelo lepe ilustracije, ki z drobnimi detajli jasno uokvirjajo zgodbo v nekdanje čase, so delo Andreje Gregorič. Kmet, čigar žena je prodala kokoš le za en groš, se je jezen nanjo odpravil

Peta številka mladinske revije Galeb v š. l. 2018/19 Pripovedi, pesmi, zanimivi zapisi ... za lepši dan

Mesec januar je že daleč za nami, a vedro se še zmeraj smeji na straneh pete številke Galeba, ki ga izdaja Zadruga Novi Matajur, njegova glavna urednica pa je Alina Carli. Denise Gašperšič, drugošolka OŠ Josip Ribičič, Sv. Jakob, je v tehniki kolaža izdelala pingvinčka, ki nas z mislijo vodi na snežne poljane, mavrična podlaga pa ima že pomladni pridih. Zajetna januariska številka Galeba razkriva veliko lepega branja, s katerimi si šolarji nabirajo tudi točke za Bralno značko. Take so zgodbe v nadaljevanjih. Erika Cunja, tudi ilustratorica, je deklico iz zgodbe *Marija v babičini hiši* tokrat peljala v babičino spalnico, polno spominov, za katerimi rada stika zvedava deklica. Neli K. Filipič z ilustratorico Ano Zavadlav razpreta dalje zgodbo *Mala radovednica Eva*. Zvečer se otrokom kar ne ljubi iti v posteljo in opustiti igro. Mala risarka je svoje prste namočila v barve in na ploščicah kopalnice so nastale imenitne risbe..., pa še zasnežilo je v njeni spalnici, ko je iz zlatinice zletelo vse polnilo, ker sta jo s kužkom raztrgala. Martin iz zgodbe *Helene Jovanovič Hitro spat, da ne pride sova Sanjača* je spet doživel moreče sanje, volkovi in strahci so ga preganjali... Strah vzbujajoče ilustracije je zgodbi kot vselej pridral Štefan Turk, ki je likovno podoba dal tudi pripovedi Klarise M. Jovanovič *Za mizo s pravljicnimi junaki*. V njej avtorica duhovito razlaga lunine mene. Luno, rumeno kot koruzni močnik, objeda reven in zmeraj lačen starec, ki ga je nanjo poslal tuječ-čarovnik, ker mu starec ni

po svetu, da bi dobil še bolj neumnega človeka. Pa ga je našel med samo gospodo in se vrnil domov na konju in bogat! V dopolnjevanju Maje Furman *100 cekinov za najditelja Pošastka*, je spet protagonist dobri Pošastko, ki ga nekateri imajo za hudobnega. Sam župan, ki je razpisal nagrado za tistega, ki bi našel "razgrajača" Pošastka, je spoznal, kako prijazen je "ta stvar", saj mu je menjal kolo na avtu, ko mu je sredi gozda počila guma. Ilustracije v zanimivem likovnem slogu je tudi tokrat prispevala Dunja Jogan. Medved in miška v stripu Majde Koren in Bojana Jurca sta obiskala Poljsko in odkrila Bjalo-veški gozd, kjer še živijo losi in zobri, in spoznala šmigus din-

Da je lončar lahko obrtnik, ki izdeluje glinene izdelke, in tudi ptič, pojasnjuje rubrika *Soimenjaki* Darinke Kopal ob ilustraciji Ivane Soban. Jure Jakob v hudobnih stihih predstavlja vlak, ki ga "vozi strojevodja vran". Anja Jerčič Jakob je poskrbela za likovno podobo. O Jurkovih potovanjih tke verze Milan Petek Levokov. Tokrat je neustrašen pustolovec šel v vesolje... Miha ha se zabava ob pisanju stripa *Dejnozaverčki*. Tokrat so spoznali, kaj je vulkanček. Slikarka Jasna Merku' v rubriki *Energija barv* predstavlja zeleno barvo, barvo pravice, vztrajnosti, ravnovesja... V pestrji junarski številki Galeba sta še *Galebov kviz* in *križanka*.

IK

Barbara Brezigar je ponovno nastopila v javnosti

V pričakovanju Velike noči, ki je tudi praznik upanja in veselja!

Ni težav in nič spornega. Lahko se strinjamo in poistovetimo z Manico Ferenc, ki je v reviji Praznična, ki jo izdaja Slovenski katoliški tednik Družina, ter je tokrat namenjena pomladi in Veliki noči, najpomembnejšemu krščanskemu prazniku, zapisala, "da človek išče srečo z vsem svojim bitjem. Na hitro bi lahko rekli, da so vsi pogoji za zadovoljstvo kot na dlani. Velika večina vprašanih v Sloveniji, kar 91 %, je na splošno zadovoljna s svojim življenjem, kar nas uvršča nad povprečje v Evropski zvezi. Večina Slovencev je tudi glede prihodnosti optimistična. Tudi to, da živimo v Evropi, je sreča, ki se je velikokrat premalo zavedamo. Nekako samoumevno se nam zdi, da nam vse, kar nas obdaja (blaginja, mir, svoboda izražanja), pripada samo po sebi. Toda hkrati z zadovoljevanjem vsakdanjih potreb Evropejci počasi in vztrajno izgubljam dušo, pozabljam na duhovnost, brez katere pa je naša prihodnost zelo negotova. Ozavešiti se moramo, da smo za prihodnost odgovorni prav vsi, vsak posameznik. Ne sprašuj se le, kaj lahko Evropa naredi zate, temveč tudi, kaj lahko ti narediš za Evropo". Razmišljanja in ugotovitve v reviji Praznična, so, ponavljam, povsem v skladu z izročili in duhom Velike noči, ki je najpomem-

nejši krščanski praznik, vendar hkrati tudi praznik upanja in veselja, ker nam je Jezus prinesel upanje na vstajenje po smrti. V sedanjem življenju in razmerah pa se je seveda treba soočiti s konkretnimi problemi bivanja in jih reševati.

Nemara je najbolj nujno povečati rodnost, saj bi se moralo po ugotovitvah demografskih izvedencev v Sloveniji vsako leto roditi 10 tisoč več otrok, kot pa se jih rodi zdaj. Žal, pa je bil z ogromnim številom splavov povzročen hud udarec t. i. kulturi življenja, za katero se bojuje tudi pater dr. Tadej Strehovec. Zaradi tega je prišel pred sodišče, po koncu sodne farse in oprostitev pa je prejel priznanje Bela vrtnica, ki je namenjeno kristjanu, ki je za pravice nerojenih otrok pripravljen darovati tudi svoje življenje.

V pričakovanju Velike noči, praznika, ki bo v nedeljo, 21. aprila, politika izvaja zelo raznolike aktivnosti. Koalicija si mrzlično prizadeva, da bi premier Marjan Šarec ohranil ali tudi povečal priljubljenost in prestiž, prednosti, ki mu jih nakazujejo ankete in javnomnenjske raziskave. V opoziciji pa se, obratno, trudijo, da bi mu odvzeli vlogo nekakšnega ljudskega tribuna, politika, ki se vzpenja proti vrhu slovenske države, ter ga predstavili zgolj kot zabavljaja, nekakšnega vaškega

komika. Na javni tribuni z naslovom Evropa in z njo Slovenija, kam gresta, ki sta jo pripravila Zbor za republiko in Združenje za vrednote slovenske osamosvojitve, je predsednik tega, Aleš Hojs, povedal, da v Sloveniji obstaja tudi Bela knjiga o slovenskem zdravstvu, pripravljena leta 2003. Knjige doslej sploh niso omenjali, v ničemer uresničili. Predsednik Združenja za vrednote slovenske osamosvojitve je tudi prepričan, da bo nova Bela knjiga o slovenski obrambi ostala mrtva črka na papirju. Pravi, "da se pod vsemi levimi vladami slovenski vojaški in obrambni sistem uničuje. Mislim, da levičarji to počnejo zavestno". Dr. Dimitrij Rupel pa je na že omenjeni javni tribuni menil, "da to, kar se zdaj dogaja v Sloveniji, sicer še ni diktatura, saj oblast dopušča demokracijo, vendar pa demokracije ne sprejema". Nekdanja znana in vplivna državna tožilka in kandidatka za predsednico države, Barbara Brezigar, se je po dolgem obdobju molka, morda prisiljenega, ponovno oglasila v javnosti, na srečanju pobude Prebudimo Slovenijo. V svojem posegu je razpravljala o enotni in razdeljeni Sloveniji in o tem takole razmišljala: "Slovinci imamo dovolj teptanja človekovih pravic in se ne strinjamo z režimom, ki to počne. Naša enotnost je odprla okno priložnosti,

da spremembe resnično dosežemo. Tisti, ki so imeli oblast v prejšnjem režimu, je tudi po uvedbi formalne demokracije in osamosvojitvi države niso izpustili iz rok. Da bi demokracija resnično lahko zadihala, bi bilo potrebno pretrgati stare niti, kar bi omogočilo vzpostavitev enotnosti v resničnosti. Tedaj bi vsakdo lahko razmišljal s svojo glavo, imel pravico to javno ubesediti in se za to zavzemati, ne da bi zaradi tega kar koli tvegali".

Zgodovinar dr. Stane Granda pa se je v nekem svojem komentarju o razmerah v Sloveniji vprašal, "kakšne cilje ima naša država". Odgovoril je, "da nima milijona za odgovor, vendar ga tudi ne potrebuje, ker v Sloveniji nobeden od vladajočih na omenjeno vprašanje ne zna odgovoriti". V Sloveniji se stopnjujejo priprave na volitve v evropski parlament. Stranke so enotne predvsem v tem, da vabijo volivce k volilni udeležbi, da bi bila ta čim večja.

Nova politična stranka s programom in usmeritvijo za Slovenijo!

Po tekočih dogodkih sprotne politične kronike, naštetih in obravnavanih v mojem rednem tedenskem zapisu, je postala znana nova politična stranka, ki jo tukaj predstavljam. Stranka se imenuje DOM-Domovinska liga, je politično desno usmerjena, vodita pa jo Bernard Brščič, ekonomist, politik in filozof, ter znana ljubljanska odvetnica in političarka, Lucija Šikovec-Ušaj. Novo stranko je na njenem prvem kongresu v Ljubljani, konec prejšnjega tedna predstavilo okoli 200 privrženecv in podpornikov.

Izhodišče za program in delovanje stranke DOM-Domovinska liga, se imenuje Najprej Slovenija. O tem so zapisali: "Vedno bomo izhajali iz tega, da je poslanstvo slovenske države skrb za varnost in blaginjo slovenskih državljanov. Tudi Evropsko zvezo pojmuje kot sredstvo in ne kot cilj, presojali jo bomo po tem, ali prispeva k varnosti in blaginji slovenskih državljanov. Trdimo, da je Slovenija naša domovina, in je ne bomo delili z nikomer".

Ustanovitev nove stranke je vzbudila veliko zanimanje v slovenski politiki, tudi polemične odzive. Zdaj v njej odločajo o kandidatih, ki bodo sodelovali na volitvah v evropski parlament. Predsednik stranke Dom-Domovinska liga, Bernard Brščič, je raznim kritikom tudi sporočil, "da so v vseh fazah ustanavljanja stranke bili zelo previdni, da se niso onesnažili s propadlimi politikami drugih strank". / M. D.

Nekaj mnenj o evropskih volitvah je izrekel tudi Janez Janša, predsednik SDS, največje parlamentarne stranke. Zatrjuje, "da je zdaj čas boja, boja za ohranitev našega ugodnega položaja v svetu, pa tudi boja za Evropo, za kakršno smo Slovenci glasovali. Naš cilj je Evropa evropske civilizacije in kulture, utemeljene na desetih božjih zapovedih in razsvetljenstvu. Tudi Evropa, ki je

svojo civilizacijo pripravljena in sposobna varovati in braniti".

V tem postnem času je novomeški škof Andrej Glavan v Slovenskem katoliškem tedniku Družina spomnil, "da postni čas traja od pepelnice srede do večernic oziroma maše na veliki četrtke zvečer. Tedaj se začne velikonočno tridnevje, ki že predstavlja velikonočno skrivnost".

Marijan Drobež

Pomembna pridobitev za Koper

Največje orgle v Sloveniji bodo v koprski stolnici

V Koper so pripeljali še zadnje piščali za nove orgle v stolnici. Zadnje piščali so bile tako velike, da so ohromile celoten promet v središču mesta. Koprška katedrala se bo kmalu ponašala z največjimi orglami na Slovenskem, zato so začeli tudi dela za postavitev novega kora.

strument. Za orgle se je na razpisu potegovalo šest konkurentov iz Poljske, Italije, Francije in Slovenije. Po pregledu arhitekturne in akustične ustreznosti stolne cerkve je upravni odbor fundacije Kongresshaus Stiftung iz Züricha soglasno sprejel odločitev o dodelitvi veličastnih orgel koprski žup-

preselitvi orgel. Guillou je ob obisku Kopa dejal: "Teh izjemnih orgel nismo slišali že dolgo let. Počaščen bi bil, če bi lahko prišel čez dve leti in nanje tudi zaigral". Žal pa je Guillou, ki je načrtoval tudi orgle v Bruslju, na Tenerifih, v Rimu, Leonu in francoskem mestu Alpe d'Huez, januarja umrl. David Tomovski iz projektne skupine za postavitev orgel je povedal: "Maestro Guillou, ki je Koper obiskal maja lani, nam je zapustil navodila za umestitev orgel v koprsko stolnico".

V stolnici Marijinega vnebovzetja bodo orgle prvič zaigrale konec leta 2020. Orgle imajo 4 manuale, dva igralnika, 68 registrov in kar 6054 piščali. Za koncertiranje in snemanja orgelske glasbe so jih uporabili največji organisti današnjega časa.

Koprška župnija vabi k donacijam tudi preproste ljudi. Z donacijo v višini 100 evrov namreč vsak postane boter ene piščali. Donirajo lahko osebno pri župniji Koper ali z bančnim nakazilom na: TRR SI56 1010 0005 6668 947 (župnija Koper, Izolska vrata 24, 6000 Koper). Prihod 13-metrskega tovornjaka je bil za mesto velik dogodek. Orgle je pričakal tudi koprski ordinarij, škof dr. Jurij Bizjak. Povedal je, da nove orgle pomenijo veliko pridobitev tudi za širše območje in kulturno življenje.

Tino Mamić

Velike prospektne piščali so shranjene v obnovljeni cerkvi svetega Blaža, saj gre za večletni projekt. Ali, če uporabimo besede stolnega župnika in glasbenika dr. Primoža Krečiča: "To je projekt generacije".

Orgle so donacija iz koncertne dvorane Tonhalle iz švicarskega Züricha. Župnija Koper je zmagala na mednarodnem razpisu, s katerim so iskali novo lokacijo za dragoceni in-

niji. Novica se je izjemno hitro razširila med ljubitelji po družabnih omrežjih v tujini, saj gre za poznan instrument, ki so ga velikokrat uporabljali največji organisti za snemanje orgelske glasbe.

Orgle sta leta 1988 izdelala orglarja Kleuker in Steinmeyer po načrtih znanega francoskega skladatelja, organista, pianista in pedagoga Jeana Guillouja, ki je aktivno sodeloval pri

Tino Mamić

DALMATINO

20

Međugorje: časovni stroj

Bolj kot človek prihaja v leta, bolj se ozira v stare čase. Ti so bili po prepričanju vseh – lepši. V resnici sicer niso bili lepši, a verjetno zaradi staranja vsi ljudje v vseh obdobjih stare čase idealiziramo. Tega ne moremo preveriti, saj časovnega stroja, hvala dobremu Bogu, ni izumil še nihče. Kljub temu pa se včasih zazdi, da časovni stroj deluje. V muzeju, arhivu, tematskem parku in na televiziji včasih stopimo v navidezno preteklost. V dejansko, živo preteklost pa stopimo, ko pride mo v izolirano družbo, živimo po starem. Med bušmane, denimo. Ali med Amiše, kar je malce lažje.

Kot v starih časih

Obstaja pa tudi družba, ki živi po starem in ni izolirana od sodobnega sveta. To je Međugorje v Bosni in Hercegovini. Prebivalci in obiskovalci tega romarskega mesta ustvarjajo atmosfero, podobno tisti iz kakega srednjeveškega mesta. Vzdušje Božje prisotnosti. Časov, ko Bog še ni bil razglašen za mrtvega. Izbrisanega. Oziroma bolje, časov, preden smo Boga ubili.

Prebivalci in obiskovalci hrvaškega mesta med gorami nad Neretvo so drugačni ljudje. Različni od drugih sedem milijard Zemljanov. Predvsem pa različni od milijarde Zahodnjakov in milijarde kristjanov. Njih ni sram Boga. Ni jim nerodno govoriti o Bogu tudi med klepetom o navadnih stvareh. Ni jim nerodno pokrižati se in zmoliti, preden zarežejo prvič v pico v restavraciji. Ni jim nerodno med mašo poklekniti na gola tla. Ni jim nerodno okoli vratu nositi "paternoštra". Oziroma "roženkranca". Oziroma rožnega venca. Oziroma za nepoučene, tiste verižice, ki jo vidimo na notranjih ogledalcih avtomobilov. Oziroma, za povsem nevedne, tiste verižice s kroglicami, ki jo kristjani prebirajo med prsti in se od muslimanske molilne ogrlice loči po tem, da je daljša in ima na koncu križ. Obiskovalcev Međugorja ne le, da ni sram nadeti si paternošter okoli vratu. Nosijo ga s ponosom. Krunica, kot mu posrečeno v materinščini Marije Međugorske rečejo domačini, je del oprave vsakega međugorskega romarja.

Sveta nedelja

V hercegovski vasi gričevnatega dinarskega Krasa, ki je prerasla v pravcato mesto, nedeljo prepoznamo po ljudeh. Kdaj bo maša, spoznaš po ljudeh, ki so lepo oblečeni. Praznjne. Nedeljsko. "Zatakmašno". Tako lepo, da zlahka ugotoviš, kam grede.

V Sloveniji take obleke ne poznamo več. Na-

jlepšo obleko imamo namreč za poroko ali koncert, k maši pa hodimo oblečeni tako kot za v službo. Ali še slabše kot za v službo. V službo namreč ne hodimo v trenirkah. Mimogrede, v Kopru imajo sredi mesta istočasno z glavno mašo v katedrali svoje obrede tudi jehovci. Zakaj ravno ob istem času na skoraj istem mestu, je vprašanje za poseben članek. A jehovce prepoznaš, da grede k svojim molitvam že na daleč: oblečeni so namreč nedeljsko. Praznjne. Zatakmašno. Jehovci in Međugorci z obleko pokažejo, da je nedelja še vedno sveta. V Međugorju tudi duhovniki množično nosijo kolarje in talarje. Za nepoučene, bele vratnike pod vratom. Za nepoučene, črno enodelno duhovniško oblačilo podobno dolgemu krilu. Kolarje in talarje nosijo ponosno in ljudje jim zaradi uniforme pokažejo spoštovanje.

V Međugorju je tudi ženskih kril bistveno več

kot drugod. In dolgih razpuščenih ženskih las - ah, kako je to lepo videti v primerjavi s čudno nesimetrično kratkimi in pisanimi frizurami zahodnjakinj - ravno tako.

Ne gre za konzervativce

Vsi ti zunanji znaki pa ne pomenijo, da so ljudje med hišami in polji Međugorja v primerjavi s povprečno populacijo starejši in bolj konserva-

tivni. Tako kot bi to rekli za slovenske kristjane. Tiste, ki ob nedeljah hodijo k maši, če pojasnim z besedami prijatelja. Sploh ne. Povprečna starost je gotovo precej nižja od starosti meščanov običajnega slovenskega mesta. Veliko je mladih, tudi zelo sodobno opravljenih, tudi potetoviranih. Tudi ljudi z obrobja družbe. Tudi homoseksualce opazimo, same in v parih. Torej ne gre za kak jagodni izbor evropskih in svetovnih katoličanov, ki bi se zbrali in ustvarili umetno, globoko verno skupnost. Tudi Jezusu niso sledili najbolj konservativni in tradicionalni ljudje, ampak običajni, skupaj z obrobneži in posebnosti. Česa podobnega, razen kake izjeme, nisem opazil ne v Vatikanu ne na Brezjah. Ne v Fatimi ne v Lurdu. Tudi v latinskoameriškem romarskem središču Guadalupe ne.

Svetilnik krščanstva

Međugorje je dokaz, da je bilo nekoč drugače. Da je bil nekoč Bog živ in prisoten med ljudmi. V dekadentni zahodni civilizaciji, ki se sesuva sama vase in doživlja začetek svojega zatona, je prav Međugorje znak, da krščanstvo lahko propad Zahoda preživi. Prepričan sem, da bo čez 200 let, ko bo Evropa pretežno muslimanska, ravno Međugorje, ne pa Rim, svetilnik krščanstva.

Katja Ferletič

STARE JEDI V NOVIH LONCIH (34)

Z oljčno nedeljo se začne neposredna priprava na Veliko noč, ki je največji krščanski praznik.

Oljčna nedelja ali nedelja Gospodovega trpljenja je uvod v veliki teden, ko se kristjani spominjamo zadnjih dni Jezusovega zemeljskega življenja. Na ta dan predstavlja bogoslužno dogajanje Jezusov slovesni vhod v Jeruzalem.

Odrešenik je na oslu prihajal v mesto in tu doživel navdušen sprejem ljudi, ki so ga pozdravljali z vzkliki hozana, lomili oljčne in palmovne veje, jih postlali kot preprogo pred njim. Ljudje so mu mahali z vejami zelenja, ki so ga nabrali na poljih – to je bila že stara tradicija, vezana na judovski praznik "Sukkot", med katerim so verniki ro- mali v jeruzalemski tempelj in s seboj nosili šopek – "lulav", sestavljen iz vejic palme (simbol zmagovalstva in kraljevanja, simbol vere), mirte (simbol molitve, ki se povzdiguje v nebesa) in vrbe, katere oblika listkov spominja na zaprta usta vernikov, ki molijo v tišini pred Bogom. Oljčna nedelja je praznik, bogat s simbolizmom, ki je zelo pomemben za katoličane, protestante in pravoslavce.

Na ta dan krščanski verniki blagoslovimo v šope ali butare povezano pomladansko zelenje ali oljčne veje, kar je razširjeno po vsej Evropi že od 9. stoletja dalje. Oljka, zaradi praktičnosti, je bila z leti sprejeta kot univerzalni simbol miru in kot alternativa palmovim vejam, ki jih je bilo veliko težje najti v državah katoliške vere. Tudi listki oljke naj bi predstavljali tišino vernikov, ki spoštljivo trpijo v zadnjih dneh Kristusovega zemeljskega življenja. Posebnost maše na oljčno nedeljo je začetek obreda z blagoslovom oljčnih vejic in različnih vrst butar pred cerkvijo, ki jih v procesiji med petjem odnesemo v cerkev in jih po maši blagoslovljene odnesemo domov.

Prijazna gospa Ortenzija, doma iz Gabrij, se spominja, kako je bilo pri nas včasih na oljčno nedeljo. Oljke niso krasile domačih vrtov, nihče se ni ukvarjal z oljkarstvom, zato so verniki vejice kupovali na Krasu, v Križu, ali na "placu" v Gorici, kjer pa so jih mastno plačali. Če si kdo ni mogel nabaviti

šopka vejic, jih je lahko našel v večjih cerkvah v Gorici: bili so zvezani s trakcem in zraven je bila pripeta manjša podobica. Po slovesni maši in blagoslovu so si ponavadi Ortenzijin oče Vincenc, nono Avguština in ostali moški na "petelo od kamižole" z bučko pripeli križec, sestavljen iz dveh oljčnih lističev. Ko so se verniki vrnili domov, so oljčne vejice prejšnjega leta sežgali v "špargertu" (na Vipavskem so to naredili šele na Veliko soboto z blagoslovljenim ognjem) in zamenjali z novimi. Nove, blagoslovljene vejice so porazdelili po bivalnih prostorih in obhodili vso domačijo: postavili so jih za Marijino sliko v spalnici sobi, za križem nad vhodnimi vrati, na leseno polico v kuhinjskem kotičku, na kateri sta bila kvačkan prtiček in križ, vejice so zataknili tudi po njivah, za vrata hlevov, v kleti, na podstrešja, na kaščo, dali so jih med zrnje, tudi bolniki so se jih morali dotakniti. Vejice so sežigali v "špargertu", tudi kadar je bila nevihta, neurje z gromom in bliskom – verjeli so, da jih bodo obvarovale pred hudo uro. V štalah so jih obesili za podobo iz lepenke, ki je ponazarjala sv. Antona Puščavnika, zavetnika živinorejcev, kateremu so se v molitvi pripravljali za zdrave pri rejih prašičev in drugih domačih živali.

S cvetno ali oljčno nedeljo začnemo vrhunec cerkvenega leta, ki ga predstavlja veliki teden, višek pa predstavlja velikonočno tridnevje. Na veliki četrtek sklenemo postni čas: gospa Ortenzija se spominja, kako so se vsi v preteklosti trudili, da so spoštovali post, skušali so biti spokorni in dobri do bližnjega, odgovodevali so mesu ob petkih. Med pogovorom so jo spomnili popeljali v mladost in otroštvo, v čas, ko je med postom v kuhinji dišalo po "rajžu požganem".

"RAJŽ POŽGAT"
Sestavine:
1 liter in pol vode, 2 krompirja, 4 pesti riža (približno 130 g), 2-3 žlice moke, 2 žlici olja, malo paradižnikove mezge, sol.

Priprava:
Krompir zrežemo na kocke in ga skuhamo v slani vodi. Posebej v ponev damo olje in na nizkem ognju prepražimo moko, da postane rumena, pri tem stalno mešamo. Ko zmes pridobi barvo, dodamo v ponev eno zajemalko mrzle vode, premešamo in zlijemo v lonc s krompirjem. Dodamo paradižnikovo mezgo in pustimo, naj se še malo kuha, nato damo riž in skuhamo do konca. Bog žegnaj!

N iz ljubiteljskih gledaliških predstav *Iskrivi smeh na ustih vseh*, ki sta ga 21. leto zapored priredila Kulturni center Lojze Bratuž in Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice in je ponudil v pogled v februarju in marcu tri različne gledališke predstave v izvedbi otroške, odrasle in mladinske gledališke skupine, se je končal v četrtek, 28. marca 2019, s predstavo *Baron sedi na veji*. V lanski sezoni so jo na oder postavili zanesenjaki Mladinske gledališke skupine M+, ki deluje v SKPD F. B. Sedej v Števerjanu. V zelo prečiščeni, dovršeni režiji Patrizie Jurinčič Finžgar, članice igralskega ansambla SNG Nova Gorica, so uprizorili delo Itala Calvina *Baron na drevesu (Il barone rampante)*. Calvinovo delo,

stroгим družinskim pravilom in se odloči, da bo živel na drevesu in da ne bo nikdar več postavil noge na zemljo. Te svoje odločitve nikdar ne prelomi. Vsa njegova življenjska doba se odvija med krošnjami dreves, kjer dorašča, študira, deli nasvete..., živi pač. Tu se seznanja s sosedovo hčerjo Violo. Med njima se vname ljubezen, a njeni starši jo prav zaradi tega pošljejo v internat. Cosimo

se ljubezensko zaplete tudi s hčerjo španskega plemiča iz skupnosti izgnancev; tudi ti prebivajo na drevesih, medtem ko upajo, da bodo spet lahko odšli v domovino. Tudi ta jubezenska zgodba se konča, ker Cosimo noče zapustiti življenja na drevesih. Niti smrt očeta in matere ga ne spravi na trdna tla. In ob koncu, ko ga razum že malce zapušča, dosledno s svojo pomembno življenjsko odločitvijo, se oprime balona, ki ga nosi veter in izgine v daljavi... Vsebinsko in uprizoritveno zahtevna predstava – prizori se v glavnem vrstijo na privzdignjenih rampah; krošnje dreves domiselno predstavljajo viseče, razmetane stolice – je od igralcev terjala veliko truda, saj so se morali spoprijeti z več vlogami in odigrati otroke oz. mladostnike in starše. Prehodi iz vloge v vlogo so kar hitri in zahtevajo veliko koncentracije in miselnih preskokov. Vse to so mladi igralci odlično opravili in se izkazali kot uigrana skupina. Občinstvu, ki ga je bilo na četrtek večeru nerazumljivo malo (!), so ponudili marsikaj v razmislek. Saj to je predstava, ki "raziskuje nujnost po odkrivanju lastne poti in podpira mladostniško trmo, hkrati pa ugotavlja njeno smiselnost in nesmiselnost. Je himna otroštvu in starševstvu". Želi pa tudi, da bi se mladi in starejši zblížali in skušali razumeti drug drugega. Protagonista, ki neomajno vztraja pri svojih načelih od najstništva do starosti, je posebej Tadej Lukman. Njegovi enakovredni soigralci so bili Emil Sabadini, Alessandro Pasi, Nika Devetak, Miha Kovic, Ilaria Bernach, Chiara Bernach, Valentina Terpin, Đulistana Burzi. Mladinsko skupino M+ spremlja dragoceno tehnično "zaledje", brez katerega bi bilo njeno delovanje nemogoče. Tudi na zadnjem gledališkem večeru niza *Iskrivi smeh na ustih vseh* je bila prisotna predsednica Zveze slovenske katoliške prosvete Franca Padovan, ki je, razočarana zaradi letošnjega skromnega obiska teh predstav, zaupala, da bo morda v prihodnje od te večdnevne gledališke ponudbe ostal le slovesen večer nagrajevanja natečaja Mladi oder. Tega že dolgo vrsto let razpisujeta Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice in Slovenska prosveta iz Trsta, da bi mlade, pa tudi "manj mlade", spodbudila, da bi se v domačih družinskih predajali tudi gledališki umetnosti.

IK

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (239)

Hiperaktivnost in motnje pozornosti

Vedno več otrok trpi za hiperaktivnostjo in motnjami pozornosti. Obstaja korelacija med hiperaktivnostjo in vnosom sladkorja v telo. Ko otrok uživa sladke jedi, mu le-te v telesu sprožijo inzulinško nihanje. S tem se sproži v telesu povišana proizvodnja adrenalina, hormona stresa. Število obolelih otrok za hiperaktivnostjo in motnjami pozornosti neusmiljeno raste, najbolj pogosto za to težavo obolevajo otroci, stari od 9 do 14 let. V primerjavi z letom 2010 je bilo lansko leto v Sloveniji izdanih skupno 2.500 receptov več za zdravila proti hiperaktivnosti. Leto 2012 je bilo v Sloveniji 3.000 obolelih, leta 2020 naj bi jih bilo 4.000. Hiperaktivnost in motnje pozornosti sta zelo razširjeni boleznii v ZDA, medtem ko se v Franciji o tem skoraj ne govori. V Franciji zdravniki pri hiperaktivnosti izvajajo holistični pristop, v ZDA pa predpisujejo zdravila, od katerih postane otrok odvisen. Hiperaktivnost je diagnoza, ki jo pogosto postavljajo otrokom, ki ne utegnejo slediti pouku in vrstnikom, ki imajo težave z učenjem. Ti otroci so večkrat tudi zapušteni, zlorabljeni, imajo težave v družini, torej prihajajo iz nezdravega okolja. Takšna diagnoza lahko otroka uokviruje v

odvisnost z močnimi zdravili, ki mu lahko za vedno poškodujejo možgane.

V Franciji izvajajo holističen pristop k tej bolezni. Otrokom dajejo hrano, ki ne vsebuje konzervansov in barvil, brez rafiniranih mok in sladkorjev, tudi sladkanih pijač tak otrok ne prejema. Postavijo otrokom stroga pravila prehranjevanja, katerim morajo slediti tudi starši. Tako omejujejo zdravila in krepijo telo otroka s hrano ter psihoterapijo. Težave vsakega otroka obravnavajo individualno.

Procent hiperaktivnih otrok leta 2016: v Franciji 5 %, v ZDA 19 %. L. 1970 so v ZDA prvič ugotovili pomanjkanje pozornosti pri ameriških otrocih. L. 1985 so farmacevtske družbe začele uvajati zdravilo proti tej bolezni. L. 2009 je dr. Leon Eisenberg, eden izmed iznajditeljev termina ADHD, na smrtni postelji izjavil, da je to izmišljena bolezen farmacevtskih združenj, ki služi za prodajo zdravil.

Otroci se morajo drogirati, da so lahko v šoli mirni in poslušajo pouk v nenaravnem okolju, daleč od matere narave, ki jim daje gotovost, moč in zdravje. Tako postanejo za vedno odvisni od zdravil, ki jih odtujijo od samih sebe. Takšen otrok postane vodljiv in šibak posameznik. "Hrana naj postane naše zdravilo"! Hipokrat 460 pr. kr.!

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednica Francka Žgavec
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail zadruga.gm@gmail.com

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, SWIFT ali BIC koda: CCRTIT2TV00
naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 - e-mail gorica@noviglas.eu

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tiskov v Italiji FISC
Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250
Novi glas prejema javna sredstva za medije.

Novi glas je kot član združenja FISC tudi v inštitutu IAP (Istituto dell'Autodisciplina Pubblicitaria) in spoštuje njegov kodeks

To številko smo poslali v tisk v torek, 9. aprila 2019, ob 13. uri

Občutek, da nisi sam Prijatelji

Občutek imam, da so obdobja v življenju, ko so prijatelji nadvse pomembni. Še zdaj se spominjam, kako sem bila na prijatelje navezana v najstniških letih. Videvali smo se v šoli, videvali smo se popoldan, ko smo le mogli, smo si telefonirali. In po vsem tem smo imeli občutek, da si nismo povedali niti polovice vsega, kar bi morali. V tistih časih nismo imeli pametnih telefonov, kot jih imamo danes. Doma na hodniku smo imeli stenski telefon, kjer sem stala po cele ure in se pogovarjala s prijateljico. Če nama ni bilo do tega, da bi se srečali in preživeli skupaj popoldan ali nedeljo. Še zdaj se spominjam občutka samote, še zdaj jo zaslutim in me drži za grlo. Razočaranje, praznina, dan, ko ne veš, kam bi se del. Ko nimaš niti dvajset let, je samota v vsakem trenutku odveč. Vsaj meni je bila. Kako dolgi so bili samotni popoldnevi brez prijateljev. Kako neizprosno brez konca ure, ko sem

sedela na balkonu in upala, da bo telefon vendarle zazvonil. In se bomo zmešali, da bomo skupaj kam šli. A ni zazvonil in ure so bile brez konca. Polnile so jih knjige, kajti tudi knjige so si z nami delile sanje, a vseeno ... knjige niso žive in se ne znajo smejati. Dober prijatelj je največ, kar si mlad človek lahko želi. In dnevi, ki sem jih preživela skupaj s prijatelji, so še vedno živi v mojem spominu. Nedeljsko tavanje po mestu, pivo v pivovarni Forst, drobiž, ki smo ga na trgu Oberdank zbirali za kavo, pogovori, ki so se zavlekli dolgo v noč na že praznih tržaških ulicah. In razprave, kam gremo. Na pivo, v osmico, kam, da bomo lahko zapeli. Upanje, sanje, upor. In študij ... skupaj smo seveda tudi študirali, najprej na liceju, pozneje na univerzi. Skupaj smo se pripravljali na šolske naloge, pozneje na izpite. Skupaj smo kovali načrte za prihodnost. Koliko jih je bilo in kako malo se jih je uresničilo! Pa tudi vseh izpitov nismo dokončali, vsaj nekateri. Meni se je preveč mudilo v življenje.

Pozneje je prišel čas za ljubezen. Ljubezen je napolnila naše misli, naše sanje, napolnila je dneve, trenutke, tudi čas, namenjen prijateljem. Ko nimaš niti dvajset let, verjameš, da je ljubezen lahko vse, da je popolna, edinstvena, neskončna. Zanj živiš in vanjo verjameš. In zaradi nje čisto obnoriš. Eni pravijo, da so to hormoni, jaz še vedno verjamem, da se rodi nekje v srcu. To je bil čas, to so bila leta, ko je bilo prijateljstvo nekako potisnjeno na stran. Živeli smo za ljubezen, ljubili smo življenje. Živeli smo in ljubili, ljubili, da bi sploh lahko živeli. Ne vem, zakaj se ljubezen in prijateljstvo nekako izključujeta. A se. Menda, ker je temelj prve fizična privlačnost, temelj prijateljstva pa miselno ujemanje. Jaz bi dodala, da je prijatelj tisti, s katerim se lahko na-

smeješ do solz in nasanjaš do zvezd. Predvsem nasmeješ. Kaj je lepšega, če se z nekom smeješ in jočeš obenem, brez nobenih omejitev. Celó brez razloga. In mislim, da dobrega prijatelja ne more

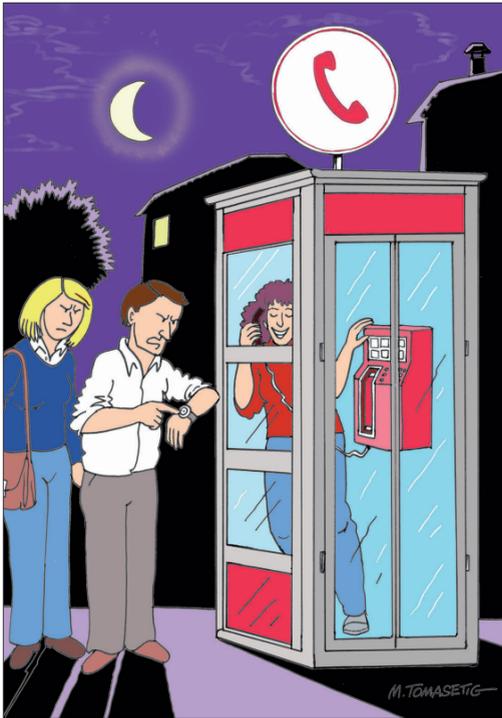
pretelet, iztisnil iz njega zadnjo kapljo soka. In prav zato so nam zdaj spet tako potrebni prijatelji. Vsaj meni. Prijatelji in smeh. Prijatelji in načrti. Prijatelji in noči. Dolge, polne besed. Ker je to spet čas pripovedi, pesmi in harmonik, načrtov in nemira. Prijatelj pa je tisti, ki te prime za roko, ko te ima, da bi šel in pustil vse. Pravzaprav je prijatelj tisti, kateremu lahko rečeš, ne vem, kam bi šel. Prijatelj je pač tisti, ki deli sanje, dokler jih je še kaj. In ti, ko jih ni več, ponudi kozarec piva.

Ne vem, ali gre zasluga samo socialnim omrežjem, a zadnja leta vse več srečujem prijatelje, ki jih dolgo nisem. Prijatelja namreč ne pozabiš nikoli. Lahko minejo leta, lahko minejo desetletja, življenje te pač pelje svojo pot. In lahko se zgodi, da se dolgo ne srečaš. A ko se poti ponovno križajo, razumeš, da prijateljstvo ne pozna časa, ne pozna minevanja, ne potrebuje vezi, vsakodnevnih stikov, formalnosti. Prijateljstvo ostane. Ker sanje, načrti, mladost ostanejo. Prijateljstvo ostane, ker je del nas. Ker nas vežejo misli, besede, objemi. In preteklost.

Ko srečaš starega prijatelja, je vse tako kot tedaj, ko sta se razšla. Nobene zadržanosti, nobenega nelagodja, nobene nesproščenosti ni. Samo trenutek. Čeprav trenutek večnosti. Pravemu prijateljstvu niti večnost ni ovira. Včasih se sprašujem in me sprašujejo, ali je pravo prijateljstvo mogoče tudi med osebama različnega spola. Med moškim in žensko. Kljub vsem dvomom mislim, da je. Že kot otrok sem se rada družila s fanti. Čeprav nas je bilo v osnovni šoli v

razredu 13, deset deklic in trije fantje, sem vseh pet let sedela v klopi s fanti. Tudi na dom so prihajali prijatelji, pri igri so mi bili predstavniki nasprotnega spola nenadomestljivi, kajti bila sem živahna in imela sem rada akcijske igre. Bila sem pravi fant, je o meni govorila mama. Bila sem radoživa in polna energije ... Tudi pozneje sem imela veliko prijateljev. Bilo je seveda nekoliko težje. Prijateljstvo med fantom in dekletom je nekaj najbolj nežnega, radodarnega in lepega, kar lahko doživljaš. Žal pa se velikokrat spremeni v ljubezen, enostransko seveda, ki uniči ves odnos. Prijatelje imam seveda še zdaj, kar veliko, ker za ženske čenče ne maram preveč. Da ne govorimo o modi in trgovinah, o ličilih in frizurah, ki me ne zanimajo. Sem taka, kot sem, in še vedno upam, da me bodo ljudje imeli radi zaradi značaja, zaradi nasmeha ... zaradi sanj. Ne zaradi zunanosti. In velikokrat imam z vrstnicami težave, predvsem, ko preživljajo ure pred izlozobami ali ob pultu. Prijatelje moškega spola imam rada. Z nekaterimi smo si blizu od rane mladosti. Od tistih najstniških let, ko bi lahko med nami nastalo tudi kaj drugega, globljega, a smo se morda srečali prepozno in so bila naša srca že zasedena. Ali pa je bilo vmes kaj drugega in smo zato ostali samo prijatelji. Včasih imam občutek, da spremlja prijateljstvo med moškim in žensko nekaj nežnejšega, nekaj, "kar bi lahko bilo, a ni", nekaj, kar je še bolj lepo in tesno od prijateljstva. A ostane nedorečeno, zato da prijateljstvo živi, v vsej svoji popolnosti. Ostaja mi veliko prijateljev, s katerimi klepetam po cele ure. Še vedno. Nikoli se ne sprašujem, zakaj, kaj nas veže. Te vezi so večkrat neotipljive, nedorečene. A vem, da so večne. In so stikane iz sanj, besed, kozarcev piva, dolgih zvezdnatih noči. In načrtov. Ko vsega tega ni več, ostaneta dlan in objem. In občutek, da nisi sam. Nikoli.

Suzi Pertot

Po zaslugi Združenja slovenskih športnih društev v Italiji Skokica in jezikovni poligon združujeta šole

Pri Združenju slovenskih športnih društev v Italiji so v tem obdobju posebej dejavni. Prihodnji teden bo volilni občni zbor, na katerem bo predsednik Ivan Peterlin kandidiral za nov mandat na

telovalnici Polisportive je v deželnem finalu nastopilo 120 osnovnošolcev iz treh pokrajin, prvo mesto med šolami je zasedla dvojezična osnovna šola Pavla Petričiča iz Špetra, ki je bila v občutenem velikem

Slovenskega raziskovalnega inštituta. To formulo so potrdili tretje leto zapored, med mladino se je, kot kaže, oprijela. Končno zmago so si zagotovili dijaki nižje srednje šole Simona

Opčine, deželni osnovnošolski finale v igri med dvema ognjema

čelu športne krovne organizacije. Začetek pomladi pa na terenu zaznamujejo dejavnosti za promocijo športa in zdravega načina življenja med našo šolsko mladino. Nazadnje se je končala izvedba letošnjega projekta Skokica za osnovnošolce. Na vseh šolah so izvajali Skokičin vrtljak za prve tri razrede (v obliki krožne vadbe), simpatična maskota slovenskega športa v Italiji je tudi letos smučala, četrto- in petošolci pa so se angažirali v turnirju v igri med dvema ognjema, ki je na Opčinah doživel sklepno dejanje po predhodni kvalifikacijski fazi po osmih ravnateljstvih. V

finalu boljša od šole Trubar/Kajuh iz Bazovice. Drugo veliko poglavje, ki ga ZSSDI goji za šolsko populacijo, pa je šolski jezikovni poligon. Zaključna prireditve letošnje izdaje, ki je v šolskem letu potekala s kapilarnim delom na nižjih srednjih šolah po Furlaniji Julijski krajini, je bila konec marca v telovalnici Ervatti pri Briščikih. Tu so si vsi udeleženci ogledali tudi znano Briško jamo. Spretnostni poligon predvideva vaje, ki kažejo na stopnjo razvoja motoričnih sposobnosti pri dijakih in dijakih, in vprašalnik o znanju slovenščine, ki ga je sestavila jezikoslovka Matejka Grgič s

Gregorčiča iz Doline (v postavi Luca Cavarra, Mattia Žerjal, Karin Lovriha, Damjan Smotlak in Jakob Tul), v poznavanju skrivnosti materinega jezika pa so največjo dovršenost pokazali vrstniki z nižje srednje šole Ivana Trinka iz Gorice, ki so bili v skupnem seštevku drugi pred opensko nižjo srednjo šolo Srečka Kosovela. V deželnem finalu v dvorani na Rouni je sodelovalo deset šol iz treh pokrajin, ki so na nagrajevanju prejele koristne praktične nagrade. V športnem parku Pavla Sedmaka na Opčinah je ZSSDI te dni uresničilo še jezikovni poligon za včlanjena društva.

HC

Zadruga

Zadruga Primorski dnevnik

Upravni svet Zadruga Primorski dnevnik sklicuje

redni občni zbor članov

v prvem sklicanju vsredo, 17. aprila 2019, ob 10.00 na sedežu Zadruga v ulici Montecchi 6, v Trstu

in

v drugem sklicanju v četrtek, 18. aprila 2019, ob 18.00, v Prosvetnem domu na Opčinah, ulica Ricreatorio 1, v Trstu

s sledečim dnevnim redom:

1. Otvoritev, namestitev predsedstva in zapisnikarja, imenovanje verifikacijske in volilne komisije;
2. poročilo Upravnega sveta o poslovanju v letu 2018;
3. predstavitev obračuna za poslovno leto, ki se je zaključilo 31. 12. 2018;
4. poročilo Nadzornega odbora;
5. volitve Upravnega sveta in določitev honorarjev;
6. stanje na Primorskem dnevniku;
7. razno.

Projekt Zaupati čez mejo: Darko Bratina med sociologijo in filmom

Sociolog s pogledom v prihodnost

Ob koncu niza dveh seminarjev, posvečenih kulturi in sociologiji, je bil v četrtek, 4. aprila, na sedežu Mednarodnih in diplomatskih ved (SID) v Gorici, potrjen glavni pojem, ki nekako osmišlja projekt *Zaupati čez mejo: Darko Bratina med sociologijo in filmom*. Tudi ob tem srečanju smo lahko ugotovili, kako je pobudi uspelo, da se pri postopnem fokusiranju Bratinovega profila (tokrat sociološkega) ni omejila le na spominsko obeležje, pač pa prispevala k širši razpravi o vlogi sociologije v raznih pomenskih razsežnostih danes in tudi v preteklosti. Misel posameznika torej, z njegovim eklektičnim in večstranskim slogom, je postala vzvod za soočanje različnih pojmovanj okrog te vede s pozitivnimi in negativnimi postavkami. Četrtkovega dogodka se je udeležilo več uglednih gostov in številno občinstvo, kar izraža tudi širino sodelovanja ustanov in sredin, ki sodelujejo pri projektu; glavni nosilec je bil Kinoatelj. Seminarja na temo Kulture in sociologije (prvi je bil teden prej na tržaški univerzi) so priredili še Oddelek za politične in družbene vede na tržaški univerzi (DiSPeS) in oddelek za jezike in književnosti, komuniacijo, izobraževanje in družbo na videmski (DILL), Slovenski izobraževalni konzorcij SLOV. I. K. in Slovenski raziskovalni inštitut

SLORI. Častni gost goriškega seminarja je bil zaslužni profesor Arnaldo Bagnasco s turinske univerze. Znani sociolog je pred 22 leti sodeloval na prvem posvetu *Tostran in onstran meje*, ki sta ga Inštitut za mednarodno sociologijo v Gorici ISIG in Tržaška univerza posvetila Darku Bratini dva meseca po njegovi smrti. Po pozdravu predstojnice tržaškega oddelka za politične in družbene vede Sare Tonolo sta uvodoma Davorin Devetak od Kinoateljeja in kasneje še videmski profesor teorije in tehnike odnosov z javnostmi Nicola Strizzolo orisala nastanek in vsebino projekta *Zaupati čez mejo*. Občinstvu, v glavnem študentom goriškega SID, so prikazali spletno stran projekta www.darkobratina.net, ki obsega rezultate pobude. Devetak, ki je nekaj misli spregovoril tudi v slovenščini, je ob predstavitvi seminarjev, za katere je zadolžen, navedel še sodelavce zahtevne pobude. Omenil je temeljna besedila iz zapuščine Darka Bratine in poudaril, da iz vseh teh izhaja njegova bogata osebnost in istovetnost, slovenska, italijanska in tudi furlanska. Bil je sociolog in ustvarjalen kulturnik, ki je na meji znal ustvariti svoj uspeh in vizijo, ki je še vedno živa in aktualna.

Prof. Bagnasca je predstavil prvi moderator zasedanja Simone Ar-

G. Delli Zotti, D. Devetak, A. Bagnasco, S. Arnaldi, A. Gasparini

naldi, predavatelj sociologije pri SFDu, ki ga je označil kot "eno od referenčnih imen v italijanski sociologiji". Ugledni gost pa je v svoji 'lectio magistralis' z naslovom *Območja sociologije: v pogovoru z Darkom* govoril o goriškem kolegu kot o "pomembnem izobražencu in vsestranskem sociologu, politiku, ki je pustil sled, in obenem javnem delavcu in prijatelju", saj je z njim delil kabinet na turinski Šoli za industrijsko upravljanje SAI. V analizi lastne vede je strokovnjak izpostavil nekaj splošnih in tudi specifičnih okvirov za družboslovje, "ki ima značilnost, da ponuja ponovno sestavljene podobe o družbi". Ta naloga naj bi se uredniševala, po njegovi viziji, preko štirih različnih načinov interpretiranja in udejanjanja: deskriptivne sociologije, sociološke analize, socialne kritike in uporabne sociolo-

gije. Pri tem pa je "treba sprejeti nered, slučajnost, negotovost" predmeta, ki ga je moč analizirati, v najboljši hipotezi, s pomočjo "dobre škatle za orodje", kjer je škatla znanstvena metoda, orodje pa teorije, ki so nujno potrebne, a vselej nadomestljive. Bratina je za Bagnasca bil "pomemben uporabni oz. aplikativni sociolog", a tudi človek, ki si je prizadeval združiti optimizem razuma z optimizmom

pričevanju. Podjetnik Boris Siega je s svojim posegom o interdisciplinarnem Slovenskem izobraževalnem seminarju (SLOVIS), predhodniku SLOV. I. K. a, nakazal dolgoročno Bratinovo pobudo in pristopa pri kadrovanju slovenskih mladih in univerzitetnih študentov, ki so študirali na raznih univerzah od Trsta do Ljubljane. To nalogo mu je v drugi polovici 70. let prejšnjega stoletja zaupala

sel je kljub vsem spremembam zadnjih desetletij še vedno aktualna, je še dejal Siega.

Doberdobski župan Fabio Vizintin je spregovoril o "sociologu, izposojenem politiki". Tako se je še naražaje sam opredeljeval Bratina, ki se ni imel za politika. Njegov lik je Vizintin postavil pod drobnogled v svoji raziskavi na osnovi slovenskega tiska v Italiji. Znal je gledati daleč: "Pred več kot 20 leti je teoretiziral stvari, ki jih urednišujemo šele sedaj". Govoril je o enotni in integrirani Gorici, o somestju kot enotni stvarnosti ne le s kulturnega, temveč tudi z urbanističnega vidika. "EZTS šele sedaj dela prve korake v to smer". V 90. letih je govoril o hitrem staranju Gorice in, na drugi strani, svežih silah v Novi Gorici. Bral je sodobne avtorje in na teh temeljih snoval svojo vizijo. Razumel je, da je v družbenem življenju pomembno združevati silnice, ki so bile pogosto sprte. Našel je stične točke med krščansko socialno vizijo in vizijo radikalne levice, med globalnim razmišljanjem in lokalnim delovanjem na evropski ravni, v vidiku razvoja na osnovi vedno večje integracije. "Znal je razumeti stvari, preden bi se zgodile". Bil je sociolog s pogledom v prihodnost, od katerega torej lahko črpamo navdih še danes.

Po goriškem posvetu sta sociologov brat Ivan Bratina in hčerka Majda sprejela prof. Bagnasca v njegovi rojstni hiši na solkanskem polju. Večer se je prijetno sklenil s kolegi z univerze v bližnji turistični kmetiji Darkovega bratranca Carla Brumata v bližini nekdanjega solkanskega mejnega prehoda.

B. Siega

F. Vizintin

SKGZ, da bi z inovativnimi kulturno-izobraževalnimi metodami, ki jih je prinesel iz turinske podjetniške šole SAI in Fundacije Agnelli, pripomogel k rasti novega vodilnega razreda v manjšini. To so bila namreč leta političnega in gospodarskega razvoja, vedno boljših odnosov med Jugoslavijo in Italijo, kar se je še kako poznalo na meji. Manjkali pa so ljudje, ki bi to stanje znali upravljati. Bratina je tu opravičil dragoceno delo, njegova zami-

Razmišljanje ob predavanju Filippa Giorgija Se zemlja res segreva?

Se zemlja res segreva in moramo zato kaj ukreniti? Če beremo nekatere članke, ki so bili objavljeni tudi v našem Novem glasu, se zdi, da sploh ni tako nevarno, kot pravijo, in da si je boj proti onesnaževanju atmosfere izmislila neka deklica iz Švedske.

Dne 29. 3. 2019 je bilo v observatoriju v Fari srečanje s svetovnim poznavalcem zemeljske oble in podnebja, fizikom Filipom Giorgijem, direktorjem Centra za fiziko ICTP Abdus Salam v Miramaru pri Trstu. Govoril je o podnebnih spremembah in nevarnosti segrevanja zemeljske površine. Filippo Giorgi je mednarodno uveljavljen strokovnjak za podnebje in pojave, ki so povezani s podnebnimi spremembami. Veliko je delal v svetovno znanim centru za raziskavo atmosfere (NCAR) v Boulderju v Koloradu v Združenih državah Amerike. Leta 1998 se je preselil v Trst, kjer raziskuje na Mednarodnem centru za teoretično fiziko (ICTP); odgovoren je za oddelek fizike planeta Zemlja. Prispeval je k dejavnostim Medvladnega foruma o podnebnih spremembah (IPCC), ki je leta 2007 prejel skupaj z ameriškim podpredsednikom Al Gorejem Nobelovo nagrado za mir. Leta 2018 je prejel prestižno priznanje Alexander von Humboldt Evropske geofizične unije za prispevek k napredku znanosti v državah v razvoju. Napisal je nad 320 člankov, objavljenih v znanih znanstvenih revijah. Leta 2018 je napisal knjigo z naslovom *Človek in metulj*. V njej na dostopen način govori o podnebnih spremembah. Profesor Giorgi je skušal razložiti, zakaj smo v veliki nevarnosti in zakaj imamo pred sabo samo nekaj let, da se lahko rešimo katastrof, ki se bodo zgrnile na nas. Življenje na Zemlji je odvisno od zelo tanke "odeje", ki obdaja Zemljo in ji pravimo atmosfera; ta je odgovorna za vse življenje na njej, ker vsebuje kisik, ki ga dihamo, ampak tudi ker povzroča kroženje vode, ki je za življenje zelo pomembno. Profesor Giorgi je povedal, da se je v mili-

jonih letih Zemlja večkrat segrevala in ohlajala, temperatura pa nihala večkrat v dobi milijonov let. Zaradi tega bi lahko kdo mislil, da je segrevanje atmosfere in Zemlje nekaj normalnega. Toda velik problem nastane, ko se segrevanje pojavi v krajši dobi, recimo v dobi 50-100 let, v naravi se ta fenomen podaljšuje v 30-40 tisočih letih. Zemlja sama in bitja, ki živijo na njej, se temu ne morejo prilagoditi v krajši dobi, in tako nastajajo velike katastrofe, kot je že opazno po nekaterih krajih. Nevarnost ne nastaja zaradi segrevanja ali ohlajanja Zemlje, ampak zaradi hitrosti tega fenomena, ki ga toplogredni plini v atmosferi vedno bolj pospešujejo. Ta scenarij je zdaj možen prav zaradi toplogrednih plinov, kot sta ogljikov dioksid in metan, katerega črpanje je človek v zadnjih letih povečal v proizvodnji, namesto da bi ga zmanjšal. Ti plini v atmosferi ne pustijo delu žarkov, da bi se vračali v vesolje, in tako se ti vrnejo na zemljo. Posledica je previsoko segrevanje Zemlje. Že v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja je bilo znanstvenikom jasno, da se v atmosferi kopičijo toplogredni plini. Danes ne bi več noben resen znanstvenik zanikal dejstva, da se Zemlja segreva zaradi izpušnih plinov, izgorevanja fosilnih goriv, kot so nafta, premog in naravni plin. Dodatni toplogredni plini prihajajo še iz nekaterih dejavnosti v kmetijstvu, zlasti pri gojenju živali, ki so namenjene živilski industriji. Kar je pa še huje, je to, da učinek tople grede sprošča še dodatne učinke, ki jih znanstveniki imenujejo "retroaktivni" in ki pospešujejo segrevanje v nedogled. Tak je npr. vpliv tople grede na ledenike na severni in južni polobli. Ledeniki, ki so beli, odbijajo žarke bolj kot zemeljska površina ali voda. Ko se ledeniki topijo in manjšajo, prihaja več žarkov na ta kraj, imamo več stopinj in ledeniki se še hitreje topijo.

Filippo Giorgi

ga in kompleksnega, zato nekateri izrabljajo priložnost, da govorijo o tem (npr. predsednik Trump), da ni res, da se Zemlja segreva. To zaradi tega, ker ne poznajo dinamike svetovne klime, ki je odvisna od več faktorjev, in zato imamo neko leto toplejše, naslednje pa bolj mrzlo. To pa sploh ne pomeni, da se Zemlja ne segreva, ker je treba gledati vse v luči več desetletij. Dokazano je, da se je v zadnjih 50 letih zemeljsko podnebje segrelo vsaj za eno-dve stopinji, kar ni malo, če pomislimo, da je razlika med eno ledeno dobo in naslednjim meddobjem le v štirih oziroma petih stopinjah Celzija. Za konec še ključno vprašanje: kaj lahko storimo, da bi omejili učinke globalnega

segrevanja? Najprej bi morali seveda zmanjšati vnos toplogrednih plinov v atmosfero za vsaj 75-80 % v primeru z današnjimi vrednostmi. Drugič: morali bi pospešiti proizvod električnih vozil, da bi čim prej nadomestila tiste na bencin. Tretjič: morali bi pospešiti proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov, kot je sončna, eolska, geotermična energija itd. Četrtič: morali bi uvesti nov način pridobitve hrane in drugih proizvodov itd. na nični razdalji (chilometro zero), kajti, ko prihajajo npr. jabolka k nam iz Argentine z ladjami, tovornjaki itd., so to tone ogljikovega oksida, ki gre v zrak. Petič: morali bi razširiti pogozdovanje in zmanjšati intenzivno kmetovanje, ker povzroča preveč metana in dušika. Šestič: morali bi učinkoviteje uporabljati pitno vodo in ukiniti neučinkovito zavračanje ogromne hrane predvsem v razvitih deželah. Skoraj edini

Če se povrnem k Švedinji Greti Thunberg in dejstvu, da so "njene namere očitno dobre in dragocene, napada pa predvsem vlade zahodnih, razvitih, industrijskih držav, potem ko je znano, da so se v zadnjih dvajsetih letih države v razvoju uprle možnosti uvedbe strožjih skupnih pravil za varovanje planeta", kot je zapisal avtor članka v NG z dne 21. 3. 2019, ne vidim v njenih besedah nič zgrešenega. Do te deklice je na spletu mnogo ljudi kritičnih. Vprašati se moramo, zakaj je tako. Ali ni prav, da se prav mladi zavzemajo za ideale, ki jih ona zagovarja? Ali mislite, da nas bodo politiki rešili pred katastrofo, če se ne bomo sami borili za zdravo prihodnost? Ali niso prav zahodne države, vključno z Ameriko, odgovorne za divji industrijski razvoj in da prav te še vedno odpirajo tovarne v državah v razvoju, ker pač tu več zaslužijo, saj je tu delovna sila mnogo cenejša. Iste države stalno rijejo in izčrpavajo zemljo v Afriki, da bi si zagotovile surovine po nizki ceni. Kitajci res letno umirajo na milijone zaradi drobnih delcev v onesnaženem zraku (8 milijonov na Kitajskem, v Italiji po uradnih statistikah "le" 90.000 letno), zato so se že zavedeli nevarnosti toplogrednih plinov in imajo v načrtu zamenjavo v kratkem času fosilnih goriv z električno. Kaj pa zahodne države? Ali nismo slišali predsednika Trumpa, ki stalno ugotavlja, da ni nevarnosti, in poudarja, da se bodo (če se še niso) Združene države Amerike od-

povedale pariški konferenci za klimo, ki je edina mednarodna pogodba, ki lahko kolikor toliko veže države, da se držijo dogovora o podnebnju? Dosti laže je seveda kritizirati ubogo deklico, kot pa priznati, da ne napravimo nič, da bi zmanjšali onesnaževanje zraka. Ni lahko spremeniti naših navad in zato verjetno kritiziramo početje te deklice, ker hočemo imeti čisto vest in iti po stari poti.

Karlo Nanut